

At Jesu kotyhar ta ma'e ke ma'ema'e

Ruk kome'ẽ paper ke mupinim. Teo pe mondo. “Teo” aja pandu rahã, upa Tupã rehe ipy'a katu ame'ẽ ta ke, aja ngã ukwa.

Ma'erehe kome'ẽ paper ke Ruk mupinim my? Kuja. Myja myrandu katu Jesu kotyhar ta pandu pandu raho my? Ame'ẽ ke a'e mujekwa tar katu, a'erehe kome'ẽ paper ke mupinim. Jerusarẽ ok ta pe pandu py. Arahã myrandu katu ke jundéu awa ta pe jõ Jesu kotyhar ta pandu pandu. A'engi jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe pandu pandu oho tĩ. A'engi amõ amõ ywy pe pandu pandu oho tĩ. A'engi Hom ok ta pe Páu pandu pandu. A'engi upa kome'ẽ ywy keruhũ rupi Jesu kotyhar ta pandu oho. Upa awa ta pe pandu pandu oho.

Jesu kotyhar ta ma'e ke ma'ema'e

¹⁻² Nde riki Teo. Yman nde pe paper ihẽ amupinim amondo. Ihẽ Ruk. Jundéu awa tama'e ywy rupi Jesu wata oho ixo rahã, upa a'e ma'ema'e ame'ẽ ke nde pe ihẽ amupinim. Upa a'e mu'emu'e ame'ẽ ke nde pe ihẽ amupinim tĩ. Tupã'ã je'ẽha rupi ma'e Jesu pandu pandu. A'e mondo ame'ẽ ta pe a'e pandu pandu. Amukwehe te ame'ẽ ta pe a'e pandu: “Ihẽ namõ peho. Pehẽ ke ihẽ ajo'ok” aja Jesu pandu. Ame'ẽ ta pe a'e pandu pandu. Upa pandu rahã, ywa pe a'e jywyr oho.

³ Amukwehe te we myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe Jesu manõ. Pe, kwera katu uhem rahã, a'e

mondo ame'ẽ ta usak usak ehe tĩ. Kuja, mokõi awa py upa ukwer rahã, usak usak katu ehe tĩ. A'erehe a'e kwera katu ixo tĩ, aja mujekwa katu. Ma'e ke Jesu ma'ema'e ixo tĩ, a'erehe a'e kwera katu ixo tĩ, aja mujekwa katu tĩ. Ixuwe katu ixo tĩ, aja mujekwa katu ngã pe tĩ. Arahã myja me'ẽ rahã, Tupã pandu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja a'e pandu my? Ame'ẽ rehe har tapijar te'e we a'e mu'e mu'e ixo rĩ. ⁴ A'e mondo ame'ẽ ta namõ Jesu ixo rahã, kuja a'e pandu a'eta pe tĩ:

—Pehẽ rehe Tupã'ã ihĩ ym rahã we, Jerusarẽ ok ta ngi pehem ym peho. Tupã'ã ke pehẽ pe Papa muwyr ta. Aja amukwehe te we pehẽ pe ihẽ apandu katu. Ame'ẽ ke rehe peharõ pexo rĩ. ⁵ Yman y pe amõ ta ke Juã mujahuk. Apo heta ym wera rahã, pehẽ py'a rehe Tupã'ã ke Papa muwyr ta — aja a'e mondo ame'ẽ ta pe Jesu pandu.

Ywa pe Jesu jywyr oho

⁶ Jesu namõ a'e mondo ame'ẽ ta jy'ar u'am rahã, a'eta pandu ipe:

—Sawa'e! Apo jundéu awa tama'e kapitã keruhũ aja nde erexo ta my? Pe, jande ruwajan ta ngi jande ke nde erepoir ta my? — aja Jesu pe. (“Jande ruwajan ta” aja pandu rahã: “Homa awa tama'e sonda ta ke” aja mujekwa.)

⁷ Pe, Jesu pandu a'eta pe:

—Ame'ẽ rehe har pekwa pekwa ym pe'am. Ame'ẽ rehe har Papa jõ ukwa katu. Ame'ẽ weraha ke a'e jõ riki je'ẽha rupi manga katu. Jahy ke a'e jõ manga katu tĩ. ⁸ Pe, Tupã'ã pehẽ namõ ihĩ rahã, pehẽ py'a ke Tupã mātã ta. Pe, ihẽ

rehe har pepandu pandu ta peho. Jerusarē ok ta rupi pepandu pandu ta peho. Jundéi ywy rupi pepandu pandu ta peho tĩ. Samari ywy rupi pepandu pandu ta peho tĩ. Upa kome'ē ywy keruhũ rupi pepandu pandu ta peho tĩ — aja a'e mondo ame'ē ta pe Jesu pandu.

⁹ Upa Jesu pandu rahã, a'e mondo ame'ē ta usak usak u'am ehe. Pe, usak usak u'am ehe rahã, ywa pe Jesu jupir oho. Katak ym oho. Pe, takãxĩha pukek oho.

¹⁰ Jupiriha ke rehe usak usak u'am rahã, pahar mokõi sawa'e ta uhyk uwyr a'eta rehe. Ima'e mundeha tuwyr te! ¹¹ Jesu mondo ame'ē ta pe a'eta pandu:

—Ngariréi ywy pe har ta. Ywa rehe pesak pesak ym pe'am. Ywa pe Jesu jywyr oho. Pehē ngi Tupã mujywyr raho. Ame'ē jupiriha ke aja wyjy ta uwyr tĩ — aja mokõi sawa'e ta pandu.

Jun renda ke pe Mati ke ngã mu'am tĩ

¹² Pe, ywy'ã ngi Jesu mondo ame'ē ta wyjy oho. Ywy'ã rer Oriwéi ty. Pe, Jerusarē ok ta pe jywyr oho. Jerusarē ok ta riki kotete, paiteha mangaha mokõi jō kiro met. ¹³ Pe, jywyr rahã, ywate har henda ihĩ, ame'ē pe wapyk oho. A'ep amō ta jy'ar uwyr tĩ. Ko Petu. Amō Juã. Amō Tian. Amō Andere. Amō Siri. Amō Tome. Amō Matoroméu. Amō Matéu. Amō Tian. Ame'ē riki Apéu ra'yr. Amō Simã. Jundéu awa tama'e ywy ngi huwajan ta ke a'e mujan tar katu muhem ame'ē ke a'e. Amō Jun. Tian ra'yr a'e. ¹⁴ Peteĩhar aja a'eta ixo. Tupã namō pandu pandu uĩ. Kũjã ta a'eta namō ihĩ tĩ. Mari ihĩ tĩ. Jesu mãi a'e. Jesu mu ta ihĩ tĩ.

¹⁵ Arahã Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta heta ixo. Kuja, 120 hetaha. Pe, ame'ẽ ta pyter pe Petu pu'am u'am. ¹⁶ A'e pandu a'eta pe:

—Ihẽ mu ta! Pehendu katurahã! Yman Jun rehe har Ndawi mupinim. Tupã'ã mujekwa ame'ẽ ke a'e mupinim. Aja pinĩha ke Jun ma'ema'e. Jesu rehe ngã pyhyk ame'ẽ ta ke Jesu koty Jun mujy'ar raho. ¹⁷ Amukwehe te we jande namõ Jun wata ixo rĩ. Jande aja Tupã rehe har a'e pandu pandu oho tĩ. Jande aja Jesu usak katu ehe tĩ. ¹⁸ [Jun riki katu ym ame'ẽ ke ma'e. Aja tamatarer ke a'e pyhyk. Ame'ẽ tamatarer pe kupixa ke a'e jo'ok. A'ep iãkã koty u'ar oho. Ipusu pyter rupi owo. Pe, ipusu ke upa uhem. ¹⁹ Ame'ẽ rehe har upa Jerusarẽ ok ta pe har ta ukwa tĩ. A'erehe ame'ẽ kupixa rer riki Asenda. “Kupixa ke huwy mururu oho” aja jundéu awa ta je'ẽha ipe.] ²⁰ Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Kuja, Saumo rehe ihĩ:

“Mã peja hok ke jeje te'e ihĩ!

Mã peja amõ ta nixói ipe!”

Kuja pinĩha ihĩ tĩ:

“Mã peja henda ke pe Tupã rehe har amõ pandu pandu oho!” aja pinĩha ihĩ.

²¹⁻²²—A'erehe amõ sawa'e Jun renda ke pe jande namõ ixo rahã, katu tiki. Jande aja Jesu kwera katuha rehe har pandu pandu rahã, katu tĩ. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Jande aja Jesu namõ wata ame'ẽ sawa'e ke rahã, katu tĩ. Jesu ke Juã mujahuk, a'engi Jesu namõ wata ixo ame'ẽ sawa'e ke rahã, katu tĩ. Ywa pe Jesu jywyer oho, ame'ẽ ke rehe usak ame'ẽ sawa'e ke rahã, katu tĩ — aja Petu pandu.

²³ Pe, mokõi sawa'e ta ke a'eta mu'am. Jesu namõ wata ixo ame'ẽ ta ke mu'am. Ko Jose. Masamba aja her tĩ. Her te Jusu. Amõ sawa'e ke a'eta mu'am tĩ. ²⁴ Her Mati. Pe, katu usak ame'ẽ rehe har Tupã namõ ngã pandu pandu. Kuja pandu:

—Sawa'e! Jande pái keruhũ! Upa awa ta rehe har nde erekwa katu. Kome'ẽ mokõihar ngi har peteĩ jande namõ pyta ta. Awa rehe nde eresak katu my? Ame'ẽ ke jande pe emujekwa katu. ²⁵ Jande namõ a'e paraky ta ixo. Nde rehe har pandu pandu ta oho tĩ. Ame'ẽ parakya ke Jun hijar oho. Pe, mupyraraha renda pe oho — aja a'eta pandu pandu.

²⁶ Mokõi sawa'e ta ke a'eta mu'am. Pe, ita pinim ra'yr ke a'eta omombor. Aja peteĩhar rehe katu a'eta usak. Ombor rahã, Mati rehe jõ katu ngã usak. Pe, ipy peteĩ Jesu mondo ame'ẽ ta namõ Mati ixo. (A'e riki Jun renda ke pe pyta.)

2

Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu

¹ Penteko weraha rehe uhyk oho. (Ame'ẽ wera rahã, imi'u ke jundéu awa ta matyr.) Arahã upa Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta jy'ar uĩ. ² Peteĩhar renda pe jy'ar uĩ. Pe, pahar ywa ngi ma'e tyapu hũ. Ywytu keruhũ aja tyapuha. Ok wyr pe Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta wapyk uĩ. ³ A'ep tyapuha ixo uwyr. Pe, tata hendyha aja a'eta usak. Ame'ẽ ke a'eta ãkã 'ar pe hetaha aja ihĩ. Pe, aja pame katu te a'eta ãkã 'ar pe hendy. ⁴ Pe, upa katu te a'eta rehe Tupã'ã ihĩ katu. Amõ koty koty ngã je'ẽha uhem.

(A'erehe Tupã'ã uwyr aja mujekwa katu.) Ame'ẽ je'ẽha ke Tupã'ã muwyr a'eta pe.

⁵ Arahã Jerusarẽ ok ta pe heta jundéu awa ta ixo. Tupã je'ẽha rehe hendu katu ame'ẽ ta ixo. Amõ amõ ywy ngi uhyk uwyr ame'ẽ ta ixo. ⁶ Ame'ẽ tyapuha rehe hendu rahã, ixoty ame'ẽ ta johu jy'ar oho. Ngã je'ẽha riki amõ koty koty je'ẽha. Pe, aja pame katu te ngã je'ẽha ke rehe ngã hendu. Ame'ẽ ta amõ koty koty ngã je'ẽha ke Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta pandu pandu. Ame'ẽ ke rehe ngã hendu. A'erehe mâte we ame'ẽ te a'eta my. ⁷ Upa ngã hetaha pandu pandu ngã jupe:

—Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta riki ngariréi ywy pe har ta ke. A'erehe jande je'ẽha ke ame'ẽ ta ukwa ym ta tipe. ⁸ Jande ngi har ym tĩ. Anĩ. Jande je'ẽha ke ame'ẽ ta pandu katu apo 'y. Myp jande je'ẽha ke ame'ẽ ta ukwa my? Jakwa ym. Mâ! Aja pame katu te jande je'ẽha rehe jahendu. Amõ koty je'ẽha ke jande japandu. ⁹ Ko Par ywy ngi amõ ta uhyk uwyr. Amõ koty je'ẽha ame'ẽ tĩ. Amõ ta Me ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ koty je'ẽha ame'ẽ tĩ. Aja pame tĩ. Amõ koty koty je'ẽha tĩ. Amõ ta Erã ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Mesopot ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Kapando ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Põ ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Asia ywy ngi uhyk uwyr tĩ. ¹⁰ Amõ ta Hiri ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Pansi ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Eji ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Rim ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Ame'ẽ Rim ywy ke Syre ok ta rake ihĩ. Amõ ta Hom ok ta ngi uhyk uwyr tĩ. ¹¹ A'engi amõ amõ jundéu awa ta uhyk uwyr. A'engi jundéu ramüi ta je'ẽha rehe hendu katu ame'ẽ ta uhyk uwyr tĩ. Amõ

ta Kere ypa'ũ ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Ara ywy ngi uhyk uwyr tĩ. Pырãtãha namõ upa katu te ma'e ke Tupã ma'ema'e, ame'ẽ rehe har jande jahendu. Amõ amõ jande je'ẽha ke Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta pandu. A'erehe jande jakwa katu — aja ngã pandu pandu ngã jupe.

¹² Pe, upa ngã pandu pandu ngã jupe:

—Mã! Ma'erehe my? — aja.

¹³ Pe, mãte we ame'ẽ te a'eta my. Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta rehe amõ ta puka puka hũ. A'eta pandu:

—Anĩ. Peme'ẽ ta kawĩ ngi ka'u ixo — aja ngã.

Petu je'ẽha ke

¹⁴ Pe, Petu pu'am. Awa py peteĩ Jesu mondo ame'ẽ ta namõ pu'am. Pe, ngã hetaha pe hãtã pandu:

—Jundéu awa ta! Pehendu katurahã! Upa Jerusarẽ ok ta pe har ta! Pehendu katu tĩ! Ihẽ rehe pehendu katu. Pehẽ pe ihẽ apandu ta. ¹⁵ Kawĩ ngi jaka'u, aja pekwaha naĩ. Anĩ. Jaka'u ym. Ko warahy ywa ku'ap rĩ. (Pytuniwe ka'u ym awa.)

¹⁶ Pesarahã! Amõ koty koty ngã je'ẽha japandu pandu. Aja pehendu ramõ ame'ẽ ke yman amõ sawa'e mupinim. Her Joe. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. Kuja a'e mupinim. Tupã pandu:

¹⁷ “Peme'ẽ ywy keruhũ pe angaha uhyk tate rahã, Tupã'ã ke ihẽ amondo ta. Heta awa ta rehe a'e ihĩ katu ta.

A'erehe ihẽ je'ẽha ke pehẽ ra'yr ta pandu pandu ta. Pehẽ rajyr ta pandu pandu ta tĩ.

Ixeraiha aja sawa'e ta usak ta. Aja ihē je'ēha ke a'eta ukwa ta. Tamūi ta ixerai ta tī. Aja ihē je'ēha a'eta ukwa ta tī.

¹⁸ Arahā ihē miasu ta rehe Tupā'ā ihī katu ta. Sawa'e ta rehe ihī katu ta. Kūjā ta rehe ihī katu ta tī.

Pe, ihē je'ēha ke a'eta pandu pandu ta.

¹⁹ Ywa rehe ma'e ke ihē amoī ta. Ame'ē ngi jumukahem ta ngā u'am.

Ywa rehe aja kome'ē ywy keruhū pe tī. Ihēma'e pyrātāha ke ihē amujesak ta ngā pe.

Aman hawi aja awa ruwy hawi ta tī. Jahy rata u'ar hū ta tī.

Ywa takāxīha aja tata takāxīha pu'am hū ta tī.

²⁰ Warahy uwe ta. Awa ruwy pirā aja jahy tī. Upa aja uhyk py.

Pe, jandema'e sawa'e te jywyr ta. Arahā pyrātāha ke ihē amujesak ta ngā pe.

²¹ Pe, upa ihē pe ngā pandu rahā, ame'ē ta ke ihē amuhā katu ta.

Ihē rehe jurujar katu ame'ē ta ke amuhā katu ta” aja Tupā pandu. Aja Joe mupinim.

—(Upa aja uhyk ramō, a'erehe amō koty koty ngā je'ēha ke japandu pandu) — aja Petu pandu.

²² A'e pandu tī:

—Jundéu awa ta! Pehendu katurahā! Jesu rehe har ihē apandu ta pehē pe. Nasare ok ta pe har ke a'e. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu hū. Ngā ke a'e mukatu hū. Amō ta py'a ngi ājā ta ke a'e muhem hū mondo tī. Pyrātāha ke Tupā muwyr ipe tī, a'erehe aja a'e ma'ema'e katu. A'erehe Tupā usak katu ehe, aja ngā ukwa. Upa ame'ē rehe har pekwa katu. ²³ Upa ame'ē rehe

pesak tĩ. Yman Jesu manõha rehe har Tupã ukwa katu. A'e putar ame'ẽ ke ngã ma'ema'e. A'erehe Jesu ke pepyhyk. Pe, sawa'e katu ym ame'ẽ ta pe a'e ke peraho. Pe, myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe ame'ẽ ta jukwa. Pehẽ pejukwa, ame'ẽja saka. ²⁴ Anĩ. A'e ke Tupã mukwera katu muhem. Manõha ngi mukwera katu muhem. Marã ka ym pete'e túi. ²⁵ Yman kweraha rehe har Ndawi mupinim. (Jesu rehe har a'e mupinim. Kuja Jesu pandu, ame'ẽja saka:)

“Ihẽma'e sawa'e te rehe ihẽ asak katu a'am. A'e riki ihẽ rake ihĩ, a'erehe manõha ngi akyje ym ihẽ.

²⁶ A'erehe ihẽ rury katu tĩ. Ihẽ rury katuha apandu pandu. Ihẽ amanõ ta. Anĩ. Ihẽ akwera katu ta ahem tĩ, aja akwa katu.

²⁷ Wetep akwera katu ta ahem. Manõha renda pe ihẽ'ã ke nde eremupyta ym te ta.

Ihẽ rehe nde erepy'a katu. Ihẽ rete ke nde eremunem ym te ta tĩ. (Aja rahã, akwera katu ta ahem, aja akwa katu.)

²⁸ Ihẽ ruhãha ke ihẽ pe nde eremujekwa. Ihẽ namõ nde erexo ta, a'erehe ihẽ ke nde eremuhury ta” aja Ndawi mupinim — aja Petu pandu.

²⁹ A'e pandu tĩ:

—Jundéu awa ta! Pehendu katurahã! Ndawi ambyr rehe har ihẽ apandu ta pehẽ pe. Yman Ndawi manõ. Jande ramũi ambyr a'e. A'e ke amõ ta jytym raho. Pete'e ywykwar pe ixangwer ke túi. ³⁰⁻³¹ Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. Tupã manga katu, aja a'e ukwa katu. Yman Ndawi pe kuja Tupã pandu: “Yman atu rahã, nde aja ne rainõ riki kapitã keruhũ wan ta tĩ” aja Tupã pandu. Ame'ẽ

Ndawi rainõ riki Kirisutu. Aja Ndawi ukwa katu, a'erehe Kirisutu kweraha rehe har kuja a'e pandu: “Manõha renda pe i'ã ke Tupã mupyta ym te ta. Hete ke munem ym te ta” aja Ndawi pandu. (Munem ym te rahã, mukwera katu ta, aja mujekwa katu.)

³² —Jesu ke Tupã mukwera katu muhem. (A'erehe hete munem ym te.) Kwera katu uhem rahã, jande jasad ehe, a'erehe ame'ẽ rehe har japandu pandu. ³³ Ywa pe Jesu ke Tupã mujywyr raho. Hake a'e wapyk oho. (Aja rahã katu te ame'ẽ ke a'e, aja mujekwa katu.) Tupã'ã ke a'e me'ẽ ta ipe, aja kwehe Jesu pe ipái keruhũ pandu katu. Ame'ẽ Tupã'ã riki jande py'a rehe a'e moĩ, ame'ẽ ke pekwa apo 'y. Tyapuha pehendu tĩ. ³⁴⁻³⁵ Ndawi riki ywa pe oho ym. Anĩ. Ixuwe katu rahã, kuja a'e pandu:

“Ihẽma'e sawa'e te pe Tupã pandu: ‘Ihẽ rake ewapyk. (Aja rahã katu te me'ẽ ke nde, aja amujekwa katu.)

Nde ruwajan rehe ihẽ apor ta. Ame'ẽ ta ke ihẽ amuputu'u ta nde pe' aja Tupã” aja Ndawi pandu — aja Petu pandu. (“Ihẽma'e sawa'e te” aja Ndawi pandu rahã: “Kirisutu rehe har” a'e pandu.)

³⁶ A'e pandu tĩ:

—Upa jundéu awa ta! Pehendu katurahã! Jesu ke myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe pemujar pemu'am. Apo a'e riki jandema'e sawa'e te aja Tupã mu'am. Kirisutu a'e tĩ. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e. Ko jetehar te ke pekwa apo 'y — aja ngã pe Petu pandu.

³⁷ Ame'ë ke rehe jundéu awa ta hendu rahã, pyai te ngã. Petu pe ngã pandu. Jesu mondo ame'ë ta pe ngã pandu tĩ:

—Sawa'e ta! Myja jande jama'e ta my apo 'y? — aja jundéu awa ta pandu.

³⁸ Pe, ngã pe Petu pandu:

—Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Jesu riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ë ke a'e. Pejurujar katu ehe. Aja rahã, pehẽ rehe Tupã ipy'a jywyr ta. Aja rahã, pehẽ ke jande jamujahuk ta. (Aja rahã, Tupã kotyhar ta pehẽ apo 'y, aja pemujekwa katu ngã pe.) Pe, pehẽ rehe Tupã'ã ihĩ ta. ³⁹ Yman ame'ë rehe har Tupã pandu katu. Ame'ë pandu katuha ke uhyk apo 'y, a'erehe pehẽ rehe Tupã'ã ihĩ katu ta tĩ. Pehẽ ra'yr ta rehe ihĩ katu ta tĩ. Amõ awa ta pe ihĩ katu ta tĩ. Upa katu te Tupã usak katu ame'ë ta rehe ihĩ katu ta tĩ — aja Petu pandu.

⁴⁰ Aja Petu pandu hũ. Pandu we hũ. Mu'e katu tĩ. Kuja:

—Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e hũ. A'erehe mupyraraha uhyk ta ngã rehe. Amõ ta Jesu ke putar ym, a'erehe myra ngã mupia ame'ë ke rehe jukwa. Mã peja ame'ë ta aja ym pehẽ tĩ. A'erehe Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak. Aja rahã, pehẽ ke a'e muhã katu ta — aja Petu pandu.

⁴¹ Ame'ë je'ëha rehe heta ngã jurujar katu. Pe, ame'ë ta ke ngã mujahuk. (Aja rahã, Tupã kotyhar ta ke apo 'y, aja mujekwa katu ngã pe.) Arahã heta ngã jurujar katu ehe, Jesu rehe. Kuja, 3.000 hetaha. ⁴² Jesu mondo ame'ë ta namõ ame'ë ta jumu'e uĩ. A'eta namõ ngã juehe katu ngã ixo.

Johu ma'e ngã u'u uĩ tĩ. Tupã namõ johu ngã pandu pandu tĩ.

Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta rehe har

⁴³Tupãma'e pyrãtãha namõ Jesu mondo ame'ẽ ta ma'e ke ma'ema'e hũ. Mukatu hũ ngã ke. Aja me'ẽ ma'ema'e hũ. A'erehe upa ngã jupandu ngã jupe:

—Mã! Katu te hũ — aja ngã.

⁴⁴Upa Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ ym ha namõ ixo. Amõ Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta namõ ngã juehe katu ngã ixo. Ima'e ke rehe kyty'ỹ ym tĩ. ⁴⁵Ima'e ma'e ke muhepy tĩ. Henda ke muhepy tĩ. Aja tamatarer ke matyr. Pe, jurujar katu ame'ẽ ta ima'e ym te rahã, ame'ẽ ta pe ma'e ke me'ẽ me'ẽ te'e. ⁴⁶Pe, wera rahã pame katu te Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe jy'ar oho. A'ep Tupã namõ ma'e pandu pandu u'am. Ok pe johu ma'e ngã u'u tĩ. Hury katu a'eta tĩ. Peteĩhar aja ngã ixo tĩ. ⁴⁷Tupã namõ kuja pandu pandu tĩ: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. “Peme'ẽ ta katu ame'ẽ ta ke a'eta” aja Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta rehe har amõ ta pandu pandu. Wera rahã pame katu te ngã ke Tupã muhã katu. Aja Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta jumuheta oho.

3

Wata ym te ame'ẽ ke Petu mukatu

¹Amõ wera rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Petu oho. Juã oho inamõ tĩ. Warahy ywa ku'a ihon rahã, oho. Arahã jundéu awa ta Tupã namõ ma'e pandu pandu katu. ²Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ rehe hukwen ihĩ. Hukwen rehe har ngã pandu: “Katukwer” aja.

Ame'ë rake sawa'e wapyk uĩ. Wata ym te ame'ë ke a'e. Ta'yn rahã har aja te'e a'e. Wera rahã pame katu te amõ ta hupir raho. Pe, ixé oho ame'ë ta pe tamatarer ke a'e pandu pandu tĩ. ³ Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Petu ixé tate rahã, sawa'e usak ehe. Juã rehe usak tĩ. Pe, tamatarer ke pandu a'eta pe. ⁴ Petu ma'ã katu ehe. Juã aja tĩ. Pe, pandu ipe:

—Jande rehe ema'ã katu! — aja ipe.

⁵⁻⁶ A'erehe sawa'e ma'ã katu ehe. Tamatarer ke pyhyk ta, aja ukwaha naĩ. Petu pandu ipe:

—Tamatarer namõ ihẽ axo ym te. Ko ma'e namõ axo ame'ë ke ihẽ ame'ë ta nde pe. Jesu Kirisutu riki Nasare ok ta pe har. A'e je'ẽha rupi ihẽ apandu nde pe: “Ewata” — aja sawa'e pe.

⁷ Pe, iyywa katu rehe pyhyk. Pe, mupu'am. Pahar itymã imembek katu ipe. Ipyta katak katu ipe tĩ. ⁸ Pe, opor. Pu'am katu. Jywyr jywyr ixo. Petu ta namõ ixé oho. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ixé oho. Huryha namõ opopor oho. “Ne jõ riki katu te me'ë ke” aja Tupã rehe har pandu pandu oho tĩ. ⁹ Wataha ke rehe upa amõ ta usak usak tĩ. Tupã rehe har pandu pandu ame'ë ke rehe amõ ta hendu katu tĩ. ¹⁰ Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ rukwen rake wapyk uĩ ame'ë ke a'e, aja amõ ta ukwa katu. “Katukwer” ame'ë rukwen rake wapyk uĩ ame'ë ke a'e, aja ukwa katu tĩ. Tamatarer pandu pandu ame'ë ke a'e tĩ, aja ukwa katu tĩ. Myja wataha apo my? Ukwa ym. “Mãte we ame'ë te a'e my!” aja a'eta.

Petu je'ẽha ke

¹¹ Ame'ẽ jumu'eha renda keruhũ pe soroka ihĩ. Soroka renda rer: “Saromã.” A'ep Petu ta ixo. Petu jywa rehe sawa'e pyhyk u'am. Juã jywa rehe pyhyk u'am tĩ. A'eta koty heta amõ ta ujan oho. ¹² Mãte we ame'ẽ te a'eta my. Pe, hetaha ta rehe Petu usak rahã, pandu ngã pe:

—Sawa'e ta! Mãte we ame'ẽ te aja ym pekwaha. Pesak pesak ym jande rehe tĩ. Jande je'ẽha rupi ym sawa'e wata. Jande katuha rupi ym sawa'e wata tĩ. (Jesu je'ẽha rupi sawa'e wata katu.)

¹³⁻¹⁴—Amarã riki jande ramũi. Isak a'e tĩ. Jande ramũi tĩ. Jako a'e tĩ. Jande ramũi tĩ. A'eta Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ katu. Jesu aja tĩ. Tupã pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu tĩ. Pe, manõha ngi Tupã mukwera katu muhem. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ipe, Jesu pe. Katu te ame'ẽ ke a'e tĩ. Anĩ. Peputar ym a'e ke. Jundéu awa tama'e kapitã ta pe a'e ke peraho. Pirat poir tar katu tipe. Anĩ. Peputar ym aja. Amõ ke pehẽ pepandu. “Ngã jukwaha ke epoir” aja Pirat pe pepandu. (A'erehe Mahamba ke a'e poir.) ¹⁵ Awa ta muxuweha ke Jesu. A'e ke pejukwa. Anĩ. A'e ke Tupã mukwera katu muhem. A'engi jande jasad ehe. Ame'ẽ rehe har japandu pandu tĩ. ¹⁶ Sawa'e wata ramõ ame'ẽ ke rehe pesak. Ehe har pekwa katu tĩ. Jesu rehe jande jajurujar katu, a'erehe jande pe pyrãtãha ke Tupã muwyr. Ame'ẽ namõ sawa'e ke jamukatu. Jesu je'ẽha rupi jamukatu. A'erehe sawa'e wata katu ame'ẽ ke rehe pesak apo 'y.

¹⁷—Ihẽ mu ta! Jesu ke pejukwa. Jundéu awa tama'e kapitã ta aja tĩ. Jukwa tĩ. Pekwa ym ha rupi pejukwa, aja ihẽ akwa katu apo.

¹⁸ Ngã mupyraraha ke Kirisutu pyhyk. Yman

ame'ë rehe har Tupã je'ëha pandu ame'ë ta pandu pandu. Ame'ë ta pe Tupã mujekwa. Ame'ë ke a'eta pandu pandu. Ame'ë pyraraha ke Jesu rehe uhyk apo 'y. ¹⁹ Apo Tupã koty pehë py'a ke pemuruwak pemondo. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehë py'a ngi Tupã juhyk ta. ²⁰ Aja rahã, pehë ruryha ke a'e muwyr ta. Pe, Jesu ke a'e mujywyrr ta muwyr tĩ. A'e riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ë ke a'e. ²¹ Tupã usak katu ehe ame'ë ke a'e. Ywa pe a'e pyta we ta rĩ. Upa katu te pyahu ym rahã, pyta we ta rĩ. Upa katu te Tupã mupyahu ta tĩ, aja a'e pandu. (Ywa ke. Kome'ë ywy keruhũ aja tĩ. Mupyahu ta tĩ.) Yman ame'ë rehe har Tupã je'ëha pandu ame'ë ta mupinim. A'eta riki katu te me'ë ke. ²² Yman jande ramũi ta pe Moise pandu: “Tupã riki jandema'e sawa'e te. Ihë aja pehë pe Tupã je'ëha pandu ame'ë ke Tupã muwyr ta tĩ. Pehë ngi har peteĩhar ke a'e. Upa a'e pandu ame'ë ke rehe pehendũ katu ta me'ë te'e. ²³ Ame'ë ke rehe amõ hendũ ym rahã, ame'ë ke Tupã mupyrara ta. Tupã kotyhar ta namõ pyta ym te ta” aja Moise mupinim — aja Petu pandu.

²⁴ A'e pandu tĩ:

—Upa katu te Tupã je'ëha pandu ame'ë ta pandu tĩ. Samue pandu py. A'engi uwyr ame'ë ta pandu tĩ. Pesak ramõ ame'ë rehe har upa katu te a'eta pandu pandu. (Tupã kotyhar ta rehe Tupã'ã uwyr ta, ame'ë rehe har upa katu te pandu pandu.) ²⁵ Yman Tupã manga katu. Ame'ë ke Tupã je'ëha pandu ame'ë ta pandu pandu. Ame'ë ke pehë pe katu. Jande ramũi pe Tupã manga katu tĩ. Ame'ë ke pehë pe tĩ. Yman kuja Amarã pe pandu: “Upa

kome'ě ywy keruhũ pe har ta rehe ne rainõ usak katu ta” aja Tupã pandu — aja Petu pandu.

²⁶ A'e pandu tĩ:

—“Ihẽma'e ke nde” aja Ta'yr pe Tupã pandu. Pe, Ta'yr ke pehẽ pe a'e muwyr py. Aja pehẽ rehe a'e usak katu. Aja rahã, ixoty pehẽ py'a ke a'e muruwak. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar ame'ě ke a'e putar — aja Petu pandu pandu ngã pe.

4

Ngã panduha renda pe Petu ta ke kapitã ta muhyk raho

¹ Petu pandu ngã pe rahã, jundéu awa tama'e pa'i ta uhyk uwyr. Juã pandu rahã tĩ. Sonda tama'e kapitã uhyk uwyr tĩ. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ harõha ta ke ame'ě ta. Sanduse ta uhyk uwyr tĩ. ² (Manõha ngi amõ kwera ym te ta uhem aja a'eta ukwaha.) Mokõi Jesu mondo ame'ě ta rehe a'eta parahy, ma'e, Petu ta rehe. Jesu ke Tupã mukwera katu muhem, aja Petu ta mu'e. Jesu kwera katu uhem, a'erehe amõ ta kwera katu ta uhem tĩ, aja sanduse ta ukwa, a'erehe a'eta parahy Petu ta rehe. ³ Pe, Petu ta ke a'eta pyhyk. Ka'aruk te apo, a'erehe kyndaha pe kynda raho. ⁴ Koĩ pandu ta. Pe, Petu je'ěha rehe hendu ame'ě ta Jesu rehe jurujar katu. Heta Jesu rehe jurujar katu. Ame'ě ta heta te hũ. Sawa'e pame katu te manga rahã, kuja, 5.000 tate hetaha nahã my.

⁵ Ame'ě ku'ě rahã, jundéu awa tama'e kapitã ta jy'ar uwyr. Tamüi ta jy'ar uwyr tĩ. Moise je'ěha mu'e ame'ě ta jy'ar uwyr tĩ. Jerusarẽ ok ta pe jy'ar uwyr. ⁶ Ame'ě ta namõ amõ ta jy'ar tĩ. Ana jy'ar

tĩ. Jundéu awa tama'e pa'i keruhũ a'e. Kái jy'ar tĩ. Juã jy'ar tĩ. Arexan jy'ar tĩ. Upa jundéu awa tama'e pa'i keruhũ anam ta jy'ar tĩ. ⁷ Petu ta ke a'eta mupu'am. Pe, pandu a'eta pe:

—Jande ruwa koty pepu'am. Pesarahã! Awa pyrãtãha namõ pemukatu my? Awa je'ẽha rupi pemukatu my? — aja Petu ta pe pandu.

⁸ Pe, Petu py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu. A'e je'ẽha rupi Petu pandu:

—Kapitã ta! Pehendu katurahã! Tamũi ta! ⁹ Pehendu katu tĩ. Myja sawa'e wata ym te ame'ẽ ke jamukatu my? Myja ma'e katu ame'ẽ ke jama'e my? Aja pepandu jande pe tĩ. ¹⁰ Apandu ta pehẽ pe. Aja rahã, pekwa katu ta. Jundéu awa ta ukwa katu tĩ. Ko Jesu Kirisutuma'e pyrãtãha namõ kome'ẽ sawa'e wata katu. A'e je'ẽha rupi wata katu. Jesu riki Nasare ok ta pe har ke a'e. Myra ngã mupia ame'ẽ ke rehe a'e ke pejukwa. Anĩ. A'e ke Tupã mukwera katu muhem. ¹¹ Tupã je'ẽha rehe Jesu rehe har kuja amõ mupinim:

“Ita ke jaxer te'e aja ita ok mujãha ukwaha.

Anĩ. Ame'ẽ riki ok pyter rehe mupu'am katu te ame'ẽ ke, aja amõ ukwa katu” aja amõ mupinim.

—(Ame'ẽ ita aja Jesu tĩ. Ita aja a'e ke peputar ym tĩ. Anĩ. Tupã usak katu ehe. Katu te ame'ẽ ke a'e, aja ukwa katu.) ¹² Jesu jõ riki awa ta ke muhã katu. Aja amõ her kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pe Tupã muwyr ym. Amõ her rupi jande ke muhã ym. “Jesu” ame'ẽ rer rupi jõ a'e muhã katu — aja Petu pandu.

¹³ Petu riki kyje ym, aja tamũi ta ukwa. Juã kyje ym tĩ, aja a'eta ukwa tĩ. Jundéu awa tama'e paper

renda pe jumu'e ym ame'ẽ ta ke a'eta, aja a'eta ukwa katu tĩ. Sawa'e ta te'e ame'ẽ ta ke aja a'eta ukwa katu tĩ. A'erehe mãte we ame'ẽ te aja tamũi ta ukwa. Petu ta Jesu namõ wata ixo ame'ẽ ta ke a'eta, a'erehe pandu katu, aja tamũi ta ukwa tĩ. ¹⁴ Petu mukatu ame'ẽ ke Petu ta rake pu'am u'am, a'erehe marã ka ym a'eta je'ẽha ipe. ¹⁵ Pe, tamũi ta jupe pandu pandu tar katu, a'erehe soroka pe Petu ta ke tamũi ta muhem mondo. Upa muhem rahã, a'eta pandu pandu a'eta jupe:

¹⁶ —Myja ta sawa'e pe jama'e my? Sawa'e ke Petu ta mukatu ame'ẽ rehe har heta ngã ukwa apo 'y. Ame'ẽ ke marã ka ym jande jamukanĩha. ¹⁷ Ame'ẽ mukatuha rehe har amõ ta pandu pandu oho ame'ẽ ke japutar ym. A'erehe kuja japandu ta: “Jesu rehe har ngã pe pepandu ym te apo 'y. Pepandu rahã, pehẽ ke jamahy ta” aja Petu ta pe japandu ta — aja pandu pandu a'eta jupe.

¹⁸ Pe, Petu ta ke amõ mujywyr werur. Pandu:

—Jesu rehe har pepandu ym te apo 'y. Ehe har pemu'e ym te tĩ — aja Petu ta pe tamũi ta pandu.

¹⁹ Pe, Petu pandu:

—Myja me'ẽ Tupã pe katu my? Ko pehẽ je'ẽha rehe jahendu katu my? Ko Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jahendu katu my? Myja pekwa my? Ihẽ riki Tupã pandu ame'ẽ ke rehe jõ ihẽ ahendu katu ta. Juã aja tĩ. ²⁰ Jesu ma'ema'e ame'ẽ ke rehe jasad. Ame'ẽ ke tapijar te'e we japandu ta rĩ. Jesu mu'e mu'e ame'ẽ ke rehe jahendu tĩ. Ame'ẽ ke tapijar te'e we japandu ta tĩ. Marã ka ym jahijariha — aja Petu pandu.

²¹ Pe, hātā Petu ta pe tamūi ta je'ē. Pe, poir. Mukatuha rehe har upa ngā ukwa, a'erehe Tupā pe ngā pandu pandu:

—Ne jō riki katu te me'ē ke — aja.

Ngā hetaha ngi tamūi ta kyje, a'erehe marā ka ym Petu ta ke mahyha. ²² Petu ta mukatu ame'ē sawa'e heta warahy 'ar ame'ē ke a'e. Kuja, 40 i'ar koty te we warahy 'ar ame'ē ke a'e.

Pyrātāha namō Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta pandu pandu

²³ Tamūi ta poir rahā, Petu jywyr oho. Juā jywyr oho tī. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta rehe uhyk oho. Upa jundéu awa tama'e pa'ihu ta pandu ame'ē ke a'eta pandu pandu ngā pe. Upa tamūi ta pandu ame'ē ke pandu pandu tī. ²⁴ Upa hendu rahā, kuja johu Tupā namō a'eta pandu pandu:

—Jande pái keruhū! Jandema'e sawa'e te nde. Ywa ke nde eremujā. Kome'ē ywy keruhū nde eremujā tī. Y ramūi nde eremujā tī. Upa ame'ē ta rehe ixo ame'ē ta ke nde eremujā tī. ²⁵ Yman ne je'ēha ke Ndawi mupinim. Tupā'ā mujekwa ipe. Ndawi riki jande ramūi. Ne miasu ke a'e tī. Kuja nde pe Ndawi pandu:

“Ma'ewā nde rehe amō awa ta parahy te'e my?

Ma'ewā jundéu awa ta te'e ukwa ukwa ixo my?

²⁶ Kome'ē ywy keruhū pe kapitā keruhū ta ixo.

Ame'ē ta jy'ar uwyr. Kapitā ta jy'ar uwyr tī.

Ne namō ame'ē ta jumai uwyr. Kirisutu namō a'eta jumai uwyr tī. Kapitā keruhū aja nde eremu'am ame'ē ke a'e” aja nde pe Ndawi pandu — aja Tupā namō ngā pandu pandu.

²⁷ Tupā namō ngā pandu pandu tī:

—Jete. Kome'ẽ ok ta rehe Ero uhyk uwyr. Pon Pirat namõ jy'ar uwyr. Amõ awa ta namõ jy'ar uwyr tĩ. Jundéu awa ta namõ jy'ar uwyr tĩ. Jesu namõ ame'ẽ ta jumai uwyr, a'erehe johu ngã jy'ar uwyr. Jesu riki nde ra'yr. Katu te me'ẽ ke a'e. Kirisutu a'e. Kapitã keruhũ aja nde eremu'am ame'ẽ ke a'e. ²⁸Yman ame'ẽ jumaiha rehe har nde erepandu katu, aja upa ame'ẽ ta ma'ema'e. Ne je'ẽha aja ma'ema'e. Nde ereputar ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e tĩ.

²⁹—Jandema'e sawa'e te! Esak apo! Jande ke a'eta mahy tar katu. A'erehe jande py'a ke emãtã. Aja rahã, jakyje ym ta ngã ngi. Aja rahã, ne je'ẽha ke japandu pandu ta. ³⁰Nde kotyhar ta ke jande. Ne je'ẽha ke japandu rahã, ahy ame'ẽ ta ke emukatu. Amõ amõ ta ke emukatu tĩ. Jesu je'ẽha rupi nema'e pyrãtãha ke nde emujekwa katu ngã pe. Jesu riki nde ra'yr. A'e riki katu te me'ẽ ke — aja Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta pandu pandu.

³¹Upa pandu rahã, a'eta jy'ariha renda ke katak katak hũ. (Aja rahã, ame'ẽ ta rehe Tupã hendu katu, aja mujekwa.) A'eta rehe Tupã'ã ihĩ katu. A'erehe Tupã je'ẽha ke pandu pandu. Kyje ym ngã ngi.

Kyty'ỹ ym ngã

³²Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta peteĩhar aja ngã ixo. “Kome'ẽ ihẽma'e jõ” aja ym pandu awa. Upa ima'e ma'e ke kyty'ỹ ym. ³³Jesu riki jandema'e sawa'e te. Jesu kweraha rehe har Jesu mondo ame'ẽ ta pandu pandu hũ. Tupãma'e pyrãtãha namõ pandu pandu. Tupã usak katu te ngã rehe tĩ.

³⁴Kupixa namõ amõ ixo rahã, ame'ẽ ke muhepy.

Pe, tamatarer ke Jesu mondo ame'ẽ ta pe raho. Hok namõ amõ ixo rahã, ame'ẽ ke muhepy tĩ. ³⁵ Pe, tamatarer ke Jesu mondo ame'ẽ ta pe raho tĩ. Pe, ima'e ym te ame'ẽ ta pe Jesu mondo ame'ẽ ta me'ẽ me'ẽ. A'erehe ima'e ym te ame'ẽ ta nixói te.

³⁶ Ko amõ sawa'e ixo. Her Jose. “Manambe” aja Jesu mondo ame'ẽ ta amõ her moĩ ehe tĩ. “Amõ ke muhury katu ame'ẽ ke a'e” aja jande je'ẽha. Rewi rainõ ke a'e. Xi ypa'ũ pe har ke a'e. ³⁷ Kupixa namõ a'e ixo. Ame'ẽ ke muhepy. Pe, upa katu te tamatarer ke Jesu mondo ame'ẽ ta pe a'e raho.

5

Anani rehe har. Sasi rehe har tĩ.

¹ Pe, amõ sawa'e ixo. Her Anani. Hakehar rer Sasi. Ywy namõ a'eta ixo. Ame'ẽ ke a'eta muhepy. ² Pe, tamatarer ke Jesu mondo ame'ẽ ta pe raho. Anĩ. Tamatarer ke mupyta we wi jupe. ³ Ame'ẽ ke hakehar ukwa tĩ. Petu pandu ipe:

—Anani! Ywy muhepyha ke nde pe nde eremupyta we. ⁴ Satana nde py'a rehe ihĩ. (Ãjã ramũ i a'e.) Katu ym aja. Tupã'ã pe te'e nde erepandu. Ywy ke nde eremuhepy ym rahã we, nema'e riki. Nde eremuhepy rahã, tamatarer ke upa katu te nema'e tĩ. Nde pe nde eremupyta we ame'ẽ ke nde py'a rupi nde erekwa erexo. Upa katu te nde ereme'ẽ, aja jande pe nde erepandu naĩ. Katu ym aja. Sawa'e ta pe te'e nde erepandu. Amõ we tĩ. Tupã pe te'e nde erepandu tĩ — aja Petu pandu.

⁵ Ame'ë ke hendu rahã, Anani manõ ukwap. Upa hendu ame'ë ta mukahem hũ. ⁶ Ta'ynuhu ta pu'am. Pe, hete ke pukek. Jytym raho.

⁷ Ixawa'e manõ. I'i katu rahã, hakehar uhyk uwyr. Ixawa'e manõha rehe har ukwa ym uwyr.

⁸ Petu pandu ipe:

—Ywy muhepyha ke upa katu te perur my — aja ipe.

Kũjã pandu:

—A'e tỹ. Upa katu te jarur — aja Petu pe.

⁹ Pe, Petu pandu ipe:

—Tupã'ã pe te'e nde erepandu tar katu tĩ. Nde sawa'e aja tĩ. Anĩ. Upa Tupã'ã ukwa katu. Nde sawa'e jytym raho ame'ë ta hukwen rehe uhyk ramõ. Nde ke jytym ta raho tĩ — aja kũjã pe.

¹⁰ Pe, pahar Petu py rehe u'ar ukwap. Manõ ukwap. Ta'ynuhu ta ixu uwyr rahã, kũjã manõ ame'ë ke rehe usak. Pe, jytym raho tĩ. Ixawa'e rake rupi jytym tĩ. ¹¹ Upa Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta mukahem hũ. Manõha rehe har hendu ame'ë ta mukahem hũ tĩ.

Tupã pyrãtãha namõ mukatu hũ

¹² Jesu mondo ame'ë ta mukatu hũ ngã ke. Ahy ixo ame'ë ta ke mukatu hũ. Aja Tupãma'e pyrãtãha ke ngã pe mujesak. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ rehe soroka ihĩ. Soroka rer Saromã. A'ep upa Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta jy'ar. ¹³ Johu ngã jy'ar ixo. Ame'ë ta rehe har amõ ta pandu: “Katu ame'ë ta ke ame'ë ta” aja pandu. Anĩ. Ame'ë ta namõ jurujar ym ame'ë ta jy'ar tar ym. ¹⁴ Amõ ta anĩ. Amõ amõ ta Jesu rehe jurujar katu tĩ. Heta sawa'e ta jurujar katu. Kũjã ta aja tĩ. Heta jurujar

katu ehe tĩ. ¹⁵ Jesu mondo ame'ẽ ta mukatu, a'erehe ahy ixo ame'ẽ ta ke awa rape rupi ngã mou. Tupe 'ar pe mou. Myrape 'ar pe mou tĩ. Pe, hake rupi Petu te'e asa oho rahã, warahy pe i'ã jesak. Ame'ẽ ke ahy ixo ame'ẽ ta 'ar rupi aha ta oho. Pe, katu ta oho, aja ngã ukwa. ¹⁶ Jerusarẽ ok ta xupe 'ar rupi ok ta juramã ihĩ. Ame'ẽ ok ta ngi heta uhyk uwyr ehe. Ahy ixo ame'ẽ ta ke ngã hupir werur ipe. Ājã ta ipy'a rehe ihĩ ame'ẽ ta ke werur ipe tĩ. Ūpa katu te Petu mukatu. (Aja rahã, Jesu rehe har Petu ta pandu ame'ẽ riki jetehar te ke aja mujekwa katu. Petu ta namõ Tupã ixo, aja mujekwa katu tĩ.)

Jesu mondo ame'ẽ ta ke amõ ta mahy

¹⁷ Pe, jundéu awa tama'e pa'i keruhũ jyty'ym Jesu mondo ame'ẽ ta rehe. Ūpa inamõ ixo ame'ẽ ta jyty'ym a'eta rehe tĩ. Inamõ ixo ame'ẽ ta rer sanduse ta. (Jesu mondo ame'ẽ ta koty heta ngã jy'ar oho, a'erehe jyty'ym a'eta rehe.) ¹⁸ Pe, Jesu mondo ame'ẽ ta ke a'eta pyhyk. Kyndaha pe kynda raho, ok ta kyndaha pe. ¹⁹ Pe, pytun rahã, Tupã je'ẽha rahoha uhyk uwyr a'eta rehe. Kyndaha rukwen ke pirar. Pe, a'eta ke soroka pe raho. Pandu:

²⁰ —Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe peho. A'ep upa awa ixoha pyahu rehe har ngã pe pepandu pandu — aja Jesu mondo ame'ẽ ta pe pandu.

²¹ A'eta hendu katu ehe. Pe, pytuniwe rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe oho. A'ep mu'e mu'e u'am.

Pe, ngã panduha renda pe jundéu awa tama'e pa'i keruhũ uhyk uwyr. Inamõ ixo ame'ẽ ta uhyk uwyr tĩ. Pe, jundéu awa ta tamũi ta ke a'eta mujy'ar tĩ. Johu panduha ta ke mujy'ar. Pe, kyndaha pe sonda ta ke a'eta mondo. Pandu:

—Jesu mondo ame'ẽ ta ke pemuhyk perur se — aja sonda ta pe pandu.

²² Pe, kyndaha pe sonda ta uhyk rahã, mahem ym. ²³ Jesu mondo ame'ẽ ta ke mahem ym. Pe, ngã panduha renda pe jywyr oho. A'eta pandu:

—Kyndaha rehe jahyk rahã, upa hukwen ke kynda katu te. Upa hukwen harõha ta harõ katu u'am tĩ. Anĩ. Hukwen ke jande japirar rahã, jamahem ym sawa'e ta ke — aja sonda ta pandu.

²⁴ Ame'ẽ ke rehe hendu rahã, pa'ihu ta mãte we ame'ẽ te a'eta my. Sonda tama'e kapitã aja tĩ. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ sondama'e kapitã ke a'e.

—Myp a'eta ihon my? — aja pandu pandu a'eta jupe.

²⁵ Pe, amõ uhyk uwyr. Pandu:

—Pesarahã! Kyndaha pe sawa'e ta ke pekynda peraho. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ixo apo 'y. Ngã ke a'eta mu'e mu'e u'am — aja tamũi ta pe amõ pandu.

²⁶ Ame'ẽ ke rehe hendu rahã, sonda tama'e kapitã oho piam. Sonda ta inamõ oho tĩ. Pe, Jesu mondo ame'ẽ ta ke muhyk werur tĩ. Hãtã ym pyhyk a'eta rehe. Hãtã pyhyk rahã, ita ke sonda ta rehe ngã ombor ta, aja kapitã ukwa. Hetaha ngi kyje, a'erehe wewe katu pyhyk raho.

²⁷ Pe, Jesu mondo ame'ë ta ke muhyk rahã, ngã panduha renda pyter pe mupu'am. Jundéu awa tama'e pa'i keruhũ pandu:

²⁸ —Jesu rehe har pemu'e ym apo 'y, aja hãtã pehẽ pe japandu. Anĩ. Pehendu ym. Pemu'e ame'ë rehe har upa Jerusarẽ ok ta pe har ta ukwa apo. Jesu ke amõ ta riki jukwa. Anĩ. A'e ke jande riki jajukwa aja pepandu. Katu ym aja — aja Jesu mondo ame'ë ta pe pandu.

²⁹ Pe, Petu namõ Jesu mondo ame'ë ta pu'am u'am. Pe, Petu pandu ngã pe:

—Tupã je'ëha rehe jõ jahendu katu rahã, katu te ame'ë. Amõ sawa'e je'ëha rehe anĩ. (Katu we ame'ë.) ³⁰ Myra ngã mupia ame'ë ke rehe Jesu ke pemujar pemu'am. Aja pejukwa. Anĩ. Jesu ke Tupã mukwera katu muhem. Tupã rehe jande ramũi ipy'a moĩ moĩ katu. ³¹ Pe, Jesu ke hake Tupã muhyk raho. A'erehe a'e riki kapitã keruhũ. A'e riki awa muhãha tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke jundéu awa ta ma'ema'e. Anĩ. Tupã rehe ipy'a muruwak mondo rahã, Tupã ipy'a jywyr ta ngã rehe. ³² Jesu rehe har japandu pandu. Jasak ame'ë rehe har japandu pandu tĩ. Jesu rehe har Tupã'ã mujekwa tĩ. Tupã rehe hendu katu ame'ë ta py'a rehe Tupã'ã ke a'e moĩ katu — aja Petu pandu.

³³ Ame'ë ke pa'ihu ta hendu rahã, parahy te hũ. Jesu mondo ame'ë ta ke a'eta jukwa tar katu. ³⁴ Pe, ngã panduha renda pe amõ sawa'e pu'am. Her Ngamari. Parise riki a'e. Moise je'ëha mu'e ame'ë ke a'e tĩ. “Sawa'e katu me'ë ke” aja upa ngã ukwa ehe har. Pe, a'e pandu:

—Jesu mondo ame'ë ta ke soroka pe emondo — aja.

³⁵ Pe, ngã panduha renda pe ixo ame'ẽ ta pe pandu:

—Jundéu awa tama'e kapitã ta! Pehendu kat-urahã! Petu ta ke pemahy ym we rĩ. Ma'e ke pekwa py peĩ. ³⁶ Amukwehe te amõ sawa'e ixo. Her Téu. Kapitã a'e jupe. Heta sawa'e ta inamõ jy'ar oho. Kuja, 400 hetaha. Anĩ. A'e ke amõ jukwa. Pe, inamõ ixo ame'ẽ ta upa uhãi ujan oho. Ame'ẽ ta ngi har nixói te apo 'y. ³⁷ A'engi amõ sawa'e uwyr tĩ. Her Jun. Ngariréi ywy pe har a'e. Ngã hetaha ke kapitã keruhũ manga manga rahã, Jun uwyr. Inamõ heta ngã oho tĩ. Anĩ. A'e ke amõ jukwa tĩ. Pe, inamõ ixo ame'ẽ ta upa uhãi ujan oho tĩ. ³⁸ A'erehe pehẽ pe ihẽ apandu katu apo. Jesu mondo ame'ẽ ta ke pemahy ym. Mã peja ixo. Sawa'e je'ẽha rupi a'eta ma'e ke ma'ema'e ixo rahã, upa ta kanim oho. ³⁹ Anĩ rahã, Tupã je'ẽha rupi a'eta ma'ema'e ixo rahã, marã ka ym kanĩha. Tupã namõ pejumai ta — aja Ngamari pandu.

Pe, a'e pandu ame'ẽ ke rehe ngã hendu katu. ⁴⁰ Pe, Jesu mondo ame'ẽ ta ke muhyk werur tĩ. Upa a'eta ke amõ ta nupã hũ. Pe, pandu tĩ:

—Jesu rehe har pepandu ym te apo 'y — aja kapitã ta pandu a'eta pe.

⁴¹ Pe, poir mondo. Ngã panduha renda ngi a'eta uhem oho. Jesu kotyhar ta ke a'eta, a'erehe amõ ta mahy. Mahyha ke a'eta pyhyk, ame'ẽ ke Tupã putar aja a'eta ukwa katu, a'erehe hury katu oho. ⁴² Wera rahã pame katu te a'eta mu'e u'am. Tupã rehe ngã jumu'eha keruhũ pe mu'e u'am. Amõ ta rok pe mu'e u'am tĩ. Jesu Kirisutu rehe har mu'e u'am.

6

Awa po wajar mokōi haihu katu ame'ẽ ta ke

¹ Arahã Jesu rehe amō amō heta jurujar katu. Jundéu awa ta ke ame'ẽ ta. Ame'ẽ ta ngi har amō ta ngere awa ta je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta ke tĩ. Amō ta emberéu awa ta je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta ke tĩ. Pe, ngere awa ta je'ẽha pandu ame'ẽ ta parahy. Emberéu awa ta je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta rehe parahy. Kuja pandu:

—Emberéu awa ta je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta kyty'ym jande rehe. Ixawa'e manō ame'ẽ ta heta we ixo. Ame'ẽ ta ngi har emberéu awa ta je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta pe me'ẽ me'ẽ katu ma'e ke. Ngere awa ta je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta pe me'ẽ me'ẽ we mi ma'e ke. Katu ym aja. Juja ym me'ẽ me'ẽha — aja ngere awa ta je'ẽha ke pandu ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ.

²⁻³ Pe, upa katu te Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke amō ta mujy'ar. Jesu mondo ame'ẽ ta riki mujy'ar. Ame'ẽ ta ke awa py mokōi hetaha. Ngã pe a'eta pandu:

—Jande mu ta! Pehendu katurahã! Ngã mi'u ke jande jame'ẽ me'ẽ rahã, marã ka ym Tupã je'ẽha ke amō ta pe jamu'eha rĩ. Ngã mi'u jame'ẽha rehe jō jama'ema'e ja'am. Katu ym aja. Jesu rehe har amō ta pe jamu'e ym rahã, katu ym. A'erehe amō sawa'e ta rehe pesak katu. Ko ipy'a rehe Tupã'ã ihĩ katu ame'ẽ ta rehe pesak katu. Amō we tĩ. Ukwa katu ame'ẽ ta rehe pesak katu tĩ. Amō we tĩ. Sawa'e katu te ame'ẽ ta rehe pesak katu tĩ. Pehẽ ngi har awa po wajar mokōi sawa'e ta rehe pesak katu. Pe, ame'ẽ ta pe japandu ta: “Ngã mi'u ke peme'ẽ me'ẽ” aja. Jande anĩ. ⁴ Tupã je'ẽha ke

jamu'e ta ngā pe rī. Tupā namō japandu pandu ta rī — aja Jesu mondo ame'ē ta pandu.

⁵ Ame'ē je'ēha rehe upa ngā hury katu, a'erehe ngā mi'u me'ēha ta ke mu'am. Ko Esete ke ngā mu'am. Jesu rehe jurujar katu te ame'ē ke a'e. Ipy'a rehe Tupā'ā ihī katu ame'ē ke a'e tī. Amō Siri ke ngā mu'am tī. Amō Pok ke mu'am tī. Amō Nikanor ke mu'am tī. Amō Timā ke mu'am tī. Amō Pame ke mu'am tī. Amō Nikorāu ke mu'am tī. Amō awa ke a'e. Jundéu awa ym a'e. Antioki ok ta pe har a'e. Yman jundéu awa tamūi ta ukwaha rehe a'e jurujar katu. Apo Jesu rehe jurujar katu tī.

⁶ (Ame'ē awa po wajar mokōi sawa'e ta ngā mi'u ke me'ē me'ē ta.) Pe, ame'ē sawa'e ta ke Jesu mondo ame'ē ta ruwa koty ngā mupu'am. Pe, Tupā namō pandu pandu. Ame'ē ta ākā rehe a'eta po ke Jesu mondo ame'ē ta mujar. (Aja ngā mi'u ke me'ē me'ē ame'ē ta ke a'eta, aja ngā pe mujekwa.)

⁷ Tupā je'ēha rehe amō amō ta hendu katu te hū. Jesu rehe amō amō Jerusarē ok ta pe har ta jurujar katu tī. Heta jundéu awa tama'e pa'i ta jurujar katu tī.

Esete ke amō ta pyhyk

⁸ Esete rehe Tupā usak katu te, a'erehe ahy ixo ame'ē ta ke Esete mukatu hū. Tupāma'e pyrātāha namō mukatu hū ngā ke. A'erehe ame'ē ke rehe ngā usak rahā, pandu: “Mā! Katu hū!” aja pandu.

⁹ Pe, inamō amō sawa'e ta je'ē hātā tā hū. Amō koty jundéu awa tama'e jy'ariha renda ngi har ta ke a'eta. Henda rer: “Ngā poir ame'ē ta ke” aja ngā jupe. Syre ok ta ngi uwyr ame'ē ta ke a'eta tī. Arexandiri ok ta ngi uwyr ame'ē ta ke a'eta tī. Amō ta Siri ywy ngi uwyr ame'ē ta ke amō ta tī. Amō

ta Asia ywy ngi uwyr ame'ẽ ta ke amõ ta tĩ. Pe, Esete namõ a'eta je'ẽ hãtã tã hũ. ¹⁰Ukwa katuha ke Tupã'ã muwyr ipe, Esete pe. A'erehe marã ka ym Esete je'ẽha ke ame'ẽ ta mukanĩha. A'erehe jyty'ym ehe. ¹¹A'erehe amõ sawa'e ta pe pandu:

—Esete rehe har te'e pepandu peho. Aja rahã, kome'ẽ tamatarer pehẽ pe jame'ẽ ta — aja ngã poir ame'ẽ ta pandu.

A'erehe sawa'e ta te'e pandu oho:

—“Moise katu ym. Je'ẽha rehe pehendy ym” aja Esete pandu ame'ẽ ke rehe jahendy. “Tupã katu ym. A'e je'ẽha rehe pehendy ym tĩ” aja Esete pandu ame'ẽ ke rehe jahendy tĩ — aja Esete rehe har te'e a'eta pandu.

¹²Ame'ẽ panduha namõ upa ngã ke sawa'e ta muparahy. Tamũi ta ke a'eta muparahy tĩ. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta ke a'eta muparahy tĩ. A'erehe johu ngã Esete koty oho. Pyhyk a'e ke. ¹³Pe, ngã panduha renda pe raho. Pe, Esete rehe har te'e pandu ame'ẽ ta ke a'eta werur tĩ. Te'eha ta pandu:

—Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ katu te, aja jande jakwa katu. Anĩ. “Jaxer te'e” aja Esete pandu. “Moise je'ẽha katu ym. Pehendy ym ehe” aja a'e pandu tĩ. ¹⁴Kuja a'e panduha rehe jahendy tĩ. Upa Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ke Jesu mujaxer ta. Jesu riki Nasare ok ta pe har ke a'e. Upa Moise mu'e ame'ẽ ke amõ koty muruwak ta, aja Esete pandu. Ame'ẽ ke rehe jahendy tĩ — aja Esete rehe har te'e sawa'e ta pandu.

¹⁵Upa katu te ngã panduha renda pe wapyk uĩ ame'ẽ ta Esete ruwa rehe usak usak uĩ. Huwa ke hendy. Tupã je'ẽha rahoha ruwa aja hendy.

7

Esete je'ēha ke

¹ Esete pe jundéu awa tama'e pa'i keruhũ pandu:
—Ame'ē je'ēha jetehar te nde pe my? — aja ipe.

²⁻³ Esete pandu:

—Anĩ. Te'e riki. Tamũi ta! Pehendu katurahã! Ihẽ anam ta! Pehendu katu tĩ. Amarã riki jande ramũi. Mesopot ywy rehe a'e ixo rahã, Tupã pandu ipe. Wera te hũ namõ ixo ame'ē ke a'e. Ma'e, Harã ok ta pe Amarã tyryk ym we oho rĩ. Kuja Tupã pandu ipe: “Sengi etyryk eho. Nde anam ta ke ehijar eho. Nde pái rekoha ehijar eho tĩ. Amõ ywy ke nde pe amujesak ta. A'ep etyryk eho” aja Amarã pe. ⁴ A'erehe Kaundéi ywy ke Amarã hijar oho. Harã ok ta pe tyryk oho. Ipái oho inamõ tĩ. A'engi ipái manõ rahã, amõ ywy pe a'e ke Tupã mutyryk mondo. Kome'ē ywy pe muwyr, ma'e, Tupã mujesak ame'ē ke pe. Yman a'ep a'e uhyk oho. Apo ame'ē ywy pe jande jaxo tĩ. ⁵ Anĩ. Ywy ke nixói ipe, Amarã pe. Ima'e ke nixói te. Tupã me'ē ym we ipe rĩ. Amarã ra'yr nixói te rahã, Tupã manga katu ipe: “Kome'ē ywy ke nde pe ihẽ ame'ē ta. Nema'e ta. Ne rainõma'e ta tĩ” aja Amarã pe Tupã pandu katu — aja Esete pandu.

⁶ A'e pandu tĩ:

—Kuja Tupã pandu tĩ: “Amõ ywy rehe ne rainõ ta ixo ta. A'ep paraky te'e hũ ta. Ame'ē ta ke amõ awa ta mahy hũ ta tĩ. 'Ar ke ymanuhũ ta raho. Kuja, 400 warahy 'ar aha ta oho. ⁷ Ame'ē ke upa rahã, ame'ē awa ta ke ihẽ amahy ta. Te'e muparakyha ta ke ihẽ amahy ta. A'engi ame'ē ywy ngi ne rainõ ta uhem oho. Kome'ē ywy rehe jywyr

ta. Pe, ihē rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ katu ta” aja Amarã pe Tupã manga katu. ⁸ Tupã pandu katu, ame'ē ukwa katuha ke Amarã pe Tupã muwyr. Kuja. Ehe ihĩ ame'ē pিরer ke jupã rahã, jundéu awa kotyhar ke a'e aja mujekwa. Tupã usak katu ehe ame'ē ke a'e, aja ukwa katu. A'erehe ta'yr pিরer ke Amarã jupã. Ta'yr rer Isak. U'ar, ame'ē ngi awa po wajar mokōi ukwer rahã, ipিরer ke jupã. (Aja rahã, Tupã manga katuha ke a'e putar katu, aja mujekwa katu.) Isak aja tĩ. Ta'yr pিরer ke jupã tĩ. Ta'yr rer Jako. Jako aja tĩ. Ta'yr ta pিরer ke jupã tĩ. (Pিরer jupã rahã, ko jundéu awa ta kotyhar ta ke a'eta. Tupã usak katu a'eta rehe, ame'ē ta ke a'eta, aja mujekwa katu.) Jako ra'yr ta heta. Awa py mokōi ta'yr ta hetaha ipe. Jande ramūi ta ke a'eta.

⁹ —Jako ra'yr ta ngi har peteĩ Jose. Imu ta jyty'ym ehe. Pe, imu ta muhepy. Pe, Eji ywy pe Jose ke amō ta raho. Paraky te'e a'e ixo. Pe, Jose rehe Tupã usak katu. ¹⁰ A'e ke amō ta mupyrara rahã, Tupã muputu'u katu ingi. Tupã usak katu ehe tĩ. Ukwa katuha ke muwyr ipe tĩ. A'erehe eji ywy pe har tama'e kapitã keruhũ ruwa koty pu'am rahã, Jose rehe kapitã keruhũ usak katu. Kapitã keruhũ rer Parao. Pe, Jose ke kapitã aja a'e mu'am. Eji ywy pe har tama'e kapitã aja a'e mu'am. Kapitã keruhũ rok kapitã a'e tĩ. ¹¹ Pe, ngã pe ngã mi'u nixói te. Upa Eji ywy rupi nixói. Kanaã ywy rupi nixói te tĩ. Pyrara hũ ngã. Jande ramūi pe nixói te tĩ. ¹² Pe, Eji ywy pe ahúi aja me'ē pyta we mi aja Jako hendu. A'erehe ta'yr ta ke ixoty mondo, jande ramūi ta ke. ¹³ Mokōihar a'eta oho rahã, imu ta pe juehe har Jose mujekwa. Pe, Jose rehe har

Parao ukwa tĩ. Jose riki jundéu awa ke a'e, aja a'e ukwa. ¹⁴Pe, ipái pe myrandu Jose mondo. “Eji ywy pe ihē koty ejur. Upa katu te ne anam ta erur tĩ” aja myrandu mondo.

¹⁵—Kuja, 75 ngā hetaha ixo. Pe, Eji ywy pe Jako oho. A'ep a'e manō. A'ep jande ramūi ta manō tĩ, ma'e, Jako ra'yr ta ke. ¹⁶Ymanuhū tĩ, jande ramūi kangwer ke amō ta mutyryk raho. Sikē ok ta pe raho. A'ep itakwar keruhū ihī. Ame'ē pe ixangwer ke ngā mou tĩ. Yman ame'ē itakwar keruhū ke Emor ra'yr ngi Amarã jo'ok. Tamatarer Amarã muhepy ipe.

¹⁷—Yman Amarã pe Tupã manga katu. Ame'ē panduha rehe uhyk tate rahã, Eji ywy pe jande ramūi ta jumuheta oho. ¹⁸Pe, Eji ywy pe amō kapitã keruhū uhem ngā pe. Jose ambyr rehe har ukwa ym a'e. ¹⁹Ame'ē kapitã keruhū muka'u te'e jande ramūi ta ke. Mupyrara hū tĩ. Kuja jande ramūi pe panduha mondo tĩ: “Ta'yn ra'yr u'ar rahã, pehē rok ngi pembor indo. Sawa'e ra'yr ta pame katu te pembor indo” aja kapitã keruhū pandu. Aja sawa'e ra'yr ta ke jukwa. ²⁰Arahã amō sawa'e ra'yr u'ar. Her Moise. Katu hū ame'ē ke a'e, aja imāi ta ukwa. ²¹A'erehe jukwa ym. Mahapyr jahy imāi namō mukanim. Pe, hok ngi imāi muhem mondo rahã, Parao rajyr mahem. Kapitã keruhū rajyr ke a'e. “Ko ihē membyr apo 'y. Ihē amutiha ta” aja Parao rajyr pandu. ²²Pe, upa eji awa tama'e ukwa katuha Moise ke amō mu'e. Je'ēha ke pandu katu te tĩ. Upa ma'e ke ma'ema'e katu te tĩ.

²³—Mokōi awa py upa warahy 'ar ame'ē ke Moise. Pe, arahã ianam ta rehe usak oho. Ianam

ta riki jundéu awa ta ke. ²⁴ Pe, oho ixo rahã, ianam ke eji ywy pe har mahy te'e, ame'ẽ ke rehe usak. Pe, ame'ẽ ke muputu'u oho. Mahyha ngi mupoir ta, a'erehe jukwa. ²⁵ Eji ywy pe har ke Moise jukwa. [Ihẽ anam ta ke ihẽ amupoir ajur, a'erehe ihẽ ke Tupã muwyr. Ame'ẽ ke ihẽ anam ta ukwa ta, aja Moise ipy'a pe ukwa katu. Anĩ. Aja ym ianam ta ukwa.] ²⁶ Amõ wera rahã, mokõi jundéu awa ta jumai ixo, ame'ẽ rehe Moise usak tĩ. Pe, muputu'u ta tipe. Pandu a'eta pe: "Sa'e ta! Pehendu katurahã! Mã peja ym! Pehẽ riki anam ta. A'erehe pejumai ym pexo" aja Moise pandu. ²⁷ Pe, ianam ke mupyrara ame'ẽ ke sosok mondo. Moise ke sosok mondo. Pandu ipe: "Jandema'e kapitã ym nde. Jandema'e panduha aja ym nde tĩ. 'Awa katu my?' Anĩ rahã: 'Awa katu ym my?' Ame'ẽ panduha aja ym nde. ²⁸ Kwehe eji ywy pe har ke nde erejukwa. Aja ihẽ ke nde erejukwa tar katu my tĩ" aja Moise pe pandu. ²⁹ Ame'ẽ ke rehe hendu rahã, Eji ywy ngi Moise ujan oho. (Parao ukwa ta tĩ. Ame'ẽ ngi kyje, a'erehe ujan oho.) Mijiã ywy pe oho. Amõ ywy pe har aja ixo. (Usak te'e aja ixo.) A'ep hakehar ke pyhyk. Pe, mokõi ta'yri ipe.

³⁰ —A'ep amõ mokõi awa pypa warahy 'ar aha oho. Ywy'ã keruhũ rake awa nixói te ame'ẽ ywy ihĩ. Ywy'ã keruhũ rer Sinái. A'ep Moise wata oho ixo rahã, jupirã'y ke ukwái ukwái te'e ixo. Ame'ẽ ke rehe a'e usak. Tata hendyha pyter pe Tupã je'ẽha rahoha uhem. ³¹ Ame'ẽ ke rehe usak rahã: "Mã! Ma'e my?" aja pandu jupe. A'erehe hake ngi we usak katu oho ehe. Pe, jandema'e sawa'e te pandu ipe: ³² "Ihẽ rehe ne ramõi ta ipy'a moĩ moĩ

katu. Ihē rehe Amarã ipy'a moĩ moĩ katu. Isak aja tĩ. Ipy'a moĩ moĩ katu tĩ. Jako aja tĩ. Ipy'a ke a'e moĩ moĩ katu tĩ” aja panduha uwyr ipe. Pe, Moise jumukahem ingi, a'erehe ryrýi u'am ingi. ³³ Usak tar ym apo ehe 'y. Jandema'e sawa'e te pandu tĩ: “Ihē Tupã. Ko ihē axo. Nde erepyrũ ere'am, ame'ẽ ywy ke katu te ame'ẽ ke. A'erehe nde py rehe har ejo'ok. (Aja rahã ihē rehe nde py'a nde eremoĩ moĩ katu, aja ihē pe nde eremujekwa.) ³⁴ Ihē kotyhar ta ke Eji ywy pe ixo. Ame'ẽ ta ke amõ ta mupyrara hũ. Ame'ẽ ke ihē akwa katu. Ame'ẽ ta jixi'u hũ. Ame'ẽ ke rehe ihē ahendu tĩ. A'erehe ame'ẽ ta ke ihē amupoir ajur. Esarahã! Eji ywy pe nde ke ihē amondo ta. Ame'ẽ ta ke nde erepoir ta ereho” aja Moise pe pandu.

³⁵ —Yman riki ame'ẽ Moise ke jundéu awa ta putar ym. Pandu ipe: “Jandema'e kapitã ym nde. Jandema'e panduha aja ym nde tĩ” aja Moise pe. Ame'ẽ Moise ke Tupã mondo. A'e ke kapitã aja a'e mu'am. Poiriha ke a'e tĩ. Inamõ Tupã je'ẽha rahoha ma'ema'e katu. Jupirã'y ke ukwái ukwái te'e. Ame'ẽ pyter pe usak, a'e riki Moise namõ ma'ema'e katu. ³⁶ Eji ywy pe ma'e ke Moise ma'ema'e hũ. Aja Tupãma'e pyrãtãha ke a'e mujesak ngã pe. Y ramõi pe aja tĩ. Y ramõi rer: “Y pytã.” Pe, Eji ywy ngi ianam ta ke mujy'ar raho. Awa nixói te ame'ẽ rupi wata oho ixo. Mokõi awa py upa warahy 'ar rahã, wata oho ixo. A'ep Tupãma'e pyrãtãha ke ngã pe a'e mujesak tĩ. ³⁷ Jundéu awa ta pe Moise pandu: “Ihē aja amõ Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke pehẽ pe Tupã muwyr ta tĩ. Pehẽ ngi har uhem ta” aja Moise pandu. ³⁸ Awa nixói te ame'ẽ pe jundéu awa ta jy'ar ixo. Ame'ẽ ta namõ

Moise ixo. Sinái ywy'ã keruhũ rake a'eta jy'ar uwyr. Ame'ẽ ywy'ã keruhũ 'ar pe Moise namõ Tupã je'ẽha rahoha pandu pandu. A'ep Tupã je'ẽha ke Moise pyhyk. Ame'ẽ je'ẽha rehe awa hendu katu rahã, ixo katu ta. Ame'ẽ ke jande ramõi ta pe a'e pandu pandu. Ame'ẽ ke jande pe muwyr tĩ.

³⁹ —Anĩ. Moise pandu ame'ẽ ke rehe jande ramõi ta hendu ym. Putar ym a'e ke. ⁴⁰ Eji ywy pe jywyr ta tipe oho. Ywy'ã keruhũ 'ar pe Moise ixo rĩ, pe, imu pe jande ramõi ta pandu, ma'e, Arã pe: “Ma'e'ã jande pe emujã. Tupã aja jande pe. Jande ndutar koty oho ta. Eji ywy ngi jande ke Moise mujy'ar werur. Jande jakwa ym ehe har apo. My ihon mamy” aja Arã pe jande ramõi ta pandu. ⁴¹ Arahã itatawa ke te'e tapi'iruhu ra'yr'ã ke a'eta mujã. Ame'ẽ ruwa koty tapi'iruhu te ke a'eta jukwa. Aja ipy'a moĩ moĩ katu u'am ehe. A'eta mujã ame'ẽ ke rehe hury katu. ⁴² A'erehe jande ramõi ta ke Tupã hijar oho. Pe, upa ywa rehe hendy ame'ẽ ke rehe jande ramõi ipy'a moĩ moĩ katu u'am. Tupã je'ẽha rehe kuja panduha ihĩ. Tupã pandu:

“Jundéu awa ta! Pehendu katurahã! Mokõi awa pypa warahy 'ar rahã, awa nixói te ame'ẽ rupi pexo.

Heta tapi'iruhu ke pejukwa rahã, ihẽ rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ ym pexo.

⁴³ Amõ rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu pexo.

So'o pিরer ok ke peraho. Ame'ẽ wyr pe Moro'ã pemoĩ. Jahy rata'ã pemoĩ tĩ. Her Hẽpã.

Ame'ẽ ta tupã ta aja pekwaha pehẽ jupe. Ame'ẽ'ã rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu pexo. Katu ym aja.

A'erehe amō ywy rehe pehē ke ihē amondo ta.
Mambiro ok ta kupe koty ihē amondo ta”
aja Tupã pandu.

—Aja Tupã je'ēha rehe panduha ihĩ — aja Esete
pandu.

⁴⁴ A'e pandu tĩ:

—Awa nixói te ame'ē rupi jande ramūi wata oho
ixo rahã, so'o pিরer ok ke a'eta raho. Ame'ē pe
Tupã rehe jande ramūi ipy'a moĩ moĩ katu ixo.
So'o pিরer ok mujãha ke Moise pe Tupã mujekwa.
Aja jande ramūi mujã. ⁴⁵ A'engi Moise manō rahã,
jande ramūi ta ke Josue mujy'ar raho. Kome'ē ywy
pe mujy'ar werur. Arahã kome'ē ywy pe amō awa
ta ixo. Pe, ame'ē ta ke Tupã muhem mondo. Pe,
kome'ē ywy ke jande ramūi pyhyk. Henda ke pe
pyhyk. Kome'ē ywy pe uhyk rahã, so'o pিরer ok
ke werur tĩ. Ame'ē ke hainō ta pe jande ramūi
mupyta. Ndawi uhem rahã, ame'ē ke pewe ixo
rĩ. ⁴⁶ Ndawi rehe Tupã usak katu. Pe, Tupã pe
Ndawi pandu: “Kome'ē ywy pe nde pe ok keruhũ
ihē amujã tar katu. Ame'ē pe nde rehe ngã ipy'a ke
moĩ moĩ katu ta. Nde rehe Jako ipy'a katu ame'ē ke
a'e tĩ” aja Ndawi pandu. ⁴⁷ Anĩ. Ndawi mujã ym.
Ta'yr riki mujã. ⁴⁸ Saromã riki ok keruhũ mujã.
Anĩ. Awa ta mujã ame'ē ke rehe Tupã ixo ym. Tupã
riki ywate har a'e. Tupã je'ēha rehe kuja panduha
ihĩ. ⁴⁹ Tupã pandu:

“Ywa pe ihē axo. Ihē riki sawa'e te. Kome'ē ywy
keruhũ pe aja tĩ. Ihē axo tĩ.

Ok keruhũ awa ta mujã ame'ē ke rehe ihē apyta
ym ta. Henda peteĩhar rehe ihē apyta ym ta
tĩ.

⁵⁰ Ihē riki upa katu te ma'e ke ihē amujā, aja Tupā pandu” aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī — aja Esete pandu.

⁵¹ A'e pandu tī:

—Tamūi ta! Pehē ākā janam rāi. Tupā rehe jurujar ym ame'ē ta ke pehē, a'erehe pehendū ym. Tupā'ā je'ēha ke jande ramūi putar ym. ⁵² Aja pehē tī. Peputar ym tī. Upa Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ke jande ramūi ta mupyrara. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ke a'eta jukwa tī. Tupā ra'yr uwyr ta, aja pandu ame'ē ta ke a'eta jukwa. Pe, Ta'yr uwyr rahā, peputar ym a'e ke. ⁵³ A'e ke pejukwa tī. Tupā je'ēha ke pehē pe Tupā je'ēha rahoha ta muwyr. Anī. Ame'ē ke rehe pehendū ym — aja jundēu awa ta pe Esete pandu pandu.

Esete ke amō ta jukwa

⁵⁴ Esete je'ēha rehe hendū rahā, ngā panduha rendama'e kapitā ta parahy ehe. Parahyha rehe hāi su'u su'u u'am. ⁵⁵ Pe, Esete py'a rehe Tupā'ā ihī katu. Pe, ywa rehe Esete ma'ā rahā, Tupā rake wera te hū, ame'ē rehe usak. Tupā rake Jesu pu'am u'am ame'ē ke rehe usak tī. ⁵⁶ A'e pandu:

—Pesarahā! Ywa pe sawa'e te i'āi. Amukwehe te we kome'ē ywy keruhū pe wyjy uwyr ame'ē ke a'e. Tupā rake pu'am u'am apo 'y. Ame'ē ke rehe ihē asak — aja Esete pandu.

⁵⁷ Anī. Ipyakwar ke ipo pe hetaha ta kynda. (Hendū tar ym a'eta.) Ahem hū tī. Pe, opor oho ehe. ⁵⁸ Pe, ok ta ngi muhem raho. A'ep ita pe japi. Aja a'e ke ngā jukwa. Sawa'e wan namō ita omboriha ta kamixa ke hijar oho. ⁵⁹ Sawa'e wan

ame'ě rer Sáu. Ita a'eta omombor ixo rahã, Esete pukái:

—Jesu! Ihěma'e sawa'e te nde! Ihě'ã ke eraho! —
aja pukái.

⁶⁰ Pe, ipynarãi pe u'ar. Hâtã pukái ipe tĩ:

—Sawa'e! Ihě rehe peme'ě ta katu ym ame'ě ke
te'e ma'ema'e ixo. Peme'ě ta ke emupyrara ym —
aja Esete pukái.

Upa pandu rahã, a'e manõ.

Pe, Esete ke ngã jukwa rahã, Sáu pandu tĩ: “Ere!
Pejukwa katu!” aja riki.

8

Jesu rehe jurujar katu ame'ě ta ke Sáu mupyrara

¹ Arahã Jesu rehe jurujar katu ame'ě ta heta ixo.
Jerusarẽ ok ta pe heta ixo. Ame'ě ta ke amõ ta
mahy hũ. Mupyrara hũ tĩ. A'erehe amõ amõ ywy
rupi uhãi oho. Jundéi ywy rupi uhãi oho. Samari
ywy rupi uhãi oho tĩ. Jesu mondo ame'ě ta jõ
Jerusarẽ ok ta pe ixo. ² Tupã rehe hendu katu
ame'ě ta Esete rete ke jytyr raho. Jixi'u hũ ehe.

³ Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ě ta ke Sáu
mumba tar katu. Ok rupi pame katu te kekar oho
ixo. Mahem rahã, muhem raho. Pe, kyndaha pe
kynda raho. Sawa'e ta ke aja. Kũjã ta ke aja tĩ.
Kyndaha pe kynda raho tĩ.

Samari ywy pe myrandu katu ke amõ pandu oho

⁴ Amõ amõ ok ta pe Jesu rehe jurujar katu ame'ě
ta uhãi oho. A'ep Jesu rehe har pandu pandu.
Myrandu katu ke pandu raho. ⁵ Amõ sawa'e ixo.
Her Siri. Samari ywy pe ok ta ihĩ. A'ep a'e
oho. Myrandu katu pandu pandu raho. Jesu riki

Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e. Awa muhāha a'e, aja ok ta pe har ta pe a'e pandu pandu raho tī. ⁶ Pe, je'ēha rehe ok ta pe har ta hendu hendu katu te u'am. Tupāma'e pyrātāha namō marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. (Aja rahā, Jesu rehe har pandu ame'ē riki jetehar te ke, aja mujekwa. Inamō Tupā ixo, aja mujekwa tī.) ⁷ Heta ngā py'a ngi ājā ta ke Siri muhem mondo. Ājā ta uhem rahā, hātā ahem hū. Heta jupyrātā rātā ame'ē ta ke mukatu tī. Heta wata katu ym ame'ē ta ke mukatu tī. (Aja rahā, Jesu rehe har pandu ame'ē riki jetehar te ke, aja mujekwa. Inamō Tupā ixo, aja mujekwa tī.) ⁸ A'erehe a'ep pe har ta hury katu ehe.

⁹ Pe, ame'ē ok ta pe amō sawa'e ixo. Her Simā. Paje a'e. Yman samari ywy pe har ta ke a'e muka'u ka'u te'e. Sawa'e keruhū jupe, aja pandu pandu ngā pe. ¹⁰ Je'ēha rehe upa hendu katu. Upa ok ta pe har ta hendu katu ehe. Ngā pandu:

—Tupāma'e pyrātāha namō a'e ixo — aja Simā rehe har upa ngā pandu naī.

¹¹ Paje a'e. Yman ngā ke muka'u te'e, a'erehe a'ep pe har ta hendu katu ehe. ¹² Pe, myrandu katu ke Siri pandu pandu. Jesu riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e, aja pandu pandu. Ame'ē rehe amō jurujar katu rahā: “Ihē kotyhar ke” aja Tupā pandu. Pe, ame'ē myrandu katu rehe a'ep pe har ta jurujar katu. Sawa'e ta jurujar katu. Kūjā ta aja tī. Jurujar katu tī. Pe, ame'ē ta ke Siri mujahuk. (Aja rahā Tupā kotyhar ta ke apo 'y, aja mujekwa katu ngā pe.) ¹³ Simā jurujar katu tī. Upa Siri mujahuk rahā, inamō

Simã ixo. Tupãma'e pyrãtãha namõ Siri mukatu hũ ngã ke. Ame'ẽ ke Simã usak rahã, jupandu jupe:

—Mã! Katu te — aja Simã jupe.

¹⁴ Jerusarẽ ok ta pe Jesu mondo ame'ẽ ta ixo. Kuja a'eta hendu. Tupã je'ẽha rehe Samari ywy pe har ta jurujar katu, aja a'eta hendu. A'erehe Petu ke Siri koty a'eta mondo. Juã ke mondo tĩ.
¹⁵ A'ep a'eta uhyk rahã, jurujar katu ame'ẽ ta rehe har Tupã namõ pandu pandu:

—Kome'ẽ ta rehe Tupã'ã emuwyr — aja Tupã pe pandu.

¹⁶ A'ep pe har ta rehe Tupã'ã ihĩ ym we rĩ, a'erehe Tupã namõ Petu ta pandu. A'ep pe har ta ke mujahuk rahã, Jesu je'ẽha rupi mujahuk jõ. Jesu riki jandema'e sawa'e te. ¹⁷ Pe, a'eta ãkã rehe ipo ke Petu ta mujar. Pe, a'ep pe har ta rehe Tupã'ã ihĩ katu tĩ.

¹⁸⁻¹⁹ Amõ ta ãkã rehe ipo ke Jesu mondo ame'ẽ ta mujar rahã, a'ep pe har ta rehe Tupã'ã ihĩ katu. Ame'ẽ ke rehe Simã usak rahã, Petu ta pe a'e pandu:

—Ame'ẽ pyrãtãha ke ihẽ pe pemuwyr rahã, tamatarer pehẽ pe ihẽ ame'ẽ ta. Pe, amõ ta ãkã rehe ihẽ po amujar rahã, a'eta rehe Tupã'ã ihĩ katu ta tĩ — aja Simã pandu.

²⁰ Petu pandu:

—Tupã'ã ke Tupã me'ẽ te'e. Ame'ẽ ke rehe tamatarer nde eremuhepy ta, aja nde erekwaha naĩ. Katu ym aja. A'erehe tamatarer ke ne namõ mupyraraha renda pe oho ta my. ²¹ Tupã koty nde py'a ihĩ katu ym, a'erehe jande namõ nde erema'ema'e ym ta. Tupã rehe har nde eremu'e ym ta tĩ. ²² Nde erekwaha ngi emuruwak katu.

Katu ym ame'ẽ nde erekwaha rehe har Tupã namõ epandu pandu. Aja rahã, Tupã ipy'a jywyr ta nde rehe. ²³ (Tupãma'e pyrãtãha namõ ma'e ke jama'ema'e.) A'erehe nde erejyty'ym te ha namõ nde erexo, aja akwa. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha namõ nde erexo. Ame'ẽ ke nde erehijar ym rĩ, aja ihẽ akwa tĩ — aja Simã pe Petu pandu.

²⁴ Pe, Petu pe Simã pandu. Juã pe pandu tĩ:

—Anĩ. Pehẽrahã! Ihẽ rehe har Tupã namõ pehẽ riki pepandu. Aja rahã, ma'e ke ihẽ rehe uhyk ym ta. Petu pandu ramõ: “Tamatarer ke ne namõ mupyraraha renda pe oho ta” aja ihẽ rehe uhyk ym ta — aja Simã pandu.

²⁵ Tupã je'ẽha ke Petu ta pandu pandu. Jesu rehe a'eta usak ame'ẽ rehe har pandu pandu tĩ. Upa pandu rahã, Jerusarẽ ok ta pe a'eta jywyr oho. Jywyr oho ixo rahã, amõ amõ ok ta rupi myrandu katu pandu pandu oho. Samari ywy pe ok ta ihĩ. Ame'ẽ rupi pandu pandu oho ixo.

Etio ywy pe har namõ Siri pandu

²⁶ Siri rehe Tupã je'ẽha rahoha uhyk uwyr. Pandu ipe:

—Ehorahã! Warahy jurukwã koty awa rape ihĩ, ma'e, iapyr kotyhar ke. Jerusarẽ ok ta ngi Ngasa ok ta pe awa rape ihon. (Ymanihar awa rape ke ame'ẽ.) Ame'ẽ awa rape rupi eho — aja Siri pe pandu.

²⁷⁻²⁸ Pe, kamixa ke Siri munde. Pe, ame'ẽ rape rehe uhyk oho. Ame'ẽ rupi hekoha pe amõ sawa'e jywyr ta oho ixo. Etio ywy pe har a'e. Eunu a'e. Etio ywy pe har tama'e kapitã keruhũ pe

a'e paraky ixo. Kapitã keruhũ riki kũjã ke. Kũjã rer Kanda. Ima'e tamatarer usakiha ke sawa'e. Kapitã a'e tĩ. Amukwehe we Jerusarẽ ok ta pe oho. Tupã rehe ipy'a a'e moĩ moĩ oho. Apo hekoha pe jywy'r oho ixo. Myra ujan ame'ẽ 'ar pe oho ixo. Pe, oho ixo rahã, Tupã je'ẽha rehe usak usak uĩ. Yman Isai mupinim, ame'ẽ rehe usak usak uĩ. ²⁹ Isai riki ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. Pe, Siri pe Tupã'ã pandu:

—Ixoty eho exo — aja ipe.

³⁰ Pe, ixoty Siri ujan oho ixo. Pe, uhyk ehe. Isai mupinim ame'ẽ ke sawa'e pandu pandu. Ame'ẽ ke rehe Siri hendu rahã, pandu ipe:

—Sa'e! Nde eresak eresak ame'ẽ ke nde erekwa katu my? — aja Siri pandu ipe.

³¹ Sawa'e pandu:

—Anĩ. Amõ ihẽ ke mu'e ym rahã, marã ka ym ihẽ akwaha. Se ewapyk ejur. Ihẽ rake ewapyk — aja Siri pe sawa'e pandu.

³² Pe, sawa'e rake wapyk. Tupã je'ẽha rehe sawa'e usak usak ame'ẽ ke kuja ihĩ:

“Jukwaha renda pe arapuharan ke amõ jukwa raho.

A'e aja tĩ. A'e ke amõ ta jukwa ta raho tĩ.

Arapuharan ra'yr ke amõ ta hawĩ rahã, ahem ym.

A'e ke aja tĩ. Je'ẽ ym ta a'e ke tĩ.

³³ A'e ke ngã mupyrara rahã, amõ muputu'u ym ingi. Ame'ẽ wywy pe har ta katu ym te ame'ẽ ke ma'ema'e ipe. Ame'ẽ rehe har pandu ym awa.

A'e ke amõ ta jukwa ta. Pe, kome'ẽ wywy keruhũ ke hijar ta oho” aja pinĩha ke sawa'e usak usak uĩ.

³⁴ Pe, Siri pe sawa'e pandu:

—Emujekwa ihē pe rahā! Awa rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ke pandu pandu ko my? Juehe har pandu pandu my? Amō rehe har pandu pandu my? — aja sawa'e pandu.

³⁵ Pe, Jesu rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ke pandu pandu, ame'ē ke Siri mujekwa ipe. Tupā je'ēha rehe sawa'e usak ramō, ame'ē ke Siri mu'e.

³⁶ Ame'ē ngi Jesu rehe har mu'e mu'e tī. Pe, pe rupi oho ixo rahā, y rehe a'eta uhyk oho. Pe, etio ywy pe har pandu:

—Ko y ihī. Ihē ke nde eremujahuk rahā, katu my? — aja Siri pe pandu.

³⁷ [Siri pandu ipe:

—Jesu rehe nde erejurar katu rahā, katu tiki — aja etio ywy pe har pe pandu.

A'e pandu:

—Jesu Kirisutu riki Tupā ra'yr, aja ihē akwa katu — aja etio ywy pe har pandu.]

³⁸ A'erehe myra ujan ame'ē ke etio ywy pe har mupyta. Pe, y rehe a'eta uhyk oho. Mokōi jō a'eta.

³⁹ A'e ke Siri mujahuk. (Aja rahā, Tupā kotyhar ke a'e apo 'y, aja mujekwa katu.) Pe, y ngi a'eta uhem rahā, Siri ke Tupā'ā pyhyk raho. Etio ywy pe har usak ym te ehe tī. Pe, pe rupi hury jywyr oho tī.

⁴⁰ Siri riki pahar Asot ok ta pe uhem. A'engi amō amō ok ta pe myrandu katu pandu pandu oho. Jesu rehe har ame'ē myrandu katu ke pandu pandu oho. Pe, Sesaréi ok ta pe uhyk oho.

9

Jesu rehe Sáu jurujar katu
(At 22.6-16; At 26.12-18)

1-2 Jesu rehe jurujar katu ame'ě ta rehe Sáu parahy te rĩ. Upa jukwa tar katu. A'erehe jundéu awa tama'e pa'i keruhũ pe a'e oho. Pandu ipe:

—Ndama ok ta pe ihě aho ta. A'ep jundéu awa tama'e jy'ariha renda heta ihĩ. A'ep Jesu rehe jurujar katu ame'ě ta ke ihě amahem rahã, apukwar ta arur. Sawa'e ta ke ihě apukwar ta arur. Kũjã ta ke apukwar ta arur tĩ. Jerusarě ok ta pe arur ta. Ne je'ěha rupi ihě aho ta. A'erehe paper pinim ke ihě pe emuwyr — aja pa'i keruhũ pe Sáu pandu.

Pe, ame'ě ke Sáu pe a'e me'ě.

³ Pe, Sáu oho. Ndama ok ta pe uhyk tate rahã, pahar ywa ngi wera te hũ. Hake rupi wera te hũ. ⁴ Ywy pe a'e u'ar ukwap. Kuja je'ěha rehe a'e hendu:

—Sáu! Ma'ewã ihě ke nde eremupyrara my? — aja Sáu hendu.

⁵ Sáu pandu:

—Sa'e! Awa nde my? — aja pandu ipe.

Pe, Sáu pe pandu:

—Ihě riki Jesu. Ihě ke nde eremupyrara erexo.

⁶ Ere. Epu'am. Ndama ok ta pe eho. A'ep ma'e nde erema'ema'e ta ame'ě ke amõ pandu ta nde pe — aja Jesu pandu.

⁷ Sáu namõ oho ame'ě ta pyta u'am. Uhem ym ngã je'ěha ke. Amõ je'ěha rehe jõ a'eta hendu. Anĩ. Usak ym awa ke rehe. ⁸ Pe, Sáu pu'am. Pe, eha pirar rahã, usak ym te ma'e ke. A'erehe ipo rehe amõ ta pyhyk. ⁹ Aja Ndama ok ta pe hykýi muhyk raho. Mahapyr ukwer rahã, usak ym te ma'e ke rehe. Arahã u'u ym te ma'e ke. Y ke u'u ym tĩ.

¹⁰ Pe, Ndama ok ta pe amõ sawa'e ixo. Her Anani. Jesu rehe jurujar katu a'e. Ixeraiha aja usak. Aja jandema'e sawa'e te mujekwa ipe:

—Anani!

A'e pandu.

—Sawa'e! Ma'e nde pe? — aja Anani.

¹¹ Jandema'e sawa'e te pandu ipe:

—Eho! Ok ta rape rupi eho. Ok ta rape rer: “Tatambyk.” Ame'ë rupi Jun rok ihĩ. Ame'ë rupi epandu: “My Jun rok ihĩ my? My Sáu? Tar ok ta pe har a'e” aja epandu eho. Ihẽ pe ma'e pandu pandu uĩ apo. ¹² Kuja ixeraiha aja a'e usak. Ixoty nde erehyk ereho. Nde po ke iãkã rehe nde eremujar. Aja rahã, ma'e ke rehe a'e usak katu ta tĩ. Aja ixeraiha rehe a'e usak — aja Anani pe jandema'e sawa'e te pandu.

¹³ A'e pandu:

—Sawa'e! Ame'ë sawa'e rehe har amõ ta pandu hũ ihẽ pe. Nde kotyhar ta rehe mãte hũ ma'e jaxeriha ke ma'ema'e. Aja Jerusarẽ ok ta pe ixo ame'ë ta pe ma'ema'e hũ tĩ. ¹⁴ Ko Ndama ok ta pe aja tĩ. Nde kotyhar ta ke mahy ta uwyr tĩ. Upa nde rehe jurujar katu ame'ë ta ke a'e pyhyk ta uwyr. Jundéu awa tama'e pa'i keruhũ je'ëha rupi a'e uwyr. A'erehe aho tar ym ixoty — aja Anani pandu.

¹⁵ Jandema'e sawa'e te pandu ipe:

—Anĩ. Sáu koty eho! Ihẽ asak katu ehe ame'ë ke a'e. Ihẽ rehe a'e paraky ta apo 'y. Ihẽ rehe har a'e pandu pandu ta oho. Ame'ë riki ima'e parakyha ke. Amõ awa ta pe ihẽ rehe har pandu pandu ta oho. Jundéu awa aja ym ame'ë ta pe pandu ta oho. Kapitã keruhũ pe pandu ta oho tĩ. Jundéu awa ta

pe pandu pandu ta oho tĩ. ¹⁶ Ihẽ rehe har a'e pandu pandu ta oho, a'erehe a'e ke amõ ta mupyrara te hũ ta. Ame'ẽ ke ihẽ amujekwa ta ipe — aja Anani pe pandu.

¹⁷ Pe, ixoty Anani oho. Jun rok mahem rahã, ixex oho. Pe, Sáu ãkã rehe ipo mujar. Pandu ipe:

—Sáu! Jesu rehe nde erejurar katu apo 'y, a'erehe nde riki ihẽ mu apo 'y! Se nde erejur rahã, Jesu rehe nde eresak. A'e riki jandema'e sawa'e te. A'e riki ihẽ ke muwyr nde koty. A'erehe ihẽ ajur. Nde reha ke amopok katu ajur. Nde py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu ta tĩ — aja Sáu pe Anani pandu.

¹⁸ Pe, pahar Sáu reha ngi ma'e ke u'ar. Pira pirer aja saka ame'ẽ ke u'ar. Pe, usak katu tĩ. Pe, pu'am. Pe, a'e ke Anani mujahuk. (Aja rahã, Jesu kotyhar ke a'e apo 'y, aja mujekwa katu.) ¹⁹ Pe, ma'e ke upa u'u rahã, pyrãtã katu tĩ.

Ndama ok ta pe myrandu katu ke Sáu pandu pandu

Ndama ok ta pe Sáu pyta we rĩ. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta namõ pyta we rĩ. ²⁰ Pe, pahar jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe a'e ixex oho. Jesu rehe har a'e pandu pandu oho. “Jesu riki Tupã ra'yr” aja ngã pe a'e pandu pandu.

²¹ Upa hendu ame'ẽ ta pandu: “Mã! Ma'erehe my!” aja ngã. Pe, pandu pandu a'eta jupe tĩ:

—Mã! Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke kome'ẽ sawa'e mupyrara hũ. Jerusarẽ ok ta pe ixex, ame'ẽ ta ke mupyrara hũ. Ndama ok ta pe aja tĩ. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke pyhyk uwyr tĩ. Pe, Jerusarẽ ok ta pe a'e pukwar ta raho. Pa'ihu ta pe pukwar ta raho, a'erehe se uwyr. Apo Jesu rehe

har a'e pandu pandu katu. Ma'ewã puki! — aja a'eta jupe.

²² Sáu pandu katu te:

—Jetehar te riki. Jesu riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e — aja ngã pe a'e mujekwa katu te.

Ame'ẽ rehe har pandu katu te, a'erehe jundéu awa ta je'ẽha ke mujywyr ym ipe. Ndama ok ta pe ixo ame'ẽ ta mujywyr ym ipe.

²³ Yman a'ep Sáu ixo. Pe, jundéu awa ta jy'ar ixo. Pandu pandu a'eta jupe:

—Sáu ke jande jajukwa ta jaho — aja a'eta jupe.

²⁴ A'erehe ok ta rukwen pe a'eta harõ u'am. Wera rahã, harõ u'am. Pytun rahã, harõ u'am tĩ. Sáu ke a'eta pyhyk rahã, jukwa ta. Anĩ. Ame'ẽ rehe har Sáu pe amõ pandu oho. ²⁵ A'erehe pytun rahã, Sáu ke ehe katu ame'ẽ ta muhem mondo. Ok ta ita kurar ngi mujy mondo. Wasãkã ran keruhũ pe mujy mondo. Pe, ujan oho a'eta ngi.

Jerusarẽ ok ta pe Sáu ixo

²⁶ Pe, Jerusarẽ ok ta pe Sáu uhyk oho. Uhyk rahã, Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta namõ a'e jy'ar ta tipe oho. Anĩ. Sáu ngi a'eta kyje. Jesu rehe Sáu jurujar katu apo 'y, ame'ẽ ke a'eta ukwa ym, a'erehe kyje ingi. ²⁷ Pe, Manambe oho ixoty. Pe, Jesu mondo ame'ẽ ta koty Sáu ke a'e muhyk raho. Ame'ẽ ta pe upa Sáu rehe har a'e pandu:

—Pe rupi Sáu oho ixo rahã, jandema'e sawa'e te rehe a'e usak. Jandema'e sawa'e te pandu pandu ipe tĩ. Apo Jesu rehe har Sáu pandu pandu tĩ. Ndama ok ta pe a'e pandu pandu hũ. Pandu rahã,

a'e kyje ym amõ ta ngi — aja Jesu mondo ame'ẽ ta pe Manambe pandu.

²⁸ Pe, ame'ẽ ta namõ Sáu pyta. Jerusarẽ ok ta rupi Jesu rehe har a'e pandu pandu oho. ²⁹ Pandu pandu rahã, kyje ym ngã ngi. Pe, amõ awa je'ẽha pandu ame'ẽ ta a'ep ixo tĩ. Jundéu awa ta ke a'eta tĩ. Ngere awa ta je'ẽha a'eta pandu. Ame'ẽ ta namõ Jesu rehe har Sáu pandu pandu hũ. Je'ẽ hãtã tã a'eta namõ tĩ. Pe, Sáu ke ame'ẽ ta jukwa ta tipe. ³⁰ Ame'ẽ ke Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ukwa rahã, Sesaréi ok ta pe Sáu ke a'eta raho. A'engi Tar ok ta pe Sáu ke a'eta mondo.

³¹ Ajame'ẽ ke Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke amõ ta mupyrara ym. (Sáu mupyrara ym apo 'y.) A'erehe upa Jundéi ywy rupi ixo ame'ẽ ta ke amõ ta mupyrara ym tĩ. Ngariréi ywy pe ixo ame'ẽ ta ke mupyrara ym tĩ. Samari ywy pe ixo ame'ẽ ta ke mupyrara ym tĩ. Pe, Jesu rehe jurujar katu te we ngã oho ixo. Tupã rehe ipy'a katu ixo tĩ. Tupã'ã mujekwa katu tĩ, a'erehe amõ amõ ta Jesu rehe jurujar katu tĩ.

Ri ok ta pe Petu oho. Jop ok ta pe oho tĩ.

³² Amõ amõ ok ta rupi Petu ohoho ixo. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta rehe a'e usak oho. ³³ Pe, Ri ok ta pe uhyk oho. A'ep amõ sawa'e rehe uhyk. Her Enéi. Upa jupyrãtã rãtã ame'ẽ ke a'e. Awa po wajar mahapyr warahy 'ar rahã, myrape 'ar pe túi, hok pe. ³⁴ Pe, Petu pandu ipe:

—Enéi! Nde ke Jesu Kirisutu mukatu! Myrape 'ar ngi epu'am. Pukeka ke emupuku katu emou — aja Enéi pe pandu.

³⁵ Pahar Enéi pu'am. Upa Ri ok ta pe har ta usak ehe. Pe, Tupã koty ipy'a ke ame'ë ta muruwak mondo. Saro ok ta pe har ta aja tĩ. Usak ehe tĩ. Pe, Tupã koty ipy'a ke a'eta muruwak mondo tĩ.

³⁶ Jop ok ta pe kũjã ixo. Her Tambi. Ngere awa ta je'ëha kuja amõ her tĩ: “Ndo” aja ipe. Jesu rehe a'e jurujar katu tĩ. Katu ame'ë pame katu te amõ ta pe a'e ma'ema'e katu. Ima'e ym te ame'ë ta rehe a'e haihu katu tĩ. ³⁷ Ri ok ta pe Petu ixo rahã, ma'e ahyha ke kũjã pyhyk. Pe, manõ. Hete ke amõ ta kutuk. Y pe kutuk. (A'ep pe har ta aja te'eha a'e. Upa kutuk rahã, hete ke pukek.) Pe, kapy ywate har henda ihĩ ame'ë pe mou. ³⁸ “Ri ok ta pe Petu ixo” aja Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta hendu. Ri ok ta kotete ihĩ. A'erehe ixoty mokõi sawa'e ta mondo. Kuja sawa'e ta pandu oho ipe:

—Pahar jande namõ eho — aja Petu pe pandu oho.

³⁹ Pe, Petu pu'am. Sawa'e ta namõ oho. Jop ok ta pe uhyk rahã, kapy ywate har henda ihĩ ame'ë pe amõ ta raho. Upa ixawa'e manõ ame'ë ta juramã u'am. Petu rake rupi juramã u'am. Jixi'u hũ u'am. Ixuwe katu rahã, kamixa ke Ndo mujã mujã. Ame'ë ke Petu pe mujesak jesak u'am. Kamixa puku Ndo mujã ame'ë ke mujesak jesak u'am tĩ.

⁴⁰ Pe, kapy ngi upa kũjã ta ke Petu muhem mondo. Pe, ipynarãi pe wapyk. Tupã namõ pandu pandu. Pe, hete koty uwak. Pandu:

—Tambi! Epu'am! — aja kũjã manõ ame'ë ke pe Petu pandu.

Pe, eha ke kũjã pirar. Petu rehe ma'ã rahã, wapyk. ⁴¹ Ipo ke Petu pyhyk. Pe, mupu'am. Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta ke a'e mujy'ar.

Ixawa'e manõ ame'ẽ ta ke mujy'ar tĩ. ⁴² Kũjã kwera ramõ ame'ẽ ke a'e mujesak kũjã ta pe. Ame'ẽ rehe har myrandu upa Jop ok ta rupi amõ ta pandu pandu oho. ⁴³ A'erehe Jesu rehe heta ngã jurujar katu. Jop ok ta pe Petu pyta we rĩ. So'o pিরer rehe ma'eha namõ a'e pyta we rĩ. Her Simã.

10

Kone rehe har

¹ Sesaréi ok ta pe amõ sawa'e ixo. Her Kone. Homa awa tama'e sonda ta ixo. Itar ywy ngi sonda ta uwyr. Ame'ẽ tama'e kapitã ke a'e. Kuja, 100 hetaha sonda tama'e kapitã ke a'e. Sawa'e katu ame'ẽ ke a'e. ² Jundéu awa ramõi ta ukwa aja Tupã rehe ipy'a ke a'e moĩ moĩ katu. Upa katu te hok wyr pe har ta aja tĩ. Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ katu tĩ. Amõ awa riki a'e. Jundéu awa ym a'e. Pe, jundéu awa ta ima'e ym te rahã, ame'ẽ ta rehe a'e haihu katu. Tupã namõ a'e pandu pandu katu te tĩ. ³ Amõ wera rahã, warahy ywa ku'a ihon tate rahã, ixeraiha aja a'e usak. Tupã je'ẽha rahoha wyjy uwyr ehe, aja a'e usak katu. A'e pandu:

—Kone! — aja Tupã je'ẽha rahoha.

⁴ Kone usak ehe rahã, jumukahem ingi. Pe, pandu ipe:

—Sa'e! Ma'e nde pe my? — aja Kone pandu.

Tupã je'ẽha rahoha pandu:

—Tupã namõ nde erepandu pandu, ame'ẽ ke a'e ukwa katu. Ma'e ke nixói te ame'ẽ ta rehe nde erehaihu katu, ame'ẽ ke ukwa katu tĩ. ⁵ A'erehe nde rehe a'e usak katu. Apo Jop ok ta pe sawa'e ta ke emondo. Simã Petu pe: “Jande namõ eho” aja a'eta pandu ta oho. ⁶ Amõ sawa'e rok pe Simã

Petu ixo. Ok jar rer amō Simā. Ame'ē Simā so'o pিরer rehe ma'eha ke a'e. Y ramūi rake hok ihī — aja Tupā je'ēha rahoha pandu.

⁷ Pe, Tupā je'ēha rahoha jywyr oho. Aja ixeraiha aja Kone usak. Pe, mokōi miasu ta ke Kone mujy'ar. Amō sonda ke mujy'ar tī. Ame'ē sonda riki jundéu awa ramūi ta ukwa aja Tupā rehe ipy'a ke a'e moī moī katu tī. Konema'e miasu a'e tī. ⁸ Ame'ē mahapyr sawa'e ta pe upa usak ame'ē rehe har Kone pandu pandu. Pe, Jop ok ta pe mahapyr sawa'e ta ke a'e mondo.

⁹ Ame'ē ku'ē rahā, pe rupi a'eta oho ixo rī. Warahy jandar tate rahā, Jop ok ta pe uhyk tate. Arahā, ok kupe 'ar pe Petu oho. (Ame'ē ok kupe ipe katu.) A'ep Tupā namō pandu pandu ta. (Aja te'eha jundéu awa ta ma'ema'e katu. Ok kupe 'ar pe Tupā namō pandu pandu katu uī.) ¹⁰ A'e myahy uī. Ma'e ke u'u tar katu. Pe, ma'e ke amō mupupur ixo rahā, ixeraiha aja a'e usak. ¹¹ Kuja usak. Ywa ngi pan keruhū aja me'ē wyjy uwyr ixo. Iapyr rehe pame katu te pukwar. Ame'ē mujy muwyr. ¹² Kome'ē ywy keruhū pe mujy muwyr. Ame'ē jywī pe upa katu te ywy rupi so'o ta wata ame'ē ta ihī. Upa katu te ipixi'a pe ma'e wata ame'ē ta ihī tī. Upa katu te ma'ewyra wewe ame'ē ta ihī tī. ¹³ Pe, kuja hendu:

—Petu! Epu'am! Ma'e ke ejukwa! Ame'ē ke e'u!
— aja ipe.

¹⁴ Petu pandu:

—Sa'e! Anī! So'o ta para ihī. Jande ramūi u'u ym ame'ē ke pehī. A'erehe ihē a'u ym ta tī — aja Petu.

¹⁵ Pe, kuja je'ēha uhyk ehe tī:

—Jete riki. Apo katu aja Tupã pandu. Jaxer te'e aja ym ekwa ekwa eĩ — aja Petu pe.

¹⁶ Aja mahapyr uhyk katu te ehe. Pe, upa ywa pe jywyr oho tĩ. Aja ixeraiha aja Petu usak.

¹⁷ Usak ramõ ame'ẽ rehe har ipy'a pe Petu ukwa ukwa katu te uĩ. “Ma'ewã aja my?” aja jupe. Arahã Kone mondo ame'ẽ ta uhyk uwyr. Hukwen koty pu'am u'am. Simã rok ke amõ ta mujekwa a'eta pe.

¹⁸ Pe, a'eta pukái:

—Se Simã Petu ixo my? — aja sawa'e ta pukái.

¹⁹ Usak ramõ ame'ẽ rehe har Petu ukwa ukwa uĩ rĩ. Pe, Tupã'ã pandu ipe:

—Ehendu katurahã! Mahapyr sawa'e ta nde pe pandu uwyr. ²⁰ Epu'am. Ewyjy eho. Sawa'e ta namõ eho. Ekyje ym a'eta ngi. Nde koty a'eta ke ihẽ amuwyr — aja Petu pe.

²¹ Pe, Petu wyjy oho a'eta koty. Pandu:

—Sawa'e ke pekekar pexo ame'ẽ ke ko ihẽ. Ma'e pehẽ pe? — aja Kone muwyr ame'ẽ ta pe Petu pandu.

²² A'eta pandu:

—Nde koty jande ke Kone muwyr. Sonda tama'e kapitã a'e. Sawa'e katu ame'ẽ ke a'e. Jundéu awa ramõi ta ukwa aja Tupã rehe ipy'a ke a'e moĩ moĩ katu. Kone rehe har upa jundéu awa ta pandu katu. Kwehe Tupã je'ẽha rahoha mujekwa ipe: “Nde rok pe Petu ke emuhyk erur. Nde pe ma'e ke a'e pandu pandu ta” aja Kone pe. A'erehe jande jajur — aja Petu pe sawa'e ta pandu.

²³ Pe, Petu pandu:

—Pejur! Se pepyta we rĩ. Ka'aruk koty apo — aja sawa'e ta pe.

Ame'ë ku'ë rahã, ima'e ke Petu moĩ katu. Pe, a'eta namõ oho. Amõ ta oho tĩ. Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta ke. Jop ok ta pe har ta ke a'eta. ²⁴ A'engi amõ ku'ë rahã, Sesaréi ok ta pe a'eta johu uhyk oho. Kone rok pe uhyk rahã, Kone harõ ixo. Petu ta rehe harõ ixo. Ianam ta ke a'e mujy'ar. Ehe katu ame'ë ta ke mujy'ar tĩ. Upa ame'ë ta harõ ixo tĩ. ²⁵ Hok pe Petu ixex tate rahã, ixoty Kone oho. Pe, Petu py koty a'e jumumbe jumumbe oho. Ipynarãi pe a'e wapyk uĩ tĩ. (Aja ipy'a moĩ moĩ ta tipe.) ²⁶ Pe, a'e ke Petu mupu'am. Pandu ipe:

—Epu'am katu! Nde aja sawa'e te'e ihẽ tĩ. Ihẽ rehe nde py'a emoĩ moĩ ym eĩ — aja Kone pe Petu pandu.

²⁷ Hok pe ixex oho rahã, Kone namõ Petu pandu pandu. ²⁸ A'ep hetaha ta rehe Petu usak. Pe, a'eta pe Petu pandu:

—Jundéu awa aja ym namõ jande jaxo rahã, katu ym. Aja jande ramõi ta je'ëha ke. Ame'ë ke pekwa katu. Ko jundéu awa ihẽ. Amõ awa rok pe aja tĩ. Amõ awa rok pe jande jaxe rahã, katu ym tĩ. Aja jande ramõi ta je'ëha tĩ. Ame'ë ke pekwa katu tĩ. Anĩ. Aja ym apo 'y. Amõ awa namõ jaxo rahã, katu apo 'y. Aja ihẽ pe Tupã mujekwa. Amõ awa jaxer ym, aja ihẽ pe Tupã mujekwa katu tĩ. Ihẽ keraiha rupi a'e mujekwa katu ihẽ pe. ²⁹ A'erehe ihẽ pe nde kotyhar ta pandu rahã, pahar ihẽ ajur. Apo ihẽ akwa ta. Ma'erehe ihẽ ke nde eremuhyk se my? — aja Petu ipe.

³⁰ Pe Kone pandu:

—Amukwehe ihẽ rok pe ihẽ axo. Mahapyr aker apo. Tupã namõ ihẽ apandu pandu aĩ. Se warahy rahã, apo aja, ma'e warahy ywa ku'a ihon

rahã. Pahar ihẽ ruwa koty sawa'e uhem u'am. Ima'e mundeha riki hendy! ³¹ Ihẽ pe a'e pandu: “Kone! Tupã namõ nde erepandu pandu ame'ẽ ke Tupã ukwa katu. Ima'e ym te ame'ẽ ta rehe nde erehaihu katu ame'ẽ ke Tupã ukwa katu tĩ. ³² Apo Jop ok ta pe amõ ke emondo. Simã Petu pe a'eta pandu ta oho. Amõ Simã rok pe ixo. Ame'ẽ Simã so'o pিরer rehe ma'eha ke a'e. Ý ramũi rake hok ke ihĩ” aja ihẽ pe. ³³ A'erehe pahar nde koty sawa'e ta ke ihẽ amondo. Pahar nde erejur. Katu aja. Ko jande jaxo apo. Jande rehe Tupã usak katu ixo. Upa nde pe Tupã mujekwa ame'ẽ ke rehe jande jahendu tar katu — aja Petu pe Kone pandu.

Petu je'ẽha ke

³⁴ Pe, Petu pandu:

—Jete! Ihẽ akwa katu apo! Ihẽ keraiha aja ihẽ asak. A'erehe upa katu te awa ta rehe Tupã juja katu te usak katu, aja akwa katu. ³⁵ Amõ amõ awa ta ipy'a ke moĩ moĩ katu ehe rahã, ame'ẽ ke Tupã putar katu tĩ. Amõ amõ awa ta katu ame'ẽ ke ma'ema'e rahã, ame'ẽ ke a'e putar katu tĩ. Upa katu te amõ amõ awa ta rehe a'e juja katu te usak katu. (Upa so'o ke a'u katu, ame'ẽja saka Tupã mujekwa.)

³⁶ —Apo kuja pekwa katu. Jundéu awa ta pe je'ẽha ke Tupã muwyr. Ngã py'a ke Jesu muhury katu, ame'ẽ myrandu katu ke muwyr. Jesu riki jandema'e sawa'e te. ³⁷ Upa Juã pandu pandu rahã, Jesu riki pandu pandu uwyr tĩ. Upa Juã mujahuk rahã tĩ. Ngariréi ywy pe Jesu pandu pandu py. A'engi Jundéi ywy rupi pandu pandu oho. ³⁸ Jesu rehe har pekwa katu. Nasare ok ta pe

har a'e. Pyrātāha ke Tupā muwyr ipe. Tupā'ā ke a'e moī katu ehe tī. Usak katu ehe tī. A'erehe upa ok ta rupi katu ame'ē ke a'e ma'ema'e oho. Ājā ta awa ta py'a rehe ihī, ame'ē ta ke upa mukatu hū tī. ³⁹ Awa ta py'a ngi upa muhem mondo. Jundēu awa ta ok ta rupi Jesu ma'ema'e, ame'ē rehe jande jasak. Ame'ē rehe har japandu pandu. Jerusarē ok ta pe ma'ema'e ame'ē ke rehe jasak tī. Ame'ē rehe har japandu pandu tī. Pe, myra ngā mupia ame'ē ke rehe Jesu ke amō ta mujar mu'am. Aja a'e ke ngā jukwa.

⁴⁰ —Pe, mokōi ukwer rahā, a'e ke Tupā mukwera katu muhem. ⁴¹ Jesu ke jande pe a'e mujesak tī. Upa ngā usak ym ehe. Jande pe jō Tupā mujesak. Jande rehe Tupā usak katu ame'ē ta ke jande. Yman rahā, jande rehe a'e usak katu ta tī, aja a'e ukwa katu. Upa a'e kwera katu uhem rahā, Jesu namō ma'e ke jande ja'u. (Aja rahā, a'e atu kwera katu aja jakwa katu. Ixuwe katu a'e, aja jakwa katu tī.) ⁴² Pe, jande pe a'e pandu: “Ihē rehe har ngā pe pepandu pandu peho. Ngā rehe har ihē atu apandu pandu ta aja Tupā mu'am. ‘Katu pehē. Tupā namō pexo katu’ aja apandu ta. Anī rahā: ‘Katu ym pehē. Mupyraraha renda pe peho’ aja apandu ta tī. Aja ixuwe katu ame'ē ta rehe har ihē apandu ta. Manō ame'ē ta ke ihē amukwera katu ta muhem. Pe, ame'ē ta rehe har apandu katu ta tī” aja jande pe Jesu pandu — aja Petu pandu.

⁴³ A'e pandu tī:

—Jesu rehe har upa ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu pandu. Kuja pandu: “Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e. Pe, Jesu rehe a'e

juru jar katu rahã, Tupã ipy'a jywyr ta ehe. Jesu je'êha rupi Tupã ipy'a jywyr ta ehe” aja ymanihar ta pandu — aja Kone ta pe Petu pandu.

Amõ awa ta rehe Tupã'ã ihĩ katu

⁴⁴ Petu pandu pandu uĩ rahã, upa hendu uĩ ame'ẽ ta rehe Tupã'ã ihĩ katu. Kone ta rehe ihĩ katu. ⁴⁵⁻⁴⁶ Amõ amõ awa tama'e je'êha ke Kone ta pandu pandu. (Aja Tupã'ã ihĩ katu, aja mujekwa katu Petu ta pe.) Tupã rehe har pandu pandu tĩ: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja pandu katu ipe. Ame'ẽ ke Jop ok ta ngi Petu namõ uwyr ame'ẽ ta hendu. Jesu rehe juru jar katu ame'ẽ ke a'eta tĩ. Jundéu awa ta ke a'eta tĩ. Pe, aja ame'ẽ ta hendu rahã, amõ awa ta rehe Tupã'ã ihĩ katu, aja a'eta ukwa katu tĩ. (Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta rehe ihĩ katu, aja ukwa katu tĩ.) A'erehe: “Mã! Katu tiki” aja pandu. Pe, Petu pandu:

⁴⁷ —Jande aja kome'ẽ ta rehe Tupã'ã ihĩ katu tĩ. A'erehe kome'ẽ ta ke jande jamujahuk rahã, katu tiki. Amõ ta riki marã ka ym je'êha ke — aja Petu pandu. (Mujahuk rahã, Tupã kotyhar ta ke a'eta apo 'y, aja mujekwa katu amõ ta pe.)

⁴⁸ Pe, inamõ uwyr ame'ẽ ta pe Petu pandu:
—Jesu Kirisutu je'êha rupi kome'ẽ ta ke pemu-jahuk — aja a'eta pe.

Upa mujahuk rahã, Petu ta pe Kone pandu:

—Jande namõ pepyta we rĩ — aja a'eta pe.

11

Jerusarẽ ok ta pe har ta pe Petu pandu pandu

¹ Tupã je'êha rehe amõ awa ta juru jar katu, aja Jesu mondo ame'ẽ ta hendu. Jundéu awa aja ym

ame'ẽ ta jurujar katu, aja hendu. Jundéi ywy rupi Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ixo. Tupã je'ẽha rehe amõ awa ta jurujar katu, aja ame'ẽ ta hendu tĩ. ² Pe, Jerusarẽ ok ta pe Petu jywyr rahã, amõ ta je'ẽ je'ẽ hũ inamõ. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta a'eta. Ipirer jupãha putar katu ame'ẽ ta ke a'eta. A'erehe hamũi ta ukwa aja me'ẽ rehe hendu katu we rĩ. Ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ tĩ:

³ —Amõ awa ta rok pe nde erexe ereho. Aja rahã, katu ym. Jundéu awa ta aja ym ame'ẽ ta ke. Ame'ẽ ta namõ ma'e ke nde ere'u tĩ. Katu ym tĩ — aja Petu pe je'ẽ hũ.

⁴⁻⁵ Pe, upa katu te ame'ẽ rehe har Petu pandu pandu. Kuja pandu:

—Jop ok ta pe ihẽ axo rahã, Tupã namõ ihẽ apandu pandu aĩ. Pe, ihẽ keraiha aja ihẽ asak. Ame'ẽ rupi kuja ihẽ asak. Ywa ngi pan keruhũ aja me'ẽ wyjy uwyr. Iapyr rehe pame katu te pukwar. Ame'ẽ mujy muwyr. ⁶ Ihẽ rake pyta. Jywĩ pe ihẽ ama'ã katu rahã, ywy rupi so'o wata ame'ẽ ta rehe ihẽ asak. Ka'a rupi so'o ixo ame'ẽ ta rehe ihẽ asak tĩ. Ipixi'a pe wata ame'ẽ ta rehe ihẽ asak tĩ. Ka'a rupi ma'ewyra wewe ixo ame'ẽ ta rehe ihẽ asak tĩ. ⁷ Pe, kuja ihẽ pe je'ẽha pandu muwyr: “Petu! Epu'am! Ma'e ke ejukwa! Ame'ẽ ke e'u!” aja ihẽ pe. ⁸ Pe, ihẽ apandu: “Sa'e! Anĩ! Jande ramũi ta u'u ym ame'ẽ ke ihẽ a'u ym ta tĩ” aja ihẽ apandu. ⁹ Pe, ywa ngi je'ẽha ihẽ pe uwyr tĩ: “Ame'ẽ ke jetehar te riki. Apo amõ koty. ‘Katu’ aja Tupã pandu. ‘Ame'ẽ ke jaxer te'e’ aja ym ekwa eĩ” aja ihẽ pe. ¹⁰ Aja mahapyr ihẽ rehe uhyk katu te. Pe, upa katu te ywa pe jywyr oho.

11 —Pe, arahã ok pe mahapyr sawa'e ta uhyk uwyr tĩ. Simã rok pe ihẽ axo, a'ep uhyk uwyr. Ame'ẽ ta ke ihẽ koty amõ muhyk muwyr. Sesaréi ok ta ngi muhyk muwyr. 12 Pe, ihẽ pe Tupã'ã pandu: “Pahar sawa'e ta namõ eho” aja ihẽ pe. Ko ixo ame'ẽ ta ihẽ namõ oho tĩ. Awa po wajar peteĩ hetaha ta oho tĩ. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke a'eta tĩ. Sesaréi ok ta pe jande jahyk rahã, Kone rok pe jande jaxe jaho.

13 —Hok pe Tupã je'ẽha rahoha rehe Kone usak, ame'ẽ rehe har jande pe a'e pandu pandu. Tupã je'ẽha rahoha pandu ipe: “Jop ok ta pe sawa'e ta emondo. Simã Petu pe a'eta pandu ta oho: ‘Pahar jande namõ eho’ aja. 14 Nde ke Tupã muhã katu ta ame'ẽ rehe har a'e pandu ta nde pe. Upa nde rok wyr pe har ta ke Tupã muhã katu ta tĩ. Ame'ẽ rehe har a'e pandu ta tĩ” aja Kone pe pandu. 15 Pe, a'eta pe ihẽ apandu pandu rahã, jande aja ame'ẽ ta rehe Tupã'ã ihĩ katu tĩ. 16 Pe, Jesu je'ẽha ke ihẽ akwa a'am. Kuja a'e pandu: “Y pe Juã mujahuk. Pehẽ amõ koty. Pehẽ rehe Tupã'ã ihĩ katu ta” aja Jesu pandu katu. 17 Jesu riki jandema'e sawa'e te. Jesu Kirisutu rehe jande jajurujar katu rahã, Tupã'ã ke jande py'a rehe Tupã muwyr. Jande aja jundéu awa aja ym ame'ẽ ta py'a rehe Tupã'ã ke Tupã muwyr tĩ. A'erehe marã ka ym ihẽ aje'ẽha. Tupã namõ ihẽ ajumai ym ta me'ẽ te'e — aja Petu pandu.

18 Ame'ẽ ke rehe Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta hendu rahã, je'ẽha uhem ym. Jerusarẽ ok ta pe har ta ke a'eta. Pe, Tupã pe pandu: “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja. Kuja pandu tĩ:

—Aja rahã, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta Tupã koty ipy'a muruwak mondo rahã, ame'ẽ ta ke Tupã muhã katu ta tĩ — aja Jerusarẽ ok ta pe har ta pandu.

Antioki ok ta pe Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ixo

¹⁹ Yman Esete ke amõ ta jukwa rahã, Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke amõ ta mupyrara tĩ. A'erehe amõ koty koty ame'ẽ ta uhãi oho. Amõ amõ ta Seni ywy pe oho. Amõ amõ ta Xi ypa'ũ pe oho tĩ. Amõ amõ ta Antioki ok ta pe oho tĩ. Ame'ẽ ta uhãi uhãi oho rahã, jundéu awa ta pe jõ Tupã je'ẽha ke pandu pandu. ²⁰ Pe, amõ sawa'e ta Antioki ok ta pe uhyk oho. Xi ypa'ũ pe har ta ke a'eta. Syre ok ta pe har ke amõ ta tĩ. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke a'eta. Pe, Antioki ok ta pe uhyk rahã, jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe myrandu katu ke a'eta pandu pandu. Jesu rehe har pandu pandu. ²¹ Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'e je'ẽha rupi a'eta pandu pandu. A'erehe hamũi ta ukwaha ke heta ngã hijar. Antioki ok ta pe har ta riki hijar. Pe, jandema'e sawa'e te rehe a'eta jurujar katu tĩ.

²² Ame'ẽ rehe har myrandu ke Jerusarẽ ok ta pe har ta hendu. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta hendu. A'erehe Antioki ok ta pe Manambe ke a'eta mondo. (Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke a'e muhury ta oho, a'erehe a'e ke a'eta mondo.) ²³ A'ep a'e uhyk rahã, Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta heta ixo. A'erehe a'eta rehe Tupã usak katu, aja Manambe ukwa katu. A'erehe a'e hury katu. Pandu pandu we hũ tĩ:

—Tapijar te'e we Jesu rehe pejurujuar katu — aja Manambe pandu.

²⁴ Sawa'e katu ame'ë ke Manambe. Tupã'ã ihĩ katu ehe tĩ. Jesu rehe a'e jurujar katu te tĩ. Manambe pandu katu, a'erehe heta ngã Jesu rehe jurujar katu.

²⁵ Tupã je'ëha ke inamõ Sáu mu'e ta, aja Manambe putar, a'erehe Tar ok ta pe Manambe oho. A'ep Sáu ke a'e kekar oho. ²⁶ Mahem rahã, Antioki ok ta pe werur inamõ. Peteĩ warahy 'ar rahã, a'ep mokõi sawa'e ta pyta rĩ. Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta namõ ame'ë ta pyta. Johu ngã ke a'eta mu'e mu'e. Antioki ok ta pe Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta ixo. Ame'ë ta pe amõ ta pandu py: “Kirisutu kotyhar ta ke” aja. (Amõ: “Jesu kotyhar ta ke” aja her tĩ.)

²⁷ Arahã Antioki ok ta pe Tupã je'ëha pandu ame'ë ta uhyk uwyr. Jerusarẽ ok ta ngi uhyk uwyr. ²⁸ Heta ame'ë ta ngi har peteĩ pu'am. Her Angambo. Tupã'ãma'e pyrãtãha namõ kuja a'e pandu:

—Kome'ë ywy keruhũ rupi ngã mi'u nixói te ta. Ngã myahy te hũ ta — aja Angambo pandu.

Jetehar te riki ame'ë. Aja uhyk. Karáu riki homa awa tama'e kapitã keruhũ rahã, aja uhyk.

²⁹ A'erehe Jesu kotyhar ta pandu:

—Jundéi ywy rupi Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta ixo. Ame'ë ta myahy hũ ta. A'erehe tamatarer ke jamujy'ar ta. Ame'ë ta pe jamondo ta — aja Antioki ok ta pe har ta pandu.

Pe, ima'ehũ namõ ixo ame'ë ta heta me'ë. Aja mujy'ar. Ima'e heta ym rahã, ame'ë ta ta'yr mi me'ë. Aja mujy'ar tĩ. ³⁰ Pe, upa tamatarer mujy'ar

rahã, Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ tama'e kapitã ta pe mondo. Jundéi ywy rupi ixo, ame'ẽ kapitã ta pe mondo. Manambe riki tamatarer raho. Sáu amõ raho inamõ tĩ.

12

Jesu kotyhar ta ke amõ ta mupyrara tĩ

¹ Arahã amõ amõ we Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke Ero mupyrara. Ero riki jundéu awa tama'e kapitã. ² Pe, Ero je'ẽha rupi Tian ke amõ jukwa ohõ. Tian riki Juã mu. Kyse puku pe jukwa. Ame'ẽ rehe jundéu awa ta hury katu. ³ Ame'ẽ ke Ero ukwa rahã, Petu ke a'e pyhyk tĩ. Pasuko weraha rehe uhyk tate rahã, Petu ke pyhyk. (Ame'ẽ wera rahã, jundéu awa ta mbeju ke u'u. Mbeju ke mupururukiha nixói te, ame'ẽ ke u'u.) ⁴ Upa pyhyk rahã, kyndaha pe kynda raho. Heta sonda ta harõ u'am. Awa py wajar mokõi sonda ta harõ u'am. Tumeme harõ py. A'engi amõ tumeme harõ tĩ. A'engi amõ tumeme harõ tĩ. Aja pame katu te harõ u'am. Pe, Pasuko weraha upa rahã, Petu ke Ero muhem tar katu. Jundéu awa ta ruwa koty jukwa tar katu. ⁵ Pe, Petu rehe sonda ta usak katu u'am. (Jesu kotyhar ta anĩ.) A'eta Tupã namõ pandu pandu hũ. “Kyndaha ngi Petu ke emuhem katu” aja inamõ pandu pandu hũ.

Kyndaha ngi Petu ke Tupã je'ẽha rahoha muhem

⁶ Pytun rahã, mokõi sonda ta pyter rupi Petu ukwer ou. Ku'ẽ rahã, Petu ke Ero muhem ta tipe. Jukwa ta tipe. Petu ke ipo apyr rupi sonda ta pukwar, ita tupaham pe. Ita tupaham pe sonda ta ipo apyr rupi pukwar tĩ. Kyndaha rukwen ke

sonda ta harō u'am tī. ⁷ Pe, pahar kyndaha rehe Tupā je'ēha rahoha uhyk. Wera hū a'ep. Petu jixi'y rehe pyhyk. Pe, mukatak. Aja mupak. Pandu ipe:

—Pahar epu'am! — aja Petu pe.

Pe, pu'am rahā, pahar ita tupaham ke jujirar ingi. Tik tik tik. Upa jujirar. ⁸ Pandu ipe tī:

—So'o pirer nde ku'a rupi har emujar. Nde py rehe har epukwar tī — aja Petu pe.

Ame'ē upa rahā, pandu ipe tī:

—Kamixa emunde tī! Jahorahā! — aja Petu pe.

⁹ Pe, inamō Petu oho ixo. Kyndaha ngi uhem oho ixo. Anī. Petu ukwa ym rī. Tupā je'ēha rahoha muhem raho ame'ē ke Petu ukwa katu ym. Ixerai nahā my, aja Petu ukwaha naī. ¹⁰ Hukwen harōha asa py oho. Mokōihar ta ke asa oho tī. Pe, ita rukwen rehe uhyk oho. Ame'ē riki ok ta rukwen ke. Ok ta pe ixo oho ame'ē ke. Ame'ē rehe uhyk rahā, jupirar te'e u'am. Pe, a'eta uhem oho. Awa rape rupi wata we, pe, pahar Petu ke Tupā je'ēha rahoha hijar oho. ¹¹ Arahā Petu ukwa katu. Kuja jupandu jupe:

—Ihē akwa katu te apo 'y! Tupā je'ēha rahoha ke ihē koty Tupā muwyr. Ero ngi ihē ke a'e mupoir. Ihē ke mupoir, a'erehe ihē ke amō jukwa ta, ame'ē ke jundéu awa ta usak ym ta apo 'y — aja Petu jupe.

¹² Poiriha Petu ukwa rahā, Mari rok rehe uhyk oho. Mari riki Juā māi. Mak aja Juā rer tī. A'ep heta jy'ar uī. Tupā namō pandu pandu uī. ¹³ Pe, ok kurar rukwen rehe Petu uhyk rahā, pukái u'am. Pe, kūjātāi usak oho. Ma'e mupupuriha ke a'e. Her Ho. ¹⁴ Petu je'ēha ke a'e ukwa. A'erehe hury katu jywyr oho. Hukwen ke pirar ym we ipe rī. Pe, amō ta pe a'e pandu oho:

—Se soroka pe Petu ixo! — aja kūjātāi.

¹⁵ Amō ta pandu:

—Anī. Nde te'e pe aja. Nde ereka'u te'e! — aja kūjātāi pe.

Anī. A'e pandu we rī:

—Jete atu te atu. Se Petu ixo! — aja a'eta pe.

Pe, amō ta pandu:

—Anī. Tupā je'ēha rahoha riki. Petu rehe usak katu ame'ē ke a'e — aja ipe.

¹⁶ Petu pukái pukái we u'am rī. Pe, amō hukwen pirar oho. Petu rehe a'eta usak rahā, a'eta pandu: “Mā! Myja nde erehem my? Mā!” aja a'eta pandu. ¹⁷ Pe, ipo ke Petu mukatak. (Aja a'eta je'ēha ke muputu'u a'eta ngi.) Pe, kyndaha ngi Tupā muhem ame'ē rehe har pandu pandu a'eta pe. Petu pandu tī:

—Ame'ē rehe har Tian pe pepandu peho. Jesu kotyhar ta pe pepandu peho tī — aja a'ep ixo ame'ē ta pe Petu pandu.

Pe, amō koty kanim oho.

¹⁸ Pytuniwe te rahā, sonda ta pandu pandu hū a'eta jupe. “My Petu ihon mamý?” aja sonda ta pandu hū. ¹⁹ Pe, sonda ta pe Ero pandu:

—Pekekar pehorahā! — aja a'eta pe.

Anī. Mahem ym a'eta. Pe, hukwen harōha ta pe Ero pandu pandu. Petu uhemiha rehe har pandu. Anī. Je'ēha nixói te a'eta rehe. Pe, amō sonda ta pe Ero pandu:

—Harōha ta ke pejukwa! — aja.

A'engi Jundéi ywy ngi Ero oho. Sesaréi ok ta pe oho. A'ep pyta rī.

Ero manōha rehe har

²⁰ Ero ixo ame'ē ywy ngi ngā mi'u ke Tir ok ta pe har ta werur. Aja te'eha a'eta. Sinō ok ta pe har ta aja tī. Ngā mi'u werur tī. Pe, Tir ok ta pe har ta rehe Ero parahy te. Sinō ok ta pe har ta rehe parahy tī. A'erehe ame'ē mokōi ok ta pe ngā mi'u ke Ero mondo ym te apo 'y. A'erehe Ero rehe Tir ok ta pe har ta usak oho. Sinō ok ta pe har usak oho tī. Mukatu ta oho. (Aja rahā, ngā mi'u ke Ero mondo ta tī, aja ngā ukwa. A'erehe mukatu oho.) Eroma'e miasu pe ame'ē ta pandu py. Her Mbasa. Kapitā rok usakiha ke a'e. Ame'ē namō a'eta mukatu py oho. A'engi Ero namō mukatuha rehe har johu ngā pandu ta oho.

²¹ Pe, amō weraha ke Ero manga. Arahā kapitāma'e myrape tymā 'ar pe a'e wapyk. Ima'e mundeha katu te ame'ē ke a'e munde. Pe, ngā pe a'e pandu pandu katu te uī. ²² A'erehe Ero rehe ngā ipy'a katu u'am. Ehe har kuja pandu:

—Kome'ē ywy keruhū pe har ym a'e! Tupā tiki a'e — aja ukwa ngā jupe.

²³ Tupā aja Ero rehe ipy'a ke amō ta moī moī katu. Ame'ē ke Ero muputu'u ym ngā ngi. A'erehe pahar Tupā je'ēha rahoha parahy ehe. Ma'e ahyha mondo ehe. Upa hete rupi tapuru su'u su'u hū. Aja a'e manō.

²⁴ Pe, Tupā je'ēha ke amō ta pandu pandu oho. Amō amō ta Jesu rehe jurujar katu tī.

²⁵ Tamatarer ke upa raho rahā, Manambe jywyr oho. Jerusarē ok ta ngi jywyr oho. Sāu jywyr oho inamō tī. Jywyr oho rahā, Juā Mak ke a'eta raho. Antioki ok ta pe a'eta jywyr uhyk oho.

13

Manambe ke Jesu kotyhar ta mondo. Sáu ke mondo tĩ.

¹ Antioki ok ta pe Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ixo. Ame'ẽ ta ngi har Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ixo. Mu'eha ta ke a'eta tĩ. Ko Manambe. Amõ Simã. “Amõ awa pihun” aja her tĩ. Amõ Rusi. Syre ok ta pe har a'e. Amõ Sáu. Amõ Manaẽ. Ero namõ a'e tyha oho ame'ẽ ke a'e. ² Ero riki jundéu awa tama'e kapitam. Pe, Jesu kotyhar ta riki johu ma'e u'uha ke hijar. (Aja Tupã rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ katu.) Tupã namõ a'eta pandu pandu uĩ tĩ. Arahã Tupã'ã mujekwa a'eta pe:

—Manambe rehe ihẽ katu asak. Sáu rehe aja tĩ. A'erehe a'eta ke pemondo. Ihẽ amujekwa ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e ta oho — aja a'eta pe Tupã'ã mujekwa.

³ Pe, a'eta ma'e u'uha hijar we rĩ. Tupã namõ pandu pandu we tĩ. Pe, Manambe ãkã rehe ipo ke Jesu kotyhar ta mujar. Sáu ãkã rehe mujar tĩ. (Aja Tupã katu usak a'eta rehe, aja amõ ta pe Jesu kotyhar ta mujekwa katu.) Pe, Manambe ta ke a'eta mondo.

Xi ypa'ũ rehe Manambe ta uhyk oho

⁴ Seréu ok ta pe Manambe wata uhyk oho. Sáu aja tĩ. A'eta ke Tupã'ã mondo. A'engi Xi ypa'ũ rehe uhyk oho. Jarusu keruhũ pe oho. ⁵ Pe, Sarami ok ta pe uhyk rahã, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ixo oho. A'ep Tupã je'ẽha ke a'eta pandu pandu. Juã Mak a'eta namõ ixo. Manambe ta namõ ma'e ke a'e ma'ema'e ixo.

⁶⁻⁸ Ypa'ũ rupi a'eta asa oho. Pe, Pa ok ta pe uhyk oho. A'ep amõ sawa'e rehe a'eta usak. Her Mba

Jesu. Erima aja her tĩ. Ngere je'ẽha pandu ame'ẽ ke: “Erima” aja ipe. Jundéu awa ke a'e. Paje a'e. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e jupe. Kapitã rehe katu ame'ẽ ke a'e. Kapitã rer Seji Páu. Ukwã katu a'e ma'e. Pe, Manambe ta namõ a'e pandu oho. Manambe ta ke a'e juehe muhyk werur. Tupã je'ẽha ke a'e hendu tar katu. Anĩ. Ame'ẽ ke Erima putar ym. Paje putar ym. Jesu rehe kapitã jurujar katu ame'ẽ ke a'e putar ym tĩ. A'erehe Manambe ta namõ a'e je'ẽ je'ẽ hũ. ⁹ Pe, paje rehe Sáu ma'ã katu. Sáu amõ her ipe tĩ. “Páu” aja amõ ipe tĩ. ¹⁰ Tupãã ihĩ katu ehe. Pe, Páu pandu:

—Satana ra'yr ke nde! (Ãjã ramũi a'e.) Katu amõ ta ma'ema'e ame'ẽ ke nde ereputar ym. Amõ ta ke nde eremuka'u te'e hũ. Tupã riki jetehar te ke mujekwa katu. Anĩ. Ame'ẽ ke te'eha aja nde eremuruwak eremondo. ¹¹ A'erehe apo nde ke Tupã mahy ta. Heta nde ereker rahã, ma'e ke nde eresak ym te ta. Nde reha uwe ta — aja paje pe Páu pandu.

Pahar Erima pe weraha kanim oho. Usak ym te ma'e ke. A'e ke pete'e jywyr jywyr ixo. Ipo rehe amõ pyhyk ta raho ame'ẽ ke a'e kekar ixo. ¹² Ame'ẽ rehe kapitã usak rahã, Jesu rehe jurujar katu. Jesu rehe har Páu ta mu'e mu'e uĩ. Ame'ẽ ke kapitã hendu hendu uĩ tĩ. Paje reha uwe ame'ẽ ke rehe a'e usak tĩ. A'erehe a'e pandu: “Mã!” aja.

Pisi wywy rehe Páu ta oho

¹³ Pe, Pa ok ta ngi Páu uhem oho. Manambe oho tĩ. Ehe katu me'ẽ ta oho tĩ. Jarusu keruhũ pe oho. Pe, Peje ok ta pe uhyk oho. Ame'ẽ ok ta Pansi wywy rehe ihĩ. Juã anĩ a'e. Páu ta ke Juã Mak hijar

oho. (Páu ta namõ pyta ym.) Jeje Jerusarẽ ok ta pe jywyr oho. ¹⁴ Pe, Peje ok ta ngi Páu ta uhem oho. Antioki ok ta pe uhyk oho. Ame'ẽ ok ta Pisi ywy rehe ihĩ. Pe, jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe a'eta ixex oho. A'ep wapyk uĩ. ¹⁵ Pe, Moise mupinim ame'ẽ ke amõ pandu pandu. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim. Ame'ẽ ke pandu pandu tĩ. Upa pandu rahã, Páu ta pe jy'ariha rendama'e kapitã ta pandu:

—Jande mu ta! Pandu katuha ke pepandu tar katu rahã, pepandu apo — aja Páu ta pe.

¹⁶ Pe, Páu pu'am rahã, ipo mukatakiha namõ ngã je'ẽha ke muputu'u ngã ngi. Pe, pandu:

—Jundéu awa ta! Pehendu katurahã! Upa katu te Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ katu ame'ẽ ta tĩ!

¹⁷ Pehendu katu tĩ! Tupã rehe jundéu awa ta ipy'a moĩ moĩ katu. Ko jande johu riki jundéu awa ta ke. Jande ramõi ta rehe Tupã usak katu. Yman amõ awa ta aja Eji ywy rehe jande ramõi ixo. Arahã jande ramõi ke Tupã muheta. Pe, pyrãtãha rupi jande ramõi ke a'e muhem muwyr. Eji ywy ngi muhem muwyr. ¹⁸ Awa nixói te ame'ẽ rupi jande ramõi wata wata ixo. Mokõi awa py upa warahy 'ar rahã, wata wata ixo. Arahã ma'e ka'u te'eha ke jande ramõi ta ma'ema'e hũ. Anĩ. Tupã ipy'a katu te we ehe rĩ. Hijar ym we rĩ. ¹⁹ Kanaã ywy rehe amõ amõ awa ta ixo. Ame'ẽ ta ke Tupã mumba. Amõ koty henda pe har ta ke mumba tĩ. Amõ koty koty henda pe har ta ke mumba tĩ. Aja awa po wajar mokõi amõ koty henda pe har ta ke a'e mumba tĩ. Pe, ame'ẽ ta renda ke pe jande ramõi ta ke a'e mupyta. ²⁰ Ame'ẽ ywy rehe heta warahy

'ar rahã, jande ramõi ta ixo. Kuja, 450 warahy 'ar rahã, ixo.

—A'engi ngã rehe har pandu pandu ame'ẽ ta ke Tupã mu'am. Kapitã ta aja a'eta tĩ. Pe, Samue uhyk. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. ²¹ Pe, kapitã keruhũ ke jande ramõi putar rahã, Sáu ke Tupã mu'am. Ki ra'yr a'e. Menjamĩ rainõ ke a'e. Mokõi awa py upa warahy 'ar rahã, a'e riki kapitã keruhũ. ²² Pe, Sáu ke Tupã hijar rahã, Ndawi ke a'e mu'am tĩ. Ndawi riki Jese ra'yr. Kapitã keruhũ aja mu'am. Kuja ehe har Tupã pandu: “Sawa'e ihẽ aputar katu ame'ẽ ke ihẽ amahem. A'e riki Ndawi. Upa katu te ihẽ apandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu” aja Tupã pandu. ²³ Yman jundéu awa ta ke amõ muhã katu ta, aja Tupã pandu katu. A'e riki Jesu. Jesu riki ngã muhãha aja Tupã mu'am. Jesu riki Ndawi rainõ. (Aja rahã, kapitã keruhũ a'e tĩ, aja mujekwa katu.) ²⁴ Jesu pandu ym rahã we, jundéu awa ta pe Juã pandu pandu. Kuja pandu: “Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Pe, Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak. Aja rahã, pehẽ ke ihẽ amujahuk ta” aja Juã pandu pandu. ²⁵ Pe, Juãma'e parakyha upa tate rahã, a'e pandu: “Amõ rehe peharõ pexo. Ihẽ riki a'e ym. Pehendu katurahã! Ihẽ raikwer rupi a'e uwyr ixo. Jesu ke a'e. A'e riki katu te me'ẽ ke. A'erehe ima'e miasu, aja axo rahã, ihẽ katu ym ihẽ jupe ihẽ” aja Juã pandu — aja Páu pandu.

²⁶ A'e pandu tĩ:

—Ihẽ mu ta! Pehẽ riki Amarã rainõ ta! Pehendu katurahã! Upa katu te Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ katu me'ẽ ta tĩ! Pehendu katu tĩ! Awa ta ke Tupã muhã katu ta, ame'ẽ myrandu katu ke jande pe a'e

muwyr. ²⁷ Jesu riki awa muhãha ke a'e. Ame'ẽ ke Jerusarẽ ok ta pe har ta ukwa ym. Kapitã ta ukwa ym tĩ. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã pame katu te Tupã je'ẽha ke amõ ta pandu pandu. Ame'ẽ ke a'eta ukwa ym tĩ. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim ame'ẽ ke rehe a'eta usak usak. Ame'ẽ ke a'eta ukwa ym tĩ. “Jesu ke pejukwa” aja a'eta pandu rahã, Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim aja Jesu ke a'eta jukwa. ²⁸ Amõ ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ta ke sonda ta jukwa katu te'e ta. Jesu riki aja ma'ema'e ym. Anĩ. Amõ ta jukwa tar katu te'e. A'erehe Jesu jukwaha rehe har Pirat pe a'eta pandu. ²⁹ Pe, jukwaha rehe har upa katu te Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim, ame'ẽ ke ame'ẽ ta ma'ema'e. (Mupinim, aja jukwa.) Upa jukwa rahã, myra ngã mupia ame'ẽ ngi amõ ta mujy. Pe, itakwar keruhũ rupi a'eta mou raho. ³⁰ Anĩ. A'ep pyta ym. A'e ke Tupã mukwera katu muhem. ³¹ Kwera katu uhem rahã, inamõ ixo ame'ẽ ta usak usak katu ehe tĩ. Amukwehe te we Ngariréi ywy ngi Jerusarẽ ok ta pe Jesu namõ a'eta ohoho. A'eta riki usak usak katu ehe tĩ. Heta ukwer rahã usak usak katu ehe tĩ. Ehe har jundéu awa ta pe a'eta pandu pandu apo. ³²⁻³³ Ko pehẽ pe myrandu katu ke jande japandu pandu tĩ. Jande ramũi ta pe Tupã manga katu. Jesu ke a'e mukwera katu muhem rahã, ame'ẽ manga katuha ke jande pe a'e muhyk katu. Jande ramũi ta rainõ ta ke jande. Kweraha rehe har Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ. Her Saumo. Mokõihar rehe ihĩ. Kuja Tupã je'ẽha:

“Nde riki ihẽ ra'yr. Apo: ‘Nde riki nde erexo py ame'ẽ ke nde’ aja ihẽ amu'am.

Aja rahã: ‘Nde riki katu te’ aja nde ke ihẽ amu'am.
Aja ngã pe ihẽ amujekwa” aja Tupã pandu.

³⁴ —Tupã je'ẽha rehe kuja panduha ihĩ tĩ. Tupã pandu:

“Nde rehe ihẽ asak katu ta, aja Ndawi pe ihẽ amanga katu” aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ.

—Ame'ẽ ke a'e pandu rahã, Jesu ke a'e mukwera katu ta muhem, aja a'e ukwa katu. A'erehe hete ke inem ym te ta. ³⁵ Amõ Saumo rehe kuja panduha ihĩ tĩ:

“Nde ra'yr rete ke nde eremunem ym te ta. Katu te ame'ẽ ke a'e” aja Tupã je'ẽha rehe panduha ihĩ tĩ — aja Páu pandu.

³⁶ A'e pandu tĩ:

—Ndawi rehe har jande jakwa katu. Kome'ẽ ywy pe a'e ixo rahã, Tupã putar ame'ẽ ke a'e ma'ema'e. Inamõ ixo ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ ke a'e. Pe, a'e manõ. Hamũi rake rupi amõ ta jytym tĩ. Pe, hete ke inem oho. (A'erehe Saumo rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ panduha Ndawi rehe har aja ym.) ³⁷ Pe, Tupã mukwera katu ame'ẽ ke inem ym te ta. (Jesu a'e.) ³⁸ Sa'e ta! Pehendu katurahã! Pekwa katu ta apo. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e pexo. Anĩ. Tupã ipy'a pehẽ rehe jywyr. Jesu je'ẽha rupi jywyr. Ame'ẽ ke pehẽ pe japandu pandu. ³⁹ Jesu rehe amõ jurujar katu rahã, Tupã ipy'a jywyr katu ehe. Upa katu te ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehẽ py'a ngi a'e juhyk. Moise je'ẽha rehe jõ amõ hendu katu rahã, aja ym. Tupã ipy'a jywyr ym ehe. Juhyk ym. ⁴⁰ A'erehe pekwa katurahã! Aja rahã, yman Tupã je'ẽha

pandu ame'ē ta mupinim, aja pehē rehe uhyk ym ta. Kuja a'eta mupinim: ⁴¹ Tupã pandu:

“Pepuka puka hũ ame'ē ta! Pesak katurahã! Mãte pekwaha! Mã peja pemanõ!

Kome'ē ywy pe pexo rahã, ihẽma'e pyrãtãha namõ ma'e katu te ame'ē ke ihẽ ama'ema'e. Anĩ. Ame'ē rehe pejurujar ym.

Ma'e katu te ma'ema'eha rehe har pehē pe amõ pandu pandu. Anĩ. Pejurujar ym ehe tĩ, aja Tupã pandu” aja Tupã je'ēha pandu ame'ē ta mupinim.

—Mã peja aja ym pehē tĩ. Jurujar ym ame'ē ta aja ym pehē tĩ — aja Páu pandu pandu hũ.

⁴² Jundéu awa jy'ariha renda ngi Páu uhem oho. Manambe uhem oho tĩ. Arahã jundéu awa aja ym ame'ē ta pandu a'eta pe:

—Amõ putu'uha 'ar rahã, nde erepandu ramõ, ame'ē rehe har jande pe pepandu pandu tĩ — aja Páu ta pe.

⁴³ A'engi ngã uhem oho rahã, Páu ta namõ heta jundéu awa ta oho. Jundéu awa aja ym ame'ē ta Páu ta namõ oho tĩ. Ame'ē ta jundéu awa ramõi ta ukwa aja jurujar katu tĩ. Páu ta pandu pandu:

—Pehē rehe Tupã usak katu. Ame'ē rehe pewe pexo rĩ — aja Páu ta pandu.

⁴⁴ Pe, amõ putu'uha 'ar uhyk rahã, upa tate ok ta pe har ta jy'ar uwyr. Tupã je'ēha rehe hendu uwyr.

⁴⁵ Páu ta namõ ngã jy'ar. Ame'ē ke rehe jundéu awa ta usak rahã, jyty'ym a'eta rehe. Páu ta rehe jyty'ym. (Páu ta koty jy'ar ngã, a'erehe a'eta rehe jyty'ym.) Je'ē je'ē hũ inamõ.

—Páu te'e — aja a'eta pandu pandu.

⁴⁶ Pe, puka puka hũ ehe tĩ. Anĩ. Páu kyje ym ngã ngi. Manambe kyje ym tĩ. A'eta pandu:

—Pehẽ riki jundéu awa ta ke, a'erehe pehẽ pe Tupã je'ẽha ke japandu pandu py rahã, katu tiki. Anĩ. Ame'ẽ rehe pehendú tar ym. Pehẽ ruhãha ke peputar ym, aja pekwaha tĩ. A'erehe pehẽ ke jahijar ta jaho. Amõ awa ta pe Tupã je'ẽha ke japandu ta jaho. (Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe.)

⁴⁷ Jete. Kuja jande pe Tupã mujekwa:

“Amõ awa ta pe ihẽ je'ẽha ke nde erepandu ta. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe nde erepandu ta.

Awa ta ke ihẽ amuhã katu ta, ame'ẽ ke a'eta ukwa katu ta tĩ. Upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ukwa ta tĩ” aja Tupã pandu — aja Páu ta pandu.

⁴⁸ Páu je'ẽha rehe amõ awa ta hendu rahã, hury katu.

—Tupã je'ẽha riki katu te — aja a'eta pandu pandu.

Pe, Tupã muhã katu ta, ame'ẽ ta jurujar katu ehe. Jesu rehe jurujar katu.

⁴⁹⁻⁵⁰ Pe, amõ ta Tupã je'ẽha ke Páu ta pandu pandu ame'ẽ ke putar ym. Aja ok ta pe har ta kapitã ta ixo. Ame'ẽ ta ke jundéu awa ta muparahy. Páu ta rehe muparahy. Kũjã ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ta ke a'eta muparahy tĩ. Amõ awa ta ke ame'ẽ kũjã ta. Jundéu ramũi ta ukwa aja Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ katu ame'ẽ ta ke a'eta tĩ. Pe, Páu ta ke ngã mupyrara. Pandu: “Jande rekoha ngi peho” aja Páu ta pe. Pe, ame'ẽ ywy ngi muhem mondo. ⁵¹ Oho rahã, ipy ngi xi'aha ke Páu ta juhyk. Aja ngã pe ma'e mujekwa. Ame'ẽ ok ta pe har ta

Tupã je'êha ke putar ym aja Páu ta mujekwa. Pe, Iko ok ta pe Páu uhyk oho. Manambe uhyk oho tĩ. ⁵² Antioki ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. A'eta hury katu. Ngã py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu tĩ.

14

Iko ok ta pe Páu ta uhyk oho

¹ Iko ok ta pe aja tĩ. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe Páu ta ixo oho tĩ. A'eta pandu pandu katu, a'erehe heta jundéu awa ta Jesu rehe jurujar katu. Amõ awa ta jurujar katu ehe tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta. ² Pe, Jesu rehe jundéu awa ta jurujar ym ame'ẽ ta ixo tĩ. Amõ awa ta ke ame'ẽ ta muparahy. A'erehe Jesu kotyhar ta rehe parahy. ³ Anĩ. Yman a'ep Páu ta ixo. A'eta kyje ym ngã ngi. Awa ta rehe Tupã ipy'a katu, ame'ẽ rehe har a'eta pandu pandu. Tupãma'e pyrãtãha namõ ahy ame'ẽ ta ke a'eta mukatu hũ. Ame'ẽ rehe ngã usak rahã, jetehar te ke Páu ta pandu pandu aja ukwa katu. ⁴ Anĩ. Iko ok ta pe har ta amõ koty koty ukwa. Wajar Páu ta je'êha rehe jurujar katu. Amõ wajar jundéu awa ta je'êha rehe jurujar katu. Ame'ẽ ta Jesu rehe jurujar ym ame'ẽ ta ke a'eta.

⁵ Pe, amõ awa ta namõ jundéu awa ta jy'ar. Kapitã ta namõ johu ngã jy'ar. Ame'ẽ ta pandu pandu ngã jupe:

—Páu ta ke jamahy jahorahã! Ita pe jajapi ta jaho! Jajukwa ta — aja ngã jupe.

⁶ Pe, ame'ẽ ke Páu ta ukwa rahã, Rit ok ta pe Páu ta ujan oho. Nder ok ta pe a'eta oho tĩ. Mokõi ok ta Rikaõ ywy rehe ihĩ tĩ. ⁷ Ame'ẽ ywy rupi wata wata

oho tĩ. Ame'ẽ rupi myrandu katu ke a'eta pandu pandu oho. Jesu rehe har pandu pandu oho.

Rit ok ta pe Páu ta ixo. Nder ok ta pe ixo tĩ.

⁸ Rit ok ta pe sawa'e wapyk uĩ. Wata ym te ame'ẽ ke a'e. Ta'yn rahã har aja te'eha a'e. ⁹ Páu je'ẽha rehe a'e hendu. Pe, Tupã mukatu ta, ame'ẽ rehe sawa'e jurujar katu uĩ, aja Páu ukwa. A'erehe sawa'e rehe a'e ma'ã katu. ¹⁰ Hãtã pandu ipe:

—Epu'am katu! — aja sawa'e pe.

Pe, sawa'e pu'am. Pe, jywyr jywyr wata ixo. ¹¹ Páu mukatuha rehe hetaha ta usak rahã, amõ awa je'ẽha pe a'eta pandu pandu hũ. Rikaõ ywy pe har ta je'ẽha namõ kuja a'eta pandu:

—Tupã ta aja sawa'e ta uwak uwyr. Jande koty wyjy uwyr — aja a'eta ukwaha naĩ.

¹² Pe, Manambe rehe amõ her moĩ tĩ. A'ep pe har tama'e tupã rer moĩ ehe. “Jup” aja moĩ ehe. Páu rehe amõ her moĩ tĩ. A'ep pe har tama'e tupã rer moĩ ehe tĩ. Páu riki pandu ame'ẽ ke a'e, a'erehe: “Meku” aja moĩ ehe. ¹³ Ame'ẽ ok ta rukwen rake Jup rehe ngã jumu'eha renda ihĩ. Ame'ẽ pa'i ta tapi'iruhu werur. Tapi'iruhu jurupy rupi ma'eputyr pukwar pukwar ame'ẽ ke moĩ ehe. Pe, ame'ẽ ke jumu'eha renda pe werur. A'ep jukwa ta. Tupã ta aja saka Páu ta, aja pa'i ta ukwaha naĩ, a'erehe aja Páu ta rehe pa'i ta ipy'a moĩ moĩ ta. Hetaha ta ipy'a moĩ moĩ ta a'eta rehe tĩ.

¹⁴ Ame'ẽ ke Páu ukwa rahã, ima'e mundeha ke a'e musak musak u'am. Manambe aja tĩ. (Aja musak rahã, katu ym ngã ma'ema'e ixo, ame'ẽ ke ngã pe Páu ta mujekwa.) Pe, hetaha pyter pe Páu ta ujan oho. Kuja Páu ta hãtã pandu ixo:

15 —Sa'e ta! Mã peja ym pema'eha. Pehẽ aja awa te'e jande tĩ. Pehẽ pe myrandu katu ke jande japandu jajur. Aja rahã, peme'ẽja jaxeriha ke pehijar ta. Tupã te rehe pehẽ py'a ke pemuruwak ta pemondo. Tupã te riki uhã te hũ ame'ẽ ke a'e. Ywa ke a'e mujã. Upa katu te ywate rupi ma'e wewe ixo ame'ẽ ta ke a'e mujã tĩ. Kome'ẽ ywy keruhũ mujã tĩ. Upa katu te ywy rupi wata ame'ẽ ta ke mujã tĩ. Y ramũi ke mujã tĩ. Upa katu te y rupi ixo ame'ẽ ta ke mujã tĩ. 16 Yman upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta putar ame'ẽ ke a'eta ma'ema'e. Ame'ẽ rehe Tupã je'ẽ ym. 17 Tupã pete'e ixo ame'ẽ te'e a'e, aja ngã pe a'e mujekwa. Ame'ẽ rehe har kuja mujekwa. Ywa ngi aman ke a'e mungyr muwyr. Upa katu te ma'eywa ke awa ta u'u ame'ẽ ke a'e muhury katu tĩ. Jande pe jande mi'u ke a'e muwyr tĩ. Jande ruryha ke jande pe muwyr tĩ. Katu pame katu te a'e ma'ema'e tĩ — aja Páu ta pandu pandu.

18 Aja Páu ta pandu pandu hũ. Pe, ngã ke mupyta. Tate tapi'iruhu ke ngã jukwa!

19 Antioki ok ta ngi amõ jundéu awa ta uhyk uwyr. Iko ok ta ngi amõ ta uhyk uwyr tĩ. Ame'ẽ ta ngã ke muparahy. Páu rehe muparahy. (Tupã je'ẽha ke Páu pandu ame'ẽ ke a'eta putar ym. A'erehe ngã ke muparahy.) Pe, Páu ke ita pe ngã japi. Manõ aja ngã ukwaha, a'erehe ok ta ngi hykýi muhem raho. 20 Pe, Jesu kotyhar ta juramã jy'ar ehe rahã, Páu pu'am. Pe, ok ta pe jywyr oho. Ame'ẽ ku'ẽ rahã, Nder ok ta pe oho. Manambe oho tĩ.

Antioki ok ta pe Páu ta jywyr oho tĩ

²¹ Nder ok ta pe myrandu katu ke Páu pandu pandu. Manambe pandu pandu tĩ. Ngã hendu katu, a'erehe heta Jesu rehe jurujar katu. Pe, Rit ok ta pe Páu ta jywyr uhyk oho. A'engi Iko ok ta pe jywyr oho tĩ. A'engi Antioki ok ta pe jywyr oho tĩ. Pisi ywy rehe ame'ẽ ok ta ihĩ. ²² Ame'ẽ ok ta rupi Páu ta oho rahã, Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta py'a ke a'eta mātã katu te we rĩ. Aja Tupã rehe har ngã pe a'eta mujekwa katu te we rĩ. Ame'ẽ ta ke Páu ta muhury katu tĩ. A'erehe Jesu rehe ngã ipy'a katu te we rĩ. Páu ta pandu ngã pe:

—Jesu rehe pejurujar katu te we pexo. Ame'ẽ ke pehijar ym. Jande ke amõ ta mupyrara hũ ta. Tupã kotyhar ta ke pehẽ, aja pekwa katu. A'erehe Tupã ixo ame'ẽ pe pexo ta — aja jurujar katu ame'ẽ ta pe Páu ta mu'e mu'e.

²³ Amõ amõ ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ok ta pe pame katu te tamũi ta ke Páu ta mu'am. Jesu kotyhar ta rehe tamũi ta usak usak katu ta. Upa mu'am rahã, Tupã namõ ma'e pandu pandu. Ma'e u'uha ke hijar tĩ. (Aja Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu.) Tamũi ta pe pandu:

—Jesu rehe pejurujar katu, a'erehe mã peja pehẽ rehe Jesu usak katu — aja Páu ta pandu.

²⁴ A'engi Páu ta oho. Pisi ywy rupi Páu ta asa oho. Pe, Pansi ywy rehe uhyk oho. ²⁵ Peje ok ta pe uhyk rahã, a'ep Tupã je'ẽha ke ngã pe a'eta pandu pandu tĩ. ²⁶ A'engi Ata ok ta pe uhyk oho. A'ep jarusu keruhũ pe opor oho. Ame'ẽ pe Antioki ok ta pe jywyr oho. Ame'ẽ ok ta riki Siri ywy rehe ihĩ. Amukwehe te we ame'ẽ ok ta ngi Páu ta oho rĩ. A'ep Páu ta pe Jesu kotyhar ta pandu kwe:

—Tupã je'ẽha ke pepandu pandu peho. Mã peja pehẽ rehe Tupã usak katu — aja mokõi sawa'e ta pe kwe.

Tupã je'ẽha ke pandu pandu. Ame'ẽ riki Páu tama'e parakyha. Ame'ẽ ke upa 'y.

²⁷ Pe, ame'ẽ ok ta pe uhyk rahã, Jesu kotyhar ta ke Páu ta mujy'ar. Pandu pandu ngã pe:

—Jande rehe Tupã usak katu. A'erehe jande namõ Tupã ma'ema'e katu. A'erehe Ta'yr rehe amõ awa ta jurujar katu. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jurujar katu ehe — aja Páu ta pandu pandu.

²⁸ Yman atu a'ep a'eta pyta ixo rĩ. Jesu kotyhar ta namõ pyta ixo rĩ.

15

Jerusarẽ ok ta pe jy'ariha ihĩ

¹ Antioki ok ta pe amõ sawa'e ta uhyk uwyr. Jundéi ywy ngi uhyk uwyr. Jesu kotyhar ta pe kuja a'eta mu'e:

—Moise je'ẽha mu'e, aja pehẽ rehe ihĩ ame'ẽ pirer ke pejupã ym rahã, pehẽ ke Tupã muhã ym ta — aja sawa'e ta mu'e naĩ.

² Anĩ. Páu je'ẽ:

—Anĩ! Aja ym — aja je'ẽ hãtã tã te hũ.

Aja Manambe je'ẽ hãtã tã te hũ tĩ. Sawa'e ta namõ a'eta je'ẽ hãtã tã te hũ. Je'ẽha ke putu'u ym ngã ngi, a'erehe kuja a'eta pandu:

—Páu! Manambe namõ Jerusarẽ ok ta pe eho. Moise je'ẽha mu'e ame'ẽ ta namõ eho. Ipirer jupã, ame'ẽ rehe har Jesu mondo ame'ẽ ta namõ pehẽ johu pepandu peho. A'ep tamũi ta namõ pepandu peho. Amõ se Antioki ok ta pe har ta oho ta tĩ — aja Antioki ok ta pe har ta pandu Páu ta pe.

³ Pe, ame'ẽ ta ke Jesu kotyhar ta mondo. Seni ywy rupi oho ixo. Samari ywy rupi oho ixo tĩ. Oho ixo rahã, a'ep pe har ta pe a'eta pandu pandu:

—Ima'e hamũi ta ukwa ame'ẽ ke amõ awa ta upa katu te hijar. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta. Pe, Jesu rehe jurujar katu apo 'y — aja Páu ta pandu.

Ame'ẽ ke rehe hendu rahã, upa katu te Jesu kotyhar ta hury katu. ⁴ Pe, Jerusarẽ ok ta pe Páu ta uhyk rahã, Jesu kotyhar ta hury katu. Jesu mondo ame'ẽ ta hury katu tĩ. Tamũi ta hury katu tĩ. A'eta pandu:

—Ko pehẽ pejur katu — aja Páu ta pe.

Pe, Páu ta po ke ngã pyhyk katu a'eta ngi. Pe, Páu ta pandu:

—Tupã je'ẽha ke jande japandu pandu rahã, jande namõ Tupã ma'ema'e katu. A'erehe heta ngã Jesu rehe jurujar katu — aja Páu ta pandu.

Aja upa katu te pandu pandu ngã pe. ⁵ Amõ ta anĩ. Jesu rehe parise ta jurujar katu ame'ẽ ta pu'am. (Moise je'ẽha rehe parise ta hendu katu.) Ame'ẽ ta pandu:

—Ipirer ke amõ awa ta jupã rahã, katu. Moise mupinim ame'ẽ ke rehe hendu katu rahã, katu tiki tĩ — aja parise ta.

⁶ Ame'ẽ rehe har tamũi ta namõ Jesu mondo ame'ẽ ta pandu pandu ngã jupe. ⁷ I'i atu ame'ẽ rehe har je'ẽ hãtã tã ngã jupe. Pe, Petu pu'am. Pandu:

—Ihẽ mu ta! Pehendu katurahã! Yman ihẽ rehe Tupã usak katu, aja pekwa katu. Pehẽ ngi har ihẽ ke a'e jo'ok. Pe, amõ awa ta pe myrandu katu ke ihẽ apandu aho. (Kone ta pe apandu aho.) Ihẽ

apandu rahã, a'eta riki hendu katu tĩ. ⁸ Pe, Jesu rehe a'eta jurujar katu tĩ. Awa ta rehe har Tupã ukwa katu. Amõ awa ta rehe a'e usak katu tĩ, a'erehe a'eta py'a rehe Tupã'ã ke a'e muwyr tĩ. ⁹ Jande aja a'eta py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu tĩ. Jande aja Tupã ipy'a katu a'eta rehe tĩ. Jesu rehe a'eta jurujar katu tĩ, a'erehe Tupã ipy'a jywyr a'eta rehe tĩ. ¹⁰ Katu ame'ẽ ke Tupã ma'ema'e. Anĩ. Apo amõ koty peputar. Katu ym aja. Amõ kotyhar rehe amõ awa ta hendu katu te ixo. Ame'ẽ ke peputar. Katu ym aja. Jande aja marã ka ym Moise je'ẽha rehe jande ramõi ta hendu katuha tĩ. ¹¹ Jete! Jande aja Jesu rehe amõ awa ta jurujar katu tĩ, a'erehe a'eta ke Tupã muhã katu tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta. Jande aja a'eta rehe Jesu usak katu tĩ, a'erehe Tupã muhã katu tĩ. Jesu riki jandema'e sawa'e te — aja Petu pandu.

¹² Pe, je'ẽha ke hetaha ta muputu'u. Pe, Manambe pandu pandu. Páu pandu pandu tĩ. Amõ awa ta namõ a'eta ixo rahã, Tupãma'e pyrãtãha namõ a'eta mukatu hũ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta. Ahy ixo ame'ẽ ta ke a'eta mukatu hũ. (Aja rahã, Jesu rehe har Páu ta pandu pandu, ame'ẽ ke riki jetehar te ke aja mujekwa katu. Páu ta namõ Tupã ixo, aja mujekwa katu tĩ.) Upa katu te ame'ẽ rehe har pandu pandu ngã pe. ¹³ Upa pandu rahã, Tian pandu:

—Ihẽ mu ta! Pehendu katurahã! ¹⁴ Amõ awa ta ngi har amõ amõ ta rehe Tupã usak katu. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta. A'eta riki Tupã kotyhar ta apo 'y. Aja amõ awa ta rehe ipy'a katuha ke Tupã mujekwa. Ame'ẽ rehe har jande pe Simã pandu ramõ. Ame'ẽ riki jetehar te ke. ¹⁵ Ame'ẽ

rehe har Tupã je'ëha pandu ame'ë ta mupinim tĩ.
Kuja mupinim. ¹⁶ Tupã pandu:

“Ndawi rainō ta ihē rehe ipy'a moĩ moĩ ym. A'engi
ihē asak katu ta ngã rehe tĩ.

Pe, ihē rehe Ndawi aja hainō ta ipy'a moĩ moĩ katu
ta tĩ.

¹⁷ Pe, upa katu te amō awa ta ihē rehe ipy'a moĩ
moĩ ta tĩ.

Upa katu te amō awa ta ngi har ihē kotyhar ta aja
ixo ta tĩ. Ame'ë ta ke ihē rehe ipy'a moĩ moĩ
katu ta tĩ” aja Tupã pandu.

¹⁸ —Yman ame'ë rehe har ngã pe Tupã mujekwa
— aja Tian pandu. (“Amō awa ta” aja pandu rahã:
“Jundéu awa aja ym ame'ë ta ke” aja mujekwa.)

¹⁹ Tian pandu tĩ:

—Jande je'ëha rehe amō awa ta pyai rahã, katu
ym, aja ihē akwa. Hamũi ta ukwaha ke a'eta
upa hjar. Pe, Tupã koty ipy'a ke a'eta muruwak
mondo. ²⁰ A'erehe paper pinim ke jamondo ngã pe
rahã, katu tiki. Kuja:

(Ita'ã riki tupã aja amō ta ukwaha ngã jupe naĩ.)
Ame'ë ruwa koty so'o rukwer ke amō moĩ.
Ame'ë ke pe'u ym.

So'o juwyk aja amō ta te'e jukwa ame'ë rukwer ke
pe'u ym tĩ.

So'o ruwy ke pe'u ym tĩ.

Amō kũjã rehe eka'u te'e ym.

Amō sawa'e rehe eka'u te'e ym tĩ.

Aja jamupinim rahã, katu ta tiki.

²¹ —Aja jande jamupinĩha rehe amō awa ta
hendu katu rahã, Moise je'ëha ke ukwa ame'ë ta
ke a'eta muparahy ym ta. Yman Moise mupinim
ame'ë ke ngã pandu pandu. Jundéu awa tama'e

putu'uha 'ar rahã pame katu te jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pandu pandu. Ok ta pame katu te Moise je'êha ke ngã pandu pandu tĩ. A'erehe Moise je'êha ke heta ngã ukwa katu. A'erehe ame'ê ta ke muparahy rahã, katu ym tiki — aja Tian pandu.

Amõ awa ta pe paper pinim mondo

²² Antioki ok ta pe Pãu namõ mokõi sawa'e ta mondo rahã, katu tiki, aja Jesu mondo ame'ê ta ukwa katu. Manambe namõ mondo rahã, katu tiki tĩ. Aja tamõi ta ukwa tĩ. Aja upa katu te Jesu kotyhar ta ukwa tĩ. Pe, ame'ê ta ngi har mokõi sawa'e ta rehe a'eta usak katu. Pe, Jun ke a'eta mu'am. “Masamba” aja her tĩ. Amõ Sir ke ngã mu'am tĩ. Ame'ê mokõi riki kapitã ta. Jurujar katu ame'ê tama'e kapitã ta. ²³ Paper pinim ke ame'ê ta raho. Kuja paper pinim ke mondo:

Ko jande riki Jesu mondo ame'ê ta ke. Ko riki tamõi ta ixo tĩ. Jesu rehe jurujar katu ame'ê ta ixo tĩ. Pehẽ pe paper pinim ke jande johu jamondo jaxo. Pehẽ katu pexo. Pehẽ riki amõ awa ta ke. Jundéu awa aja ym ame'ê ta ke. Jesu rehe pejurujar katu tĩ, a'erehe jande mu ta apo 'y. Pehẽ riki Antioki ok ta pe har ta ke. Si ywy pe har ta pe paper pinim ke jamondo jaxo tĩ. Siri ywy pe har ta pe paper pinim ke jamondo jaxo tĩ.

²⁴ Jande ngi har pehẽ ke amõ ta muka'u te'e, aja jahendu. Ame'ê ta je'êha rehe pejumupyai tĩ, aja jahendu tĩ. Ame'ê ta ke pehẽ koty jamondo ym. ²⁵ A'erehe jande jajy'ar jaxo. Peteihar aja jande jaxo. Mokõi sawa'e ta rehe jasad katu. Ame'ê ta ke Manambe namõ jamondo ta apo,

pehẽ koty. Páú namõ a'eta oho ta tĩ. Manambe rehe jande japy'a katu. Páú rehe aja tĩ. Japy'a katu ehe tĩ.

²⁶ Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Ehe rehe har Páú ta pandu pandu oho. A'eta ke amõ ta jukwa tar katu tipe. Anĩ. Páú ta kyje ym ngã ngi. Pandu pandu te we oho rĩ.

²⁷ Pe, mokõi sawa'e ta ke pehẽ pe jamondo jaxo. Ko Jun. Amõ Sir. Upa katu te jamupinim ame'ẽ ke pehẽ pe a'eta pandu ta tĩ.

²⁸ Jundéu awa ramõi ta ukwaha rehe pehendu ym aja jamupinim rahã, katu tiki, aja jande pe Tupã'ã mujekwa. Aja rahã, katu, aja jakwa katu tĩ. Kuja jõ pehendu katu rahã, katu tiki.

²⁹ (Ita'ã riki tupã aja amõ ta ukwaha ngã jupe naĩ.)
Ame'ẽ ruwa koty ngã mi'u ke amõ ta moĩ.
Ame'ẽ ke pe'u ym.

So'o ruwy ke pe'u ym tĩ.

So'o juwyk aja amõ ta te'e jukwa ame'ẽ rukwer ke pe'u ym tĩ.

Amõ kũjã rehe eka'u te'e ym.

Amõ sawa'e rehe eka'u te'e ym tĩ.

Upa ame'ẽ ke rehe pehendu katu rahã, katu tiki. Mã peja pehẽ rehe Tupã usak katu. A'ewan. Aja paper pinim ke mondo.

³⁰ Pe, mokõi sawa'e ta ke Jesu kotyhar ta mondo. Páú ta namõ mondo tĩ. Pe, Antioki ok ta pe a'eta uhyk oho. Uhyk rahã, upa katu te Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke a'eta mujy'ar. Pe, paper pinim ke a'eta me'ẽ ngã pe. ³¹ Ame'ẽ ke rehe ngã usak usak rahã, hury katu. Je'ẽha katu ame'ẽ ke paper rehe ihĩ, a'erehe hury katu. Pe, Jesu kotyhar ta namõ Jun pandu pandu hũ. ³² Sir pandu pandu tĩ. Jun

riki Tupã je'ëha pandu ame'ë ke a'e tĩ. Sir aja tĩ. Jurujar katu ame'ë ta py'a ke a'eta mātã katu. Aja Tupã rehe har ngã pe a'eta mujekwa katu te we rĩ. Ngã ke a'eta muhury katu tĩ. A'erehe Jesu rehe ngã ipy'a katu te we rĩ. ³³ A'ep a'eta pyta rĩ. Pe, a'eta ke Jesu kotyhar ta mujywyr mondo. Pandu a'eta pe:

—Pehẽ ke jande mu ta muwyr ame'ë ta koty pejywyr peho! Mã peja pehẽ rehe Tupã usak katu!
— aja Jun ta pe ngã pandu.

³⁴ [Anĩ. Sir jywyr ym oho.

—Apyta we ta rĩ — aja Sir jõ pandu.]

³⁵ Yman atu, ame'ë ok ta pe Páu ta pyta, Antioki ok ta pe. Jesu rehe har a'eta pandu pandu hũ. Ngã pe amõ ta namõ a'eta pandu pandu hũ. Tupã je'ëha ke a'eta mu'e mu'e hũ tĩ.

Páu ngi amõ koty Manambe oho

³⁶ Heta jahy kanim rahã, Manambe pe Páu pandu:

—Amukwehe te we ok ta rupi Tupã je'ëha ke japandu pandu jaho. Jande japyrũ ame'ë ok ta rupi pame katu te jasak jaho tĩ. Jesu kotyhar ta rehe jasak jaho. A'eta katu ixo my? Jakwa ta. Jasak jaho — aja Páu pandu.

—Jahorahã! — aja Manambe pandu.

³⁷⁻³⁸ Juã Mak ke Manambe raho tar katu. “Anĩ. Raho rahã, katu ym” aja Páu pandu. Amukwehe te we Pansi ok ta pe uhyk rahã, hekoha pe Juã jywyr oho. Páu ta ke a'e hijar oho. Tupã je'ëha ke a'e pandu ym oho. ³⁹ Parakyha upa ym rahã, jywyr oho. Pe, Juã rahoha rehe har Manambe namõ Páu je'ë hātã tã te hũ. A'erehe Páu ngi amõ koty Manambe oho. Xi ypa'ũ pe Juã namõ

Manambe oho. Jarusu keruhũ pe oho. ⁴⁰ Páu riki Sir namõ oho tar katu. Ame'ẽ mokõi sawa'e ta pe Jesu kotyhar ta pandu:

—Mã peja pehẽ rehe Tupã usak katu — aja Páu ta pe.

⁴¹ Pe, oho. Si ywy rupi a'eta oho. Siri ywy rupi oho tĩ. Oho ixo rahã, Tupã je'ẽha ke a'eta mu'e mu'e oho ixo. Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta py'a ke a'eta mãtã. Aja Tupã rehe har ngã pe a'eta mujekwa katu te we rĩ.

16

Páu ta namõ Timo oho

¹ Nder ok ta pe Páu ta uhyk oho. A'engi Rit ok ta pe uhyk oho tĩ. A'ep Timo ixo. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ke a'e. Imãi aja tĩ. Imãi riki jundéu awa. Ipái anĩ. Amõ awa ke a'e. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ke a'e. ² Rit ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Iko ok ta pe ixo tĩ. Upa katu te ame'ẽ ok ta pe har ta pandu:

—Sawa'e katu ame'ẽ ke a'e — aja Timo rehe har ngã pandu.

³ Pe, Timo ke Páu raho tar katu. Anĩ. Jundéu awa ta hury ym ta. Ipái riki amõ awa ke aja upa katu te ame'ẽ ok ta pe har ta ukwa katu. Jundéu awa ta ukwa katu. A'erehe Timo rehe ihĩ ame'ẽ pিরer ke Páu jupã. (Aja rahã, jundéu awa te a'e tĩ, aja jundéu awa ta pe Páu mujekwa tĩ.)

⁴ Amõ amõ ok ta rupi oho ixo rahã, Jesu kotyhar ta pe paper pinim ke a'eta me'ẽ me'ẽ.

—Paper pinim rehe panduha ihĩ. Ame'ẽ ke rehe pehendũ katu — aja Páu ta pandu pandu.

Amukwehe te we ame'ẽ paper pinim ke Jerusarẽ ok ta pe Jesu mondo ame'ẽ ta mupinim.

Tamūi ta mupinim tī. ⁵ Aja Jesu kotyhar ta py'a ke a'eta mātā katu oho. Aja Tupā rehe har ukwa katu te we rī. Wera rahā pame katu te Jesu rehe amō amō ta jurujar katu te we rī.

Toroa ok ta pe ixeraiha aja Páu usak

⁶ Hiri ywy rupi Páu ta wata oho ixo. Ngara ywy rupi wata oho ixo tī. Asia ywy rupi Tupā je'ēha ke a'eta pandu tar katu. Anī. Tupā'ā mujekwa:

—Anī. Ame'ē rupi peho ym — aja Páu ta pe.

⁷ Misi ywy rymy'y rehe uhyk rahā, Mbiti ywy rupi oho tar katu. Anī. Tupā'ā mujekwa tī.

—Anī. Ame'ē rupi peho ym tī — aja Páu ta pe mujekwa tī.

⁸ A'erehe Misi ywy rupi asa oho. Pe, Toroa ok ta pe uhyk oho. ⁹ Pytun rahā, ixeraiha aja Páu usak. Kūja usak. Masendo ywy pe har riki pu'am u'am. A'e pandu:

—Ihē rekoha pe ejur, Masendo ywy pe. Jande ke emu'e ejur — aja Páu pe. (Masendo ywy y ramūi ruwái koty ihī.)

¹⁰ Aja ixeraiha aja Páu usak. A'erehe pahar ima'e ke Páu moī katu. Masendo ywy pe Páu ta oho. A'ep myrandu katu ke ngā pe japandu jaho. Aja Tupā putar, aja jande jakwa katu. (Ko ihē aho tī. Ihē Ruk. Kome'ē paper ke ihē amupinim.)

Siri ok ta pe Páu ta oho

¹¹ Toroa ok ta ke jande jahijar jaho. Pe, Samota ok ta pe jahyk jaho. Jarusu keruhū pe jahyk jaho. Ame'ē ku'ē rahā, Nea ok ta pe jahyk jaho tī. A'ep jarusu keruhū ngi jahem jaho. ¹² A'engi Siri ok ta pe jawata jaho. A'ep heta ym jande jaker. Ame'ē ok ta riki tiha te. Masendo ywy pe ame'ē ok ta ihī.

Masendo ywy rupi aja tiha me'ë amõ nixói. ¹³ A'ep homa awa tama'e sonda ta ixo tĩ. Pe, jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, ok ta ngi jahem jaho. Y rymy'y rehe jahyk jaho. A'ep jundéu awa ta jy'ar oho, aja jakwa katu. Tupã namõ ma'e pandu panduha renda, aja jakwa tĩ. Pe, kũjã ta pe Tupã je'ëha ke japandu pandu jaĩ. ¹⁴ Kũjã ta ngi har peteĩ ixo. Her Ryji. Tiati ok ta pe har a'e. Pan katu te ame'ë muhepyha a'e. Pan pirangwer ke muhepy a'e. Jundéu awa ramõi ta aja Tupã rehe ipy'a ke a'e moĩ moĩ katu. Páu je'ëha rehe a'e hendu rahã, Tupã mujekwa katu ipe. (A'erehe Jesu rehe a'e jurujar katu.) ¹⁵ Pe, Ryji ke jande jamujahuk. Upa katu te hok wyr pe har ta ke jamujahuk tĩ. (Aja rahã, Tupã kotyhar ta a'eta apo 'y, aja mujekwa katu ngã pe.) Pe, jande pe a'e pandu:

—Jesu rehe ihẽ ajurujar katu te aja pekwa rahã, ihẽ rok pe pepyta we rĩ — aja Ryji pandu.

Aja jande pe a'e pandu pandu hũ, a'erehe hok pe jande japyta.

Kyndaha pe Páu ta ke amõ kynda raho

¹⁶ Amõ wera rahã, Tupã namõ ma'e pandu panduha renda pe jaho jaxo. Jaho jaxo rahã, jande rehe kũjãtãĩ usak. Ñjã ipy'a rehe ihĩ ame'ë ke a'e. A'erehe ma'e ke uhyk ym we rĩ, ame'ë rehe har a'e pandu katu. Usak ym we rĩ, ame'ë ke a'e mujekwa katu tĩ. A'erehe kũjãtãĩ je'ëha rupi tamatarer ke ijar ta pyhyk hũ. ¹⁷ Pe, Páu raikwer rupi a'e wata ixo. Jande raikwer rupi wata ixo tĩ. Kuja hãtã pandu pandu:

—Kome'ë sawa'e ta riki Tupã rehe paraky u'am. Tupã riki ywate har a'e. Pehẽ ke Tupã muhã katu

ta, ame'ẽ rehe har a'eta pandu pandu — aja kūjātāi pandu pandu.

¹⁸ Aja heta wera rahã, pandu pandu. Ame'ẽ ke uhyk hendu. A'erehe Páu uwak rahã, ãjã pe a'e pandu:

—Jesu Kirisutu je'ẽha rupi ihẽ apandu nde pe. Ehem eho ingi — aja Páu pandu.

¹⁹ Pahar ãjã uhem oho ingi. Ame'ẽ ke kūjātāi jar ta usak rahã, ma'e ke kūjātāi pandu ym ta apo 'y, a'erehe tamatarer pyhyk ym ta 'y, aja ijar ta ukwa katu. A'erehe Páu ke ijar ta pyhyk. ²⁰ Sir ke pyhyk tĩ. Pe, homa awa tama'e kapitã ta pe raho. Ngã panduha renda pe kapitã ta ixo. Pe, kapitã ta rehe muhyk rahã, a'eta pandu:

—Kome'ẽ ta riki jundéu awa ta ke. Jandema'e ok ta pe har ta ke kome'ẽ ta muparahy. ²¹ A'etama'e ukwaha ke kome'ẽ ta mu'e mu'e u'am. Ame'ẽ rehe jahendu katu rahã, katu ym. Homa awa ta riki jande. Amõ koty jande jakwa — aja ijar ta pandu pandu.

²² Aja hetaha ta je'ẽ je'ẽ hũ tĩ. Páu rehe har je'ẽ je'ẽ hũ. Pe, Páuma'e mundeha ke kapitã ta musak musak ingi. Sirma'e aja tĩ. Pe, amõ ta pe kapitã ta pandu:

—Kome'ẽ ta ke pepirok — aja kapitã ta pandu.

²³ Upa pirok hũ rahã, kyndaha pe kynda raho. Kyndaha harõha pe pandu:

—Ekynda katu — aja ipe.

²⁴ A'erehe harõha kynda katu. Kapy a'ejõhar ame'ẽ pe raho. Pe, myra pe ipy ke munde. Aja kynda katu.

²⁵ Pytun pyter tate rahã, Tupã namõ Páu pandu pandu. Sir aja tĩ. Tupã rehe har a'eta jyngar jyngar

tī. Ame'ě ke rehe kyndaha pe ihĩ ame'ě ta hendu uĩ tī. ²⁶ Pe, pahar ywy ke katak hũ. Kyndaha katak hũ tī. Upa katu te hukwen ke jupirar tī. Upa katu te ita tupaham pe pukwar ame'ě ke jujirar ngā ngi tī. Kyndaha pe ihĩ ame'ě ta ngi jujirar. ²⁷ Kyndaha harõha upak. Pe, kyndaha rukwen pirar ame'ě ke rehe usak rahã, upa katu te uhem oho, aja ukwaha naĩ. A'erehe kyse puku ke muhem. ²⁸ Pe, jujukwa tar katu juehe. Anĩ. Hãtã Páu pandu ipe:

—Anĩ! Ejujukwa ym nde juehe! Upa katu te kote'e jande jaxo — aja ipe.

²⁹ Pe, weraha rehe harõha pandu. Amõ werur rahã, ame'ě namõ kapy a'ejõhar ame'ě pe ujan oho. Ryrýi riki! Páu ruwa koty ipynarãi pe wapyk oho uĩ. Sir ruwa koty wapyk uĩ tī. (Aja sawa'e katu ame'ě ke kohĩ, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) ³⁰ Pe, Páu ta ke muhem. Pandu a'eta pe:

—Sa'e ta! Myja ihẽ ke Tupã muhã katu ta my? — aja harõha pandu.

³¹ Páu ta pandu ipe:

—Jesu riki jandema'e sawa'e te. Ejurujar katu ehe. Aja rahã, nde ke Tupã muhã katu ta. Nde rok wyr pe har ta aja tĩ. Muhã katu ta tĩ — aja Páu ta pandu.

³² Pe, Tupã je'ěha ke Páu ta pandu pandu ipe.

³³ Hok wyr pe har ta pe pandu pandu tĩ. Pytun pyter pewe rĩ, pe, arahã pirokiha rape ke harõha kutuk kutuk. Y pe kutuk. A'engi a'e ke Sir ta mujahuk. Upa hok wyr pe har ta ke mujahuk tĩ. (Aja rahã, Tupã kotyhar ta ke a'eta apo 'y, aja mujekwa katu.) ³⁴ Pe, Páu ta ke harõha raho. Hok pe raho. Imi'u ke a'e me'ě Páu ta pe. Tupã rehe

kyndaha harōha jurujar katu, a'erehe hury katu. Upa hok wyr pe har ta aja tī. Hury katu tī.

³⁵ Ame'ē ku'ē rahā, harōha koty sonda ta ke kapitā ta mondo. Harōha pe a'eta pandu oho. Sonda ta pandu ipe:

—Ererahā! Páu ta ke epoir — aja harōha pe.

³⁶ A'erehe Páu ta pe harōha pandu oho:

—Pehē ke kapitā ta poir, aja sonda ta ihē pe pandu uwyr. A'erehe mā peja pehem peho. Mā peja pehē rehe Tupā usak katu — aja harōha pandu.

³⁷ Pe, sonda ta pe Páu pandu:

—Anī. Jaho ym ta rī. Katu ym ame'ē ke jande jama'ema'e my? Jama'ema'e ym my? Ame'ē rehe har kapitā ta ukwa ym. (Katu ym ame'ē ke jama'ema'e ym riki.) A'erehe jande ke amō pirok ame'ē ke katu ym. Homa awa ta ke mupirok ym awa. Ko homa awa ta ke jande. Anī. Ngā hetaha ruwa koty jande ke a'eta mupirok. Pe, kyndaha pe jande ke a'eta kynda tī. Apō amō ta usak ym, aja jande ke a'eta muhem mondo tar katu my. Anī. Katu ym aja. “Jande ke pejur piam” aja pepandu peho — aja Páu pandu.

³⁸ Pe, ame'ē ke kapitā ta pe sonda ta pandu oho. Páu ta homa awa ta ke aja kapitā ta hendu rahā, kyje. (Homa awa ta ke kapitā ta mupirok, a'erehe ame'ē ta rehe amō ta parahy ta, aja kapitā ta ukwa, a'erehe ame'ē ngi kyje.) ³⁹ Pe, kyndaha koty kapitā ta oho. Páu ta pe pandu:

—Homa awa ta ke pehē aja jakwa ym pehē rehe har. A'erehe peparahy ym jande rehe — aja kapitā ta pandu.

Pe, kyndaha ngi muhem. Pandu:

—Jandema'e ok ta ke pehijar peho — aja Páú ta pe.

⁴⁰ Kyndaha ke Páú ta hijar oho rahã, Ryji rok pe oho. Jesu kotyhar ta namõ a'eta pandu pandu. Mu'e mu'e katu ngã ke. Aja Tupã rehe har ngã pe a'eta mujekwa katu te we rĩ. Upa rahã, a'engi a'eta oho.

17

Tesaron ok ta pe Páú ta uhyk oho

¹ Ansi ok ta rupi Páú ta asa oho. Aporo ok ta rupi asa oho tĩ. Pe, Tesaron ok ta pe uhyk oho. A'ep jundéu awa tama'e jy'ariha renda ihĩ. ² Ame'ẽ pe Páú ixé oho. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã pame katu te a'e ixé oho. Aja te'eha a'e riki. Aja mahapyr putu'uha 'ar rahã, Tupã je'ẽha ke a'e mu'e mu'e. ³ Kirisutu rehe har ngã pe a'e mujekwa katu tĩ. Kuja a'e mujekwa:

—Kirisutu ke amõ ta mupyrara ta me'ẽ te'e. A'e manõ ta me'ẽ te'e tĩ. Pe, kwera ta me'ẽ te'e tĩ. Ko Jesu rehe har pehẽ pe ihẽ apandu pandu. A'e riki Kirisutu. Aja rahã, kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e aja mujekwa katu. Jundéu awa ta harõ hũ ame'ẽ ke a'e — aja Páú mujekwa.

⁴ Páú ta pandu pandu rahã, amõ amõ jundéu awa ta jurujar katu. Pe, Jesu kotyhar ta aja muruwak. Pe, Páú namõ ame'ẽ ta ixo. Sir namõ ixo tĩ. Heta amõ awa ta jundéu awa ta ramũi ukwa aja Tupã rehe ipy'a moĩ moĩ tĩ. Ame'ẽ ta a'ep ixo tĩ. Ame'ẽ ta ngi har heta Jesu rehe jurujar katu tĩ. Pe, Páú ta namõ ixo tĩ. Heta kapitã ta aja tĩ. Jurujar katu tĩ. Kũjã ta ke ame'ẽ ta. Pe, Páú ta namõ ixo tĩ.

⁵ Jesu rehe heta te hũ ngã jurujar katu, a'erehe amõ jundéu awa ta jyty'ym a'eta rehe. Páu ta rehe jyty'ym. Pe, sawa'e katu ym ame'ẽ ta ke a'eta mujy'ar. Johu mujy'ar. Ok ta pe har ta ke ame'ẽ ta muparahy. Pe, Jasã rok pe johu ngã ujan oho. Páu ta ke kekar oho. Ngã hetaha ta ruwa koty mupu'am ta tipe ngã. ⁶ Anĩ. Mahem ym. A'erehe Jasã ke a'eta muhem raho. Jesu kotyhar ta ke a'eta muhem raho tĩ. Kapitã ta pe raho. Páu ta rehe har a'eta je'ẽ je'ẽ hũ:

—Jande ok ta pe uhyk uwyr ame'ẽ ta muparahy ngã ke. Aja ok ta rupi pame katu te a'eta muparahy ngã ke oho ixo. ⁷ Ame'ẽ ta ke hok pe Jasã mupyta. Homa awa tama'e kapitã keruhũ je'ẽha rehe a'eta hendu ym. (Sesa ke a'e.) Henda ke pe amõ kapitã keruhũ ihĩ. A'e riki Jesu, aja a'eta pandu. Katu ym aja — aja kapitã ta pe hetaha ta je'ẽ je'ẽ hũ.

⁸ Ame'ẽ je'ẽha namõ ngã hetaha ta ke muparahy hũ. ⁹ Kapitã ta ke aja tĩ. Muparahy hũ tĩ. Pe, Jasã ngi tamatarer ke kapitã ta pyhyk. Jasã namõ ixo ame'ẽ ta ngi pyhyk tĩ. Pe, Jasã ta ke poir. Ame'ẽ ok ta ngi Páu ta uhem oho rahã, ame'ẽ tamatarer ke kapitã ta mujywyr ta. Jasã ta pe mujywyr ta.

Mberéi ok ta pe Páu ta uhyk oho

¹⁰ Pytun rahã, Páu ke Jesu kotyhar ta mondo. Sir ke mondo tĩ. Mberéi ok ta pe mondo. A'ep Páu ta uhyk rahã, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ixo oho tĩ. ¹¹ A'ep pe har ta katu. Tesaron ok ta pe har ta aja ym. Tupã je'ẽha ke Mberéi ok ta pe har ta hendu tar katu te. Páu ta je'ẽha riki jetehar te ke my, ame'ẽ ke ukwa tar katu. A'erehe wera rahã pame katu te Tupã je'ẽha rehe a'eta jumu'e

mu'e uĩ. ¹² Pe, heta jundéu awa ta Jesu rehe jurujar katu. Amõ awa ta jurujar katu ehe tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta. Heta sawa'e ta jurujar katu ehe. Kũjã ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ta aja tĩ. Heta jurujar katu ehe tĩ. ¹³ Mberéi ok ta pe har ta pe Tupã je'ẽha ke Páu pandu pandu tĩ, aja jundéu awa ta hendu. Tesaron ok ta pe har ta hendu. A'erehe Mberéi ok ta pe ame'ẽ ta uhyk uwyr tĩ. Ngã hetaha ta pe je'ẽ je'ẽ hũ. Ngã hetaha ta ke ame'ẽ ta muparahy tĩ. ¹⁴ Pahar Páu ke Jesu kotyhar ta mondo. Y ramõi rymy'y rehe mondo. Sir pyta we rĩ. Timo pyta tĩ. Mberéi ok ta pe a'eta pyta we rĩ. ¹⁵ Pe, amõ ta Páu ke raho. Ame'ẽ ta Ate ok ta pe Páu ke muhyk raho. A'engi Mberéi ok ta pe ame'ẽ ta jywyr oho. Páu je'ẽha ke a'eta raho. Sir pe raho. Timo pe raho tĩ. Kuja:
 “Pahar ihẽ koty pehẽ mokõi pejur”
 aja Páu je'ẽha ke raho.

Ate ok ta pe Páu ixo

¹⁶ Ate ok ta pe Sir rehe Páu harõ ixo. Timo rehe a'e harõ ixo tĩ. Harõ ixo rahã, ok ta rupi heta ma'e'ã rehe a'e usak usak. Ma'e'ã riki tupã aja ok ta pe har ta ukwaha ngã jupe. (Tupã te rehe ipy'a ke moĩ moĩ ym aja Páu ukwa katu.) A'erehe Páu pandu jupe: “Mã! Katu ym!” aja jupe. ¹⁷ A'erehe jundéu awa ta namõ a'e pandu pandu hũ. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pandu pandu hũ. Jundéu awa ramõi ta ukwa aja Tupã rehe ipy'a ke amõ awa ta moĩ moĩ. Ame'ẽ ta namõ pandu pandu hũ tĩ. Wera rahã pame katu te muhepyha renda pe a'e oho tĩ. A'ep uhyk uwyr ame'ẽ ta namõ a'e pandu pandu hũ tĩ. ¹⁸ Pe, amõ sawa'e ta je'ẽ je'ẽ hũ inamõ.

Epi kotyhar ta mu'e ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ inamõ. Esetói kotyhar ta mu'e ame'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ inamõ tĩ. Amõ ta pandu:

—Mã pandu hũ peme'ẽ ke ma'e ke. U kwa ym ma'e. Ma'e pandu my? — aja Páu rehe har pandu.

Jesu rehe har Páu pandu. Manõ ame'ẽ ta ke kwera katu ta uhem, ame'ẽ rehe har a'e pandu tĩ. A'erehe kuja amõ sawa'e ta pandu naĩ:

—Amõ tupã ta rehe har peme'ẽ pandu, aja jakwa — aja sawa'e ta pandu naĩ.

¹⁹ Pe, Páu ke sawa'e ta pyhyk raho. Ngã panduha renda pe raho. Panduha renda rer Areo. Páu pe sawa'e ta pandu:

—Amõ kotyhar nde eremu'e. Ame'ẽ ke jande jakwa tar katu. ²⁰ Nde erepandu ame'ẽ ke jande jahendu ramõ. Ame'ẽ riki amõ kotyhar jande pe. Ame'ẽ ke jakwa tar katu. Epandurahã! — aja Páu pe pandu.

²¹ Ate ok ta pe har ta aja te'eha a'eta. Amõ ywy pe har ta a'ep ixo. A'eta aja tĩ. Amõ amõ we myrandu pyahu ame'ẽ ke rehe a'eta hendu tar katu. Myrandu pyahu ame'ẽ ke pandu pandu tar katu tĩ. Aja te'eha a'eta.

²² Pe, panduha renda pyter pe Páu pu'am. Areo pyter pe pu'am. Kuja pandu:

—Ate ok ta pe har ta! Pehendu katurahã! Tupã rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu, aja pekwaha pehẽ jupe, aja ihẽ akwa katu. ²³ Pehẽma'e ok ta rupi ihẽ awata aho axo rahã, mãte hũ ma'e'ã ke rehe ihẽ asak asak. Ame'ẽ ta rehe pehẽ py'a pemoĩ moĩ, ame'ẽ ke rehe asak. Pe, amõ ma'e'ã rehe kuja pinĩha ihẽ amahem:

Tupã rehe har jakwa ym.

Ame'ě pe kome'ě ma'e'ã ke.

—Ame'ě ke rehe pekwa ym ha rupi pehě py'a pemoĩ moĩ. Ame'ě rehe har pehě pe ihě apandu ta. ²⁴ A'e riki Tupã te. Kome'ě ywy keruhũ a'e mujã. Upa katu te kome'ě ywy keruhũ pe ihĩ ame'ě ta ke mujã tĩ. Ywa ke a'e mujã tĩ. A'e riki sawa'e te. Tupã rehe ngã jumu'eha renda ta ke amõ ta mujã. ²⁵ Ame'ě pe Tupã te ixo ym. Ma'e ke amõ ta mujã, ame'ě ke a'e putar ym tĩ. Marã ka ym amõ me'ěha ipe. A'e riki me'ěha ke. A'e riki awa ta pe upa katu te me'ě. Ixuweha ke a'e me'ě. Katuha ke me'ě tĩ. A'erehe ma'e ke marã ka ym amõ me'ěha ipe. ²⁶⁻²⁷ Peteĩ sawa'e ke a'e mujã. Anã ke a'e. Ame'ě ngi upa katu te kome'ě ywy keruhũ pe har ta uhem. Pe, kome'ě ywy keruhũ rupi ngã ke Tupã te muhãi hãi. A'erehe awa nixói te, ame'ě ywy nixói. Pe, marã rahã awa ixo ta my, ame'ě ke a'e manga katu. Myp ixo ta my, ame'ě ke a'e manga katu tĩ. A'e ke amõ kekar kekar rahã, mahem ta nahã my. Jande ngi pame katu te kotete a'e ihĩ. ²⁸ Amõma'e panduha kuja riki:

“A'e ixo, a'erehe jande jaxo katu tĩ. Jande jawata.

Upa katu te jande jama'ema'e.”

—Pehě ngi har amõ mupinĩha ke kuja mupinim:
“Jande ke Tupã mujã, a'erehe ta'yr ta riki jande”
aja mupinim.

²⁹ —Jande riki ta'yr ta rahã, jande aja Tupã riki ixuwe katu a'e tĩ, aja jakwa katu. Ita tawa'ã aja ma'e'ã ixuwe ym te a'e. Ita tuwyr'ã aja ym a'e tĩ. Ita'ã aja ym a'e tĩ. Upa ame'ě ta ixuwe ym te ame'ě ta ke aja jakwa katu. Awa te'e ukwaha rupi ame'ě'ã ta ke amõ ta mujã katu. ³⁰ Aja ym Tupã te. Ma'e'ã amõ mujã rahã, Tupã rehe har ukwa

ym a'e, a'erehe Tupã ipy'a jywyr ehe. Ukwa ym ha rupi ma'ema'e, a'erehe ipy'a jywyr ta. Apo upa katu te awa ta pe a'e pandu: “Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ngi ihē koty pehē py'a pemuruwak katu pemondo” aja Tupã pandu — aja Páú pandu.

³¹ A'e pandu tĩ:

—Jetehar rupi upa katu te kome'ē ywy keruhũ pe har ta rehe har Tupã te ukwa ta. Ame'ē 'ar ke a'e manga katu. Amõ sawa'e rehe a'e usak katu. Pe, a'e riki henda ke pe ngã rehe har a'e ukwa ta. Katu ame'ē ke ma'ema'e my? Katu ym ame'ē ke ma'ema'e my? Ame'ē ke ukwa ta. Ame'ē sawa'e ke Tupã mukwera katu muhem. A'erehe jetehar rupi ngã rehe har a'e ukwa katu ta, aja upa ngã pe a'e mujekwa — aja Páú pandu.

³² Kweraha rehe har Páú pandu. Ame'ē rehe sawa'e ta hendu rahã: “Mã! Te'e ame'ē” aja amõ amõ ta puka puka hũ ehe. Amõ ta pandu ipe:

—Ame'ē rehe har amõ we jahendu tar katu tĩ — aja Páú pe.

³³⁻³⁴ Pe, ngã panduha renda ngi Páú uhem oho. Amõ amõ ta inamõ oho. Jesu rehe jurujar katu tĩ. Amõ sawa'e jurujar katu tĩ. Her Nioni. Areo kotyhar ke a'e. Amõ kũjã jurujar katu ehe tĩ. Her Nama. Amõ amõ ta aja tĩ. Jesu rehe jurujar katu tĩ.

18

Korin ok ta pe Páú oho

¹ Ajame'ē ke Ate ok ta ngi Páú uhem oho. ² Korin ok ta pe uhyk oho. A'ep amõ sawa'e rehe a'e usak. Her Ak. Jundéu awa ke a'e. Põ ywy pe har a'e. Hakehar rer Pirisi. Hom ok ta ngi upa katu te

jundéu awa ta ke homa awa tama'e kapitā keruhū muhem mondo. Kapitā keruhū rer Karáu. A'erehe Itar ywy ngi Ak ta uhyk ramō. Korin ok ta pe uhyk ramō. Itar ywy pe Hom ok ta ihī. Pe, Ak ta rehe Páu usak oho. ³ Ak ta aja pan ianam ame'ē ke te'e ok ke Páu mujā tī. A'erehe a'eta namō Páu pyta. ⁴ A'eta namō paraky uī tī. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā pame katu te jundéu awa ta namō Páu pandu pandu. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pandu pandu. Jesu rehe jundéu awa ta jurujar katu, ame'ē ke a'e putar. Amō awa ta aja tī. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke a'e putar tī. A'erehe ame'ē ta namō Páu pandu pandu hū.

⁵ Masendo ywy ngi Sir uhyk uwyr. Timo uhyk uwyr tī. A'eta uhyk uwyr rahā, (pan ianam ame'ē ke te'e ok ke mujā. Ame'ē ke a'e hijar.) Pe, Tupā je'ēha ke Páu mu'e mu'e jō ixo. Kuja jundéu awa ta pe a'e pandu:

—Jesu riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e. Jundéu awa ta harō hū ixo ame'ē ke a'e — aja Páu pandu pandu.

⁶ Anī. Ame'ē ke jundéu awa ta putar ym. Páu rehe har a'eta katu ym pandu. A'erehe ima'e mundeha ke Páu mukatak. Xi'aha ke ombor ingi. (Aja ma'e rahā, Tupā je'ēha ke a'eta putar ym, aja a'e mujekwa a'eta pe.) Páu pandu a'eta pe:

—Mupyraraha renda pe peho ta rahā, ihē rehe je'ēha nixói ta. Jesu rehe har ihē apandu pandu katu pehē pe. Anī. Pejurujar ym ehe. Apo amō awa ta pe ihē apandu ta aho. Jundéu awa aja ym ame'ē ta pe apandu ta aho — aja jundéu awa ta pe Páu pandu.

⁷ Pe, a'eta ke Páú hijar oho. Amõ rok pe pyta oho. Ok jar rer Tisi Jusu. Jundéu awa ramũi ta ukwa aja Tupã rehe ipy'a a'e moĩ moĩ katu. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda rake hok ke ihĩ. ⁸ Amõ sawa'e Jesu rehe jurujar katu tĩ. Her Kiri. Jundéu awa tama'e jy'ariha rendama'e kapitã a'e. Upa katu te hok wyr pe har ta Jesu rehe jurujar katu tĩ. Heta Korin ok ta pe har ta myrandu katu rehe hendu. Pe, Jesu rehe jurujar katu tĩ. Ame'ẽ ta ke amõ ta mujahuk tĩ. (Aja rahã, Tupã kotyhar ta ke a'eta apo 'y, aja mujekwa katu ngã pe.)

⁹ Amõ pytun rahã, ixeraiha aja Páú usak. Kuja Jesu mujekwa ipe:

—Ekyje ym! Epandu pandu katu te we exo rĩ.

¹⁰ Ne namõ ihẽ axo. A'erehe marã ka ym nde ke amõ mahyha. Heta ok ta pe har ta ihẽ rehe jurujar katu ta — aja Jesu mujekwa ipe. Aja ixeraiha aja Páú usak.

¹¹ A'erehe Páú pyta rĩ. Tupã je'ẽha ke a'e mu'e mu'e. Awa py wajar mahapyr jahy rahã, a'ep pyta rĩ.

¹² Ngere ywy pe amõ kapitã pu'am. Homa awa tama'e kapitã a'e. Her Ngari. Arahã, jundéu awa ta jy'ar. Pe, Páú ke a'eta pyhyk raho. Ngã panduha renda pe raho. ¹³ Kuja Ngari pe Páú rehe har a'eta pandu:

—“Tupã rehe ejurujar katu” aja ngã pe kome'ẽ sawa'e pandu pandu. Aja ym jande jakwa. Amõ kotyhar a'e mu'e. Katu ym aja — aja Ngari pe jundéu awa ta pandu.

¹⁴ Páú pandu tate rahã, Ngari pandu py:

—Jundéu awa ta! Pehendu katurahã! Katu ym kome'ẽ sawa'e ma'ema'e rahã, ame'ẽ rehe har ihẽ

ahendu ta. Jaxer ai ame'ẽ ma'ema'e rahã, ame'ẽ rehe har ihẽ ahendu ta tĩ. ¹⁵ Anĩ. Aja ym. Jundéu awa ta je'ẽha rehe har peje'ẽ je'ẽ hũ. Awa rer rehe har peje'ẽ je'ẽ hũ tĩ. Pehẽ pekwaha rehe har peje'ẽ je'ẽ hũ tĩ. Ame'ẽ ke rehe ihẽ ahendu ym ta. Ame'ẽ rehe har pehẽ jupe pepandu pandu peho. Ame'ẽ rehe har akwa ym ta — aja jundéu awa ta pe kapitã pandu.

¹⁶ Pe, ngã panduha renda ngi a'eta ke kapitã muhem mondo. ¹⁷ Pe, amõ sawa'e ke ame'ẽ ok ta pe har ta pyhyk. Her Sote. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda kapitã a'e. Pe, ngã panduha ruwa koty ame'ẽ sawa'e ke hetaha ta petek. Anĩ. Ame'ẽ rehe Ngari usak tar ym. Ukwa tar ym. “Mã peja” aja Ngari pandu. Pe, a'e hijar oho ngã ke.

Antioki ok ta pe Páu jywyr oho

¹⁸ Korin ok ta pe heta Páu ukwer. Jesu kotyhar ta namõ a'e pyta rĩ. A'engi Senkeréi ok ta pe oho. A'ep i'a ke Páu jãpĩ. Ame'ẽ ke amõ ta usak rahã, Tupã namõ ma'e Páu manga katu, aja a'eta ukwa katu. Pirihi oho inamõ tĩ. Ak oho inamõ tĩ. A'engi Si ywy pe a'eta oho. ¹⁹ Jarusu keruhũ pe oho. Pe, Ese ok ta pe a'eta uhyk oho. A'ep Ak pyta. Hakehar pyta tĩ. Pe, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe Páu ixé oho. Jundéu awa ta namõ a'e pandu pandu hũ. ²⁰ Pe, Páu pe a'eta pandu:

—Yman atu jande namõ se epyta rĩ — aja ipe.

²¹ Anĩ. Páu pyta tar ym. Oho tate rahã, a'e pandu ngã pe:

—Tupã putar rahã, pehẽ koty ihẽ azywyr ta — aja Páu pandu.

Pe, Ese ok ta ngi oho. Jarusu keruhũ pe oho.

²² Pe, Sesaréi ok ta pe uhyk oho. A'ep jarusu keruhũ ngi uhem oho. A'engi Jerusarẽ ok ta pe wata uhyk oho. Jesu kotyhar ta rehe a'e usak. A'engi a'e oho tĩ. Pe, Antioki ok ta pe wata uhyk oho tĩ. ²³ A'ep yman atu pyta rĩ. Pe, oho tĩ. Ngara ywy rupi wata oho. Hiri ywy rupi wata oho tĩ. Oho ixo rahã, Jesu kotyhar ta py'a ke a'e mâtã katu. Aja Tupã rehe har a'e mujekwa katu te we rĩ.

Apor rehe har

²⁴ Ese ok ta pe amõ jundéu awa uhyk uwy. Sawa'e rer Apor. Arexandiri ok ta pe har ke a'e. Ma'e pandu katu a'e. Tupã je'ẽha ke a'e ukwa katu tĩ. ²⁵ Jesu ma'ema'e ame'ẽ rehe har amõ mu'e a'e ke. Pe, Jesu rehe har Apor pandu pandu hũ. Ehe har jetehar mu'e mu'e tĩ. (Anĩ. Upa katu te Jesu rehe har ukwa ym.) Juã mujahukiha mu'e ame'ẽ ke jõ Apor ukwa katu. Juã mujahuk ame'ẽ ke jõ a'e ukwa katu tĩ. ²⁶ Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe a'e pandu pandu. Kyje ym ngã ngi. Ame'ẽ ke rehe Pirisi hendu. Ak hendu tĩ. Upa hendu rahã, hok pe Apor ke a'eta raho. A'ep Tupã ma'ema'e ame'ẽ rehe har a'eta mujekwa katu te ipe. ²⁷ Pe, Apor pandu:

—Ngere ywy pe ihẽ aho ta — aja.

A'erehe Apor rehe har Jesu kotyhar ta paper rehe mupinim. Ame'ẽ ke Apor raho. Amõ Jesu kotyhar ta pe paper pinim ke mujesak ta. Ngere ywy pe ixo ame'ẽ ta pe kuja mupinim.

“Apor po ke pepyhyk katu ingi” aja mupinim.

Pe, ame'ẽ ywy pe Apor uhyk rahã, Jesu kotyhar ta py'a ke a'e mâtã katu. A'ep pe har ta rehe Tupã usak katu, a'erehe heta jurujar katu ehe.

²⁸ Ame'ẽ ta py'a ke Apor mātã katu. (Ame'ẽ ta upa katu te Jesu rehe har ukwa ym.) Ok ta pyter pe jundéu awa ta namõ Apor pandu pandu hũ. A'e pandu katu te, a'erehe jundéu awa ta je'ẽha ke a'e mukanim ngã ngi. Tupã je'ẽha rehe Jesu rehe har ihĩ. Jesu riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e. Jundéu awa ta harõ ixo ame'ẽ ke a'e. Aja ngã pe a'e mujekwa katu.

19

Ese ok ta pe Páu oho

¹ Korin ok ta pe Apor ixo rahã, ywy'ã rupi Páu wata oho. Amõ amõ ywy'ã 'ar rupi ok ta ihĩ. Ame'ẽ rupi wata oho. Pe, Ese ok ta pe uhyk oho. A'ep jumu'eha ta ke a'e mahem. (Ame'ẽ ta upa katu te Jesu rehe har ukwa ym.) Juã mujahukiha mu'e ame'ẽ ke jõ ame'ẽ ta ukwa katu. ² Páu pandu a'eta pe:

—Jesu rehe pejurujar katu rahã, pehẽ rehe Tupã'ã ihĩ katu my? — aja pandu.

A'eta pandu:

—Anĩ. Tupã'ã rehe har jande jakwa ym te — aja.

³ Páu pandu tĩ:

—Aja rahã, myja pehẽ ke amõ mujahuk my? — aja.

A'eta pandu:

—Juã mujahukiha aja jande ke amõ mujahuk — aja ipe.

⁴ Pe, Páu pandu:

—Juã mujahuk rahã, kuja ngã pe mujekwa. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi Tupã koty ipy'a ke amõ muruwak mondo, aja ngã pe mujekwa. Kuja jundéu awa ta pe Juã pandu: “Ihẽ raikwer rupi

amō sawa'e uwyr ta. Ame'ẽ rehe pejurujar katu” aja Juã pandu. Juã raikwer rupi uwyr ame'ẽ ke Jesu — aja Páu pandu.

⁵ Ame'ẽ ke sawa'e ta hendu rahã, a'eta ke amō mujahuk. Jesu je'ẽha rupi mujahuk. (Aja Jesu kotyhar ke a'eta apo 'y, aja ngã pe mujekwa.) ⁶ Jesu riki jandema'e sawa'e te. Pe, ame'ẽ ta ãkã rehe ipo ke Páu mujar. Pe, ame'ẽ ta rehe Tupã'ã ihĩ katu tĩ. Pe, amō amō awa ta je'ẽha a'eta pandu pandu. (Aja rahã, Tupã'ã ihĩ katu a'eta rehe, aja mujekwa katu.) Tupã je'ẽha rehe har a'eta pandu pandu tĩ. ⁷ Ame'ẽ ta awa py mokõi sawa'e ta hetaha.

⁸ Mahapyr jahy rahã, ngã namō Páu pandu pandu hũ. Pandu rahã, ngã ngi a'e kyje ym. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pandu pandu hũ. Jesu riki Tupã mu'am me'ẽ ke. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am. Jundéu awa ta harō hũ ixo ame'ẽ ke a'e. Pe, Jesu rehe amō jurujar katu rahã: “Ihẽ kotyhar ke nde apo 'y. Ihẽ namō nde erexo ta” aja Tupã pandu. ⁹ Anĩ. Ame'ẽ ke amō ta putar ym. A'eta jurujar ym. Tupã ma'ema'e ame'ẽ rehe har katu ym a'eta pandu. Ngã hetaha ta pe a'eta pandu: “Pejurujar ym” aja pandu. A'erehe ame'ẽ ta ke Páu hijar oho. Jesu kotyhar ta ke a'e raho inamō. Ame'ẽ ta ke jō Páu mu'e mu'e. Wera rahã pame katu te amō jumu'eha renda pe a'e mu'e. Jumu'eha renda riki amō sawa'ema'e. ¹⁰ Her Tira. Aja mokõi warahy 'ar rahã, Páu mu'e. A'erehe Tupã je'ẽha rehe heta Asia ywy pe har ta hendu. Heta jundéu awa ta hendu. Heta amō awa ta hendu tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta.

Sewa ra'yr ta rehe har

¹¹ Tupãma'e pyrãtãha namõ Páu mukatu hũ. Ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu hũ. ¹² A'erehe pan kurer ta ke Páu rehe ngã mujar. Pan ra'yr ta ke mujar ehe tĩ. Ame'ẽ ta ke ahy ixo ame'ẽ ta pe ngã raho rahã, katu oho. ãjã ta ke muhem mondo amõ ta ngi tĩ. ¹³⁻¹⁴ Ko amõ jundéu awa ta ixo. Sewa ra'yr ta riki ixo. Kuja hetaha, awa po wajar mokõi. Ipái riki jundéu awa tama'e pa'i keruhũ. A'eta wata wata ixo. Amõ ta py'a ngi ãjã ta ke a'eta muhem mondo tĩ. Pe, Páu aja Jesu je'ẽha rupi a'eta ãjã ke muhem ta tipe manga. Jesu riki jandema'e sawa'e te. ãjã pe a'eta pandu:

—Jesu rehe har Páu pandu pandu. Ame'ẽ je'ẽha rupi japandu: “Ehem eho” — aja ãjã pe Sewa ra'yr ta pandu.

¹⁵ Pe, a'eta pe ãjã pandu:

—Jesu rehe har ihẽ akwa katu. Páu rehe har ihẽ akwa katu tĩ. Pehẽ anĩ. Awa pehẽ my? — aja ãjã pandu.

¹⁶ Pe, Sewa ra'yr ta rehe sawa'e opor oho. ãjã ipy'a rehe ihĩ ame'ẽ ke opor oho a'eta rehe. Pyrãtã opor oho a'eta rehe. Pe, ityk. Hok ngi sawa'e ta ke muhem mondo. Karãiha rape ke rãi muhem raho. Jawe te'e uhem oho tĩ. ¹⁷ Ame'ẽ rehe har heta jundéu awa ta hendu. Heta amõ awa ta hendu tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta. Ese ok ta pe ixo ame'ẽ ta hendu. Hendu rahã, upa ngã jumukahem hũ ingi. “Ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja Jesu rehe har ngã pandu katu te. ¹⁸ Jesu riki jandema'e sawa'e te. Pe, heta Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ma'e pandu uwyr. Amukwehe we pajema'e ukwaha ke a'eta ma'ema'e ixo rĩ. Ame'ẽ

rehe har a'eta pandu uwyr. ¹⁹ Ngã hetaha ta pyter pe pandu uwyr. Ngã hetaha ta pyter pe heta paper ke ame'ẽ ta werur tĩ. Pajema'e ukwaha ke paper rehe ihĩ. Ame'ẽ ke werur. Pe, hany. Upa ukwái. Paper rehe muhepyha manga rahã, tamatarer heta te hũ tiki. Kuja, 50.000 wera rahã, paraky ame'ẽ muhepyha ke rehe uhyk. Ame'ẽ ke ngã hany. Upa ukwái. (Aja pajema'e ukwaha ke hijar te, aja mujekwa katu.) ²⁰ Ukwái ha rehe ngã usak rahã, Tupã je'ẽha rehe heta ngã jurujar katu. Tupã je'ẽha riki pyrãtã te, ame'ẽja saka, a'erehe heta ngã jurujar katu ehe, Jesu rehe.

Ese ok ta pe ngã mutyapu hũ

²¹ A'engi: “Masendo ywy rupi ihẽ aho ta. A'engi Ngere ywy rupi aho ta tĩ. A'engi Jerusarẽ ok ta pe ahyk ta aho” aja Páu pandu. Kuja a'e pandu tĩ:

—Upa Jerusarẽ ok ta pe har ta rehe ihẽ asak rahã, Hom ok ta pe ihẽ aho ta tĩ — aja Páu pandu.

²² A'erehe Masendo ywy pe Timo ke a'e mondo py. Inamõ Era ke mondo tĩ. Páu namõ ma'ema'e katu ame'ẽ ta ke a'eta. Pe, Asia ywy pe Páu pyta we rĩ.

²³ Arahã Ese ok ta pe Tupã ma'ema'e ame'ẽ rehe har ngã je'ẽ je'ẽ hũ. Putar ym, a'erehe je'ẽ je'ẽ hũ. ²⁴ Neme riki ngã ke muparahy. Ita tuwyr rehe ma'eha a'e. A'ep Ndia rehe ngã jumu'eha renda ihĩ. Ndia riki imãĩ keruhũ. Tupã aja a'ep pe har ta ukwaha ngã jupe. Jumu'eha renda aja saka ok ra'yr ke Neme mujã mujã. Ita tuwyr ke te'e mujã mujã. Miasu ta heta tĩ. Ame'ẽ ma'eha rehe tamatarer a'eta pyhyk katu tĩ. ²⁵ Pe, miasu ta ke Neme mujy'ar. Neme aja ita tuwyr rehe heta

ma'e'ha ta i'āi tī. Ame'ē ta ke a'e mujy'ar tī. A'e pandu:

—Sa'e ta! Pehendu katurahā! Jande jama'e'ha namō tamatarer japyhyk katu, aja pekwa katu. ²⁶ Apo Páu rehe har pekwa. A'e je'ēha rehe pehendū tī. Kuja a'e pandu: “Ipo pe ma'e'ā jande jamujā ame'ē ke Tupā ym” aja Páu pandu. A'erehe a'e je'ēha rehe heta ngā jurujar katu. A'erehe Tupā koty ipy'a ke heta ngā muruwak mondo. Upa Asia ywy pe har ta aja tī. Tupā koty ipy'a ke muruwak mondo tī. (A'erehe ma'e'ā ke hijar oho apo. Ndia ke hijar oho apo.) ²⁷ Katu ym aja. Jande jamujā mujā ame'ē ke jaxer, aja amō ta ukwa ta. Amō we tī. Ndia rehe ngā jumu'e'ha renda ke ngā hijar ta oho tī. Mujaxer ta tī. Katukweriha ke mumba ta tī. Ndia riki katu te. Jande māi keruhū riki a'e. Tupā aja jande jupe. Asia ywy pe har ta ipy'a moī moī katu ehe. Amō ywy pe har ta aja tī. Ipy'a moī moī katu ehe tī — aja Neme pandu.

²⁸ Ame'ē je'ēha rehe ngā hetaha ta hendu rahā, parahy te hū. Hātā pandu pandu hū ixo:

—Ndia riki katu te me'ē ke! Upa Ese ok ta pe har ta jurujar katu ehe! — aja pandu hū.

²⁹ A'erehe upa ok ta rupi ngā mutyapu tyapu hū oho ixo. Pe, Ngái ke ngā hetaha ta pyhyk raho. Arita ke pyhyk raho tī. Ngā jy'ariha renda keruhū pe pyhyk raho. Ngái ta masendo ywy pe har ta ke. Páu namō wata ixo ame'ē ta ke a'eta. ³⁰ Ngā hetaha ta pe Páu pandu tar katu oho tī. Anī. A'e ke Jesu kotyhar ta mupyta. ³¹ Asia ywy pe har tama'e kapitā ta je'ēha mondo ipe tī. Páu pe mondo. Páu rehe katu ame'ē ta ke a'eta. Kuja je'ēha ke mondo:

—Ngã jy'ariha renda keruhũ pe eho ym — aja Páu pe.

³² Pe, ngã jy'ariha renda keruhũ pe hetaha ta mutyapu tyapu te hũ. Amõ amõ ta pukái pukái hũ. Amõ amõ ta riki amõ kotyhar pukái pukái hũ. Upa ka'u te'e. A'erehe upa tate ngã hetaha ta ukwa ym ma'e. Ma'ewã ngã jy'ar uwyr my? ³³ Ame'ẽ ke ukwa ym. Arexan riki ngã ke muju'ar, aja amõ ta ukwa. A'e ke jundéu awa ta mupu'am, a'erehe aja amõ ta ukwa. Hetaha ruwa koty mupu'am. Pe, pu'am rahã, ipo ke Arexan mukatak. (Aja ngã je'ẽha ke a'e muputu'u ngã ngi.) Pe, jundéu awa ta rehe ngã parahy, ame'ẽ ke a'e mukatu ta tipe. ³⁴ Anĩ. A'e riki jundéu awa ke a'e aja hetaha ta ukwa rahã, pukái pukái we hũ rĩ. I'i atu kuja hãtã pandu pandu hũ:

—Ndia riki katu te ame'ẽ ke a'e! Upa Ese ok ta pe har ta jurujar katu ehe! — aja pandu hũ.

³⁵ Pe, i'i atu ngã hetaha ta tyapuha ke ok tama'e mupinĩha muputu'u ngã ngi. Kuja pandu:

—Ese ok ta pe har ta! Pehendu katurahã! Ndia rehe jumu'eha renda ke Ese ok ta pe har ta usak usak katu. Ame'ẽ rehe har upa ngã ukwa. Ndia riki katu te ame'ẽ ke a'e. Ywa ngi i'ã u'ar. Ita'ã ke u'ar. Ame'ẽ ke upa ngã ukwa katu tĩ. ³⁶ Ame'ẽ rehe har marã ka ym jaxer amõ panduha ke. A'erehe mã peja peputu'u katu. ³⁷ Pemutyapu hũ ym tĩ. Ndia rehe jumu'eha renda ngi ma'e ke Ngái ta mukanim ym. “Ndia jaxer” aja jande mãi keruhũ rehe har a'eta pandu ym tĩ. Mã! Sawa'e ta ke se perur. Ma'ewã my? ³⁸ Amõ rehe har Neme pandu tar katu rahã, ngã panduha renda pe a'e raho katu.

Inamõ ixo ame'ẽ ta oho katu tĩ. A'ep kapitã ta ukwa ta. Katu my? Katu ym my? Ame'ẽ ke ukwa ta. A'ep amõ ta rehe har Neme ta pandu pandu katu ta. ³⁹ Amõ kotyhar pepandu pandu tar katu rahã, a'ep peho katu tĩ. Ngã ke amõ ta mujy'ar rahã, ame'ẽ rehe har pepandu katu. Kapitã ta ruwa koty amõ ta ukwa ta. Katu my? Katu ym my? Ame'ẽ ke ukwa ta. ⁴⁰ Taramõ te jande jamutyapu hũ. Kapitã keruhũ namõ jajumai jaxo, aja amõ ta pandu ta oho ipe. Jamutyapu hũ te'e. Ame'ẽ rehe har marã ka ym japanduha ipe — aja hetaha ta pe ok tama'e mupinĩha pandu.

⁴¹ Upa pandu rahã, ngã hetaha ta ke a'e muhãi mondo.

20

Masendo ywy rupi Páu oho. Ngere ywy rupi a'e oho tĩ.

¹ Ngã mutyapuha upa putu'u rahã, Jesu kotyhar ta ke Páu mujy'ar. Ame'ẽ ta ke a'e muhury katu. A'erehe Jesu rehe ngã ipy'a katu te we rĩ. Pe, Páu pandu:

—Ihẽ aho ta — aja.

² Pe, Masendo ywy rupi oho. Ame'ẽ rupi wata oho. Jesu kotyhar ta ke a'e mu'e mu'e. Muhury katu tĩ. A'erehe Jesu rehe ngã ipy'a katu te we rĩ. Pe, Ngere ywy pe Páu uhyk oho. ³ A'ep mahapyr jahy a'e mukanim. Pe, Si ywy pe a'e oho tate. Jarusu keruhũ pe oho tate. Arahã a'e ke jundéu awa ta jukwa ta aja Páu ukwa. A'erehe Masendo ywy rupi wata oho rahã, katu aja a'e ukwa. (Aja rahã, jukwa ym ta, aja ukwa katu.) ⁴ Páu namõ Pi ra'yr oho tĩ. Her Sopato. Mberéi ok ta pe har a'e.

Arita oho tī. Tesaron ok ta pe har a'e. Sekū oho tī. Tesaron ok ta pe har a'e tī. Ngái oho tī. Nder ok ta pe har a'e. Tik oho tī. Asia ywy pe har a'e. Toro oho tī. Asia ywy pe har a'e tī. ⁵ Timo oho tī. Ame'ē ta johu oho py. Toroa ok ta pe oho. A'ep Páu rehe a'eta harō ixo. Pe, ihē rehe Páu uhyk uwyr. Ihē Ruk. ⁶ Siri ok ta pe ihē axo. Jundéu awa ta mi'u matyriha weraha upa rahā, a'engi jande mokōi jaho. (Ame'ē wera rahā, mbeju ke mupururukiha nixói, ame'ē ke jundéu awa ta u'u.) Pe, Toroa ok ta pe jande jaho. Jarusu keruhū pe jaho. Awa po wajar petēihar upa jaker rahā, pe, jahyk jaho. A'ep awa po wajar mokōi jande jaker.

Toroa ok ta pe har ta rehe Páu usak. A'ejōhar usak ngā rehe.

⁷ Nomin pytun rahā, upa Jesu kotyhar ta jy'ar. Mbeju ke mopokiha rehe jy'ar. (Aja Jesu manōha rehe a'eta ukwa ukwa uī.) Ngā pe Páu pandu pandu hū. Ame'ē ku'ē rahā, Páu oho ta, a'erehe pandu pandu we hū. Pytun pyter rahā, ma'e pandu pandu we hū rī. ⁸ Jande jajy'ariha renda pe heta ma'e weraha ihī. Ywatehar henda ihī ame'ē pe jande jajy'ar jaī. ⁹ Pe, awa ma'āha rape 'ar pe ta'ynuhu wapyk uī. Her Euti. Páu pandu pandu u'am rahā, Euti pyhýi katu te hū. Pe, ukwer katu. Pe, ywy pe u'ar ukwap. Pi! Mahapyr ywatehar henda ngi u'ar ukwap. Amō ta oho piam rahā, pete'e manō oup. ¹⁰ Pe, Páu wyjy oho ehe. Ipynarāi pe wapyk oho ehe. Pyhyk, pe, amō ta pe a'e pandu:

—Pejixi'u ym. Kwera katu apo — aja Páu pandu.

¹¹ Pe, ywatehar henda pe Páu jupir oho tī. Upa ma'e ke u'u rahā, pandu pandu we hū ngā pe tī. Aja

te'e xu'em oho. ¹² Pe, a'engi Páu oho. Pe, ta'ynuhu kwera katu ame'ẽ ke hok pe amõ ta mujywyr raho. Katu jywyr oho. Upa ngã hury katu.

Mire ok ta pe Páu uhyk oho

¹³ Jande pe Páu pandu:

—Jarusu keruhũ pe peho. Aso ok ta pe peho. Ihẽ riki pe rupi ihẽ aho ta. A'ep pehẽ namõ jarusu keruhũ pe ihẽ apor ta aho tĩ — aja jande pe.

A'erehe jarusu keruhũ pe jande japor jaho. Ame'ẽ pe Aso ok ta pe jahyk py jaho. ¹⁴ A'ep jande rehe Páu uhyk uwyr rahã, jarusu keruhũ pe a'e opor oho tĩ. A'engi ame'ẽ pe Mitire ok ta pe jahyk jaho. ¹⁵ A'engi jande jaho tĩ. Ame'ẽ ku'ẽ rahã, Ki ypa'ũ rake rupi jasa jaho. ¹⁶ Amõ ku'ẽ rahã, Sã ywy pe jahyk jaho. Amõ ku'ẽ rahã, Mire ok ta pe jande jaho. Asia ywy pe Páu pyta tar ym. A'erehe Ese ok ta rake rupi jasa jaho. Pahar Jerusarẽ ok ta pe Páu uhyk tar katu. A'ep jundéu awa ta mi'u matyriha wera rahã, uhyk tar katu. Uhyk rahã, katu ta ipe, aja Páu ukwa. Ngã mi'u matyriha weraha rer Penteko.

Ese ok ta pe har tamũi ta namõ Páu pandu pandu

¹⁷ Mire ok ta pe Páu ixo rahã, Ese ok ta pe har ta tamũi ta pe myrandu a'e mondo. Jesu kotyhar ta rehe tamũi ta usak usak katu.

“Pahar ihẽ koty pejur” aja myrandu a'e mondo.

¹⁸ Pe, tamũi ta uhyk uwyr ehe rahã, Páu pandu:

—Asia ywy pe ihẽ ahyk py ajur rahã, a'engi ihẽ rehe har pekwa katu. Myja pehẽ namõ ihẽ axo, ame'ẽ ke pekwa katu. ¹⁹ Jesu jandema'e sawa'e te. Ima'e miasu aja ima'e parakyha ke ihẽ ama'ema'e

hũ. Tupã je'êha ke ihẽ amu'e mu'e hũ axo. “Katu te ihẽ” aja ym akwa. Aja ihẽ axo rahã, ihẽ amu'e mu'e rĩ. Amõ ta jurujar ym ehe rahã, ihẽ ajixi'u tĩ. Ihẽ ke jundéu awa ta mahy tar katu rahã, ame'ẽ ngi ihẽ akyje ym. Tapijar te'e we amu'e mu'e rĩ. ²⁰ Heta pejy'ar rahã, pehẽ ke ihẽ amu'e hũ. Pehẽ rok pe ihẽ amu'e hũ pehẽ ke tĩ. Pehẽ pe ma'e katu ame'ẽ ke upa katu te ihẽ amu'e, aja pekwa katu tĩ. ²¹ Kuja ihẽ apandu: “Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ngi Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak pemondo. Jesu rehe pejurujar katu. Jesu riki jandema'e sawa'e te” aja jundéu awa ta pe ihẽ apandu pandu hũ. Aja amõ awa ta pe ihẽ apandu pandu hũ tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta.

²² —Apo Jerusarẽ ok ta pe ihẽ aho ta axo. Tupã'ã putar, a'erehe ihẽ aho axo. A'ep ma'e ihẽ rehe uhyk ta my? Ihẽ akwa ym. ²³ Kuja jõ ihẽ akwa katu. Ok ta pe pame katu te Tupã'ã mujekwa ihẽ pe. Kuja mujekwa. Ihẽ ke amõ ta mahy tar katu. Kyndaha pe ihẽ ke amõ ta kynda tar katu raho tĩ, aja ihẽ pe mujekwa. ²⁴ Pe, ihẽ ke amõ ta jukwa ta rahã, ngã ngi ihẽ akyje ym ta. Tupã je'êha ke ihẽ apandu we ta rĩ. Ngã ke Tupã muhã katu ta, ame'ẽ myrandu katu ke ihẽ apandu ta rĩ. Ame'ẽ rehe har ihẽ apandu, ame'ẽ ke ihẽma'e parakyha. Ame'ẽ ke ihẽ pe Jesu me'ẽ. Pe, ame'ẽ parakyha ke ihẽ amumba tar katu. Jesu riki jandema'e sawa'e te.

²⁵ —Upa pehẽ renda rupi ihẽ awata aho rahã, Tupã rehe har pehẽ pe ihẽ apandu pandu. Myja katu pexoha Tupã putar my, ame'ẽ rehe har ihẽ amu'e katu pehẽ ke. Apo ihẽ rehe pesak ym te ta tĩ. ²⁶ Apo jetehar te pehẽ pe ihẽ apandu katu tĩ.

(Upa katu te Jesu rehe har pehẽ pe apandu pandu. Upa amu'e mu'e hũ.) A'erehe mupyraraha renda pe pehẽ ngi har amõ oho ta rahã, ihẽ rehe je'ẽha nixói. ²⁷ Ma'e Tupã putar, ame'ẽ rehe har upa katu te pehẽ pe ihẽ apandu. ²⁸ Pesak katu pehẽ juehe pexo. Aja rahã, Tupã ngi amõ koty pehẽ py'a pemuruwak ym ta pemondo. Upa Jesu kotyhar ta rehe pesak pesak katu pexo tĩ. Ame'ẽ parakyha ke pehẽ pe Tupã'ã me'ẽ. Jesu kotyhar tama'e kapitã ta ke pehẽ. A'erehe ame'ẽ ta rehe pesak katu pexo. Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta Tupã kotyhar ta ke tĩ. Ta'yr manõha rupi a'e ipy'a jywyr ngã rehe.

²⁹ —Ihẽ raikwer rupi amõ ta uwyr ta. Ame'ẽ ta pehẽ rehe uhyk ta, aja akwa katu. Jesu kotyhar ta ke ame'ẽ ta muka'u ka'u te'e hũ ta. Jurujar katu ame'ẽ ta ukwa katuha ke amõ koty ame'ẽ ta muruwak ta mondo, aja ihẽ akwa katu. Katu ym aja. ³⁰ Jete. Pehẽ pyter ngi har amõ ta pu'am ta. Ame'ẽ ta te'e ma'e pandu ta. Amõ amõ ta jurujar katu ame'ẽ ta ke a'eta muka'u ka'u te'e ta. Aja ame'ẽ ta namõ jumu'e ixo ame'ẽ ta aja muruwak ta. ³¹ A'erehe pesak katurahã! Aja rahã, peka'u ka'u te'e ym ta. Pekwa katurahã! Mahapyr warahy 'ar rahã, pehẽ ke ihẽ amu'e mu'e hũ. Wera rahã, ihẽ amu'e mu'e hũ. Pytun rahã, ihẽ amu'e mu'e hũ tĩ. Pehẽ ngi har amõ ta jurujar ym ame'ẽ ta rehe ihẽ ajixi'u hũ tĩ.

³² —Apo pehẽ rehe har Tupã namõ apandu: “Mã peja Ese ok ta pe har ta rehe esak katu.” Jetehar te ke. A'e usak katu ta pehẽ rehe. Ame'ẽ myrandu ke pehẽ py'a rehe pemupyta katu. Aja rahã, ame'ẽ myrandu namõ pehẽ py'a ke a'e mātã katu ta. Aja ehe har a'e mujekwa katu te we ta rĩ. Upa

ixotyhar ta pe ma'e katu ame'ẽ ke a'e mupyta katu. Ame'ẽ ke me'ẽ me'ẽ ta. Aja pehẽ pe tĩ. Me'ẽ me'ẽ ta tĩ. ³³ Amõ tama'e tamatarer rehe ihẽ py'a ihẽ amoĩ ym. Amõ tama'e mundeha rehe ihẽ py'a ihẽ amoĩ ym tĩ. ³⁴ Ihẽ aparaky hũ. Aja tamatarer ihẽ apyhyk. Ame'ẽ pe ihẽma'e ke ihẽ ajo'ok. Ihẽ namõ ixo ame'ẽ ta pe ihẽ ame'ẽ tĩ. Ame'ẽ ke ihẽ riki ajo'ok tĩ. Ame'ẽ rehe har pekwa katu. ³⁵ Ihẽ aja peparaky katu rahã, katu tiki. Aja rahã, ima'e ym te ame'ẽ ta pe jande jame'ẽ me'ẽ katu. Jesu pandu ame'ẽ ke jande jakwa. Kuja a'e pandu:

“Amõ ngi ma'e ke amõ pyhyk rahã, hury we. Pe, amõ pe amõ me'ẽ rahã, hury katu te” aja Jesu pandu.

—(A'erehe ima'e ym te ame'ẽ ta pe jame'ẽ me'ẽ katu rahã, katu tiki) — aja tamõi ta pe Páu pandu.

³⁶ Upa Páu pandu rahã, tamõi ta namõ ipynarãi pe wapyk. Pe, Tupã namõ a'eta pandu pandu.

³⁷ Pe, Páu ke Ese ok ta pe har tamõi ta jumã juman rahã, jixi'u hũ. Huwa ke a'eta pyter pyter tĩ. (Aja ipy'a katuha ke mujekwa.) ³⁸ “Ihẽ rehe pesak ym te ta tĩ” aja Páu pandu ramõ. Ame'ẽ je'ẽha rehe tamõi ta pyai te. Pe, jarusu keruhũ túi ame'ẽ pe Páu namõ a'eta oho.

21

Jerusarẽ ok ta pe Páu uhyk oho

¹ “Jaho ta” aja japandu ngã pe. Pe, upa ngã po rehe japyhyk pyhyk ngã ngi rahã, Ese ok ta pe har tamõi ta jywyr oho. Hok pe jywyr oho. Pe, jarusu keruhũ pe jande japor jaho. A'engi jaho tĩ. Ko ypa'ũ pe katu te jahyk jaho. Ame'ẽ ku'ẽ rahã, Ho ypa'ũ pe jahyk jaho tĩ. A'engi Pa ok

ta pe jahyk jaho tĩ. (Jande jaho tar katu ame'ẽ pe ame'ẽ jarusu keruhũ oho ym, a'erehe ame'ẽ ke jahijar.) ² A'erehe a'ep amõ jarusu keruhũ ke jande jamahem. Seni ywy pe oho ame'ẽ ke ame'ẽ jarusu keruhũ. Ame'ẽ pe japor jaho tĩ. Pe, jaho tĩ. ³ Xi ypa'ũ rehe jasak rahã, ame'ẽ rake rupi jasa jaho. Jande jywa'i koty ypa'ũ ihĩ. Pe, Si ywy pe jaho jaxo. Pe, Tir ok ta pe jahyk jaho. A'ep upa ma'e ke raho ame'ẽ ke jarusu keruhũ jar hijar ta oho. A'erehe jarusu keruhũ ngi jahem jaho. ⁴ A'ep Jesu kotyhar ta ke jamahem. Ame'ẽ ta namõ japyta rĩ. (Amõ jarusu keruhũ jamahem ym.) A'erehe a'ep awa po wajar mokõi jaker rĩ. Tupã'ã je'ẽha rupi ame'ẽ ta pandu:

—Jerusarẽ ok ta pe eho ym — aja Páu pe pandu. (Anĩ. “Ihẽ aho ta me'ẽ te'e” aja Páu pandu.)

⁵ Pe, jarusu keruhũ ohoha angaha ke rehe uhyk rahã, ok ta ke jahijar jaho. Upa katu te Jesu kotyhar ta jande namõ wata oho. Hakehar ta ke raho tĩ. Ta'yn ta ke raho tĩ. Ok ta soroka pe jahem jaho. Pe, y rymy'y rehe jahyk jaho rahã, upa jande pynarãi pe jawapyk. Pe, Tupã namõ upa japandu pandu. ⁶ Upa ngã po ke japyhyk pyhyk ngã ngi rahã, jarusu keruhũ pe japor jaho. Hok pe a'ep pe har ta jywyr oho.

⁷ Pe, jaho tĩ. Tir ok ta ke jahijar jaho. Pe, Torema ok ta pe jahyk jaho. A'ep jarusu keruhũ ngi jahem jaho. Jesu kotyhar ta rehe jasak jaho. Ame'ẽ ta namõ japyta. ⁸ A'ep peteĩ jaker. Ame'ẽ ku'ẽ rahã jawata jaho. Pe, Sesaréi ok ta pe jahyk jaho. A'ep Siri rok pe japyta. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. Amukwehe te we Jerusarẽ ok ta pe ngã mi'u ke a'e me'ẽ me'ẽ. Awa po wajar mokõi sawa'e ta

namõ a'e me'ẽ me'ẽ. Siri riki ame'ẽ ta ngi har peteĩ.
⁹ Tumeme tajyr ta ipe. Kũjã ta ixo te'e rĩ. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta ke a'eta tĩ. ¹⁰ A'ep japyta we rahã, amõ sawa'e uhyk uwyr. Jundéi ywy ngi uhyk uwyr. Her Angambo. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e tĩ. ¹¹ Jande rehe a'e uhyk rahã, Páuma'e ixu'a rupi har ke a'e jo'ok ingi. Ame'ẽ pe jupukwar juehe. Ipyta ke jupukwar. Ipo apyr ke jupukwar tĩ. Pe, jande pe a'e pandu:

—Kuja Tupã'ã mujekwa: “Ihẽ aja kome'ẽ ku'a rupi har jar ke jundéu awa ta pukwar ta tĩ. Aja Jerusarẽ ok ta pe ixo ame'ẽ ta ma'e ta. Pe, amõ awa ta pe kome'ẽ jar ke a'eta raho ta” aja Tupã'ã mujekwa — aja Angambo pandu.

¹² Ame'ẽ ke rehe jahendu rahã, Páu pe japandu hũ. A'e pe har ta pandu hũ tĩ. Kuja:

—Jerusarẽ ok ta pe eho ym — aja Páu pe jande johu japandu hũ.

¹³ Anĩ. Páu pandu:

—Pejixi'u ym. Ihẽ ke pemupyai ym. Jerusarẽ ok ta pe ihẽ ke amõ pukwar rahã, pete'e ta ihẽ axo. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Ihẽ ajurujar katu ehe, a'erehe ihẽ ke amõ ta jukwa ta rahã, pete'e ta ihẽ axo tĩ — aja jande pe Páu pandu.

¹⁴ Jande rehe Páu hendu ym. A'erehe kuja jõ jande japandu:

—Tupã putar ame'ẽ ke ema'e katu! — aja ipe.

Pe, jande jaje'ẽ ym we tĩ.

¹⁵ A'ep jande japyta we rĩ. Pe, jandema'e jamoĩ katu rahã, Jerusarẽ ok ta pe jaho. ¹⁶ Jande namõ amõ amõ Sesaréi ok ta pe har ta oho tĩ. Jesu kotyhar ta ke a'eta. Pe, amõ sawa'e rok pe jande

ke a'eta raho. A'ep japyta ta. Sawa'e rer Mena. Xi ypa'ũ pe har a'e. Ýman Jesu rehe a'e jurujar katu.

Tian rehe Páu usak oho

¹⁷ Jerusarẽ ok ta pe jande jahyk rahã, jande po ke Jesu kotyhar ta pyhyk pyhyk katu jande ngi.

¹⁸ Hury katu. Ame'ẽ ku'ẽ rahã, Tian rehe Páu usak oho. Jande jasad jaho ehe tĩ. A'ep Jesu kotyhar tama'e kapitã ta jy'ar tĩ. Tamũi ta ke a'eta. ¹⁹ Upa ame'ẽ ta po ke a'eta ngi Páu pyhyk rahã, upa katu te a'e ma'ema'e ame'ẽ ke a'e pandu pandu a'eta pe. Amõ awa ta renda rupi wata oho rahã, Tupã je'ẽha rupi ma'e ke ma'ema'e, ame'ẽ rehe har a'e pandu pandu a'eta pe. ²⁰ Ame'ẽ je'ẽha rehe hendu rahã, Tupã pe a'ep pe har ta pandu:

—Nde jõ riki katu te me'ẽ ke — aja Tian ta pandu.

Pe, Páu pe Tian ta pandu:

—Jande mu! Katu tiki! Jesu rehe heta te hũ jundéu awa ta jurujar katu. Ame'ẽ ta Moise je'ẽha rehe hendu katu we rĩ. ²¹ Kuja nde rehe har ame'ẽ ta ukwa. Amõ awa tama'e ywy rehe jundéu awa ta ixo. Ame'ẽ ta pe kuja nde eremu'e: “Moise je'ẽha ke pehijar. Mã peja pehẽ ra'yr pিরer ke pejupã ym. Jundéu awa ramũi ta ukwaha rehe pehendu ym tĩ” aja nde eremu'e, aja sehar ta ukwaha naĩ. ²² Se nde erehyk erejur, aja sehar ta ukwa ta. ²³ Myja ta apo my? Kuja jande japandu ame'ẽ ke ema'erahã! Kuja katu. Ko tumeme sawa'e ta ixo. Tupã pe ma'e ke ame'ẽ ta manga katu. Ame'ẽ ke upa ym we rĩ. ²⁴ Jundéu awa ta ukwaha aja ame'ẽ sawa'e ta ipy'a ke juhyk ta oho. Ame'ẽ ta namõ eho. Tupã pe ma'e ke a'eta me'ẽ ta oho, ame'ẽja saka. Tupã

rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe a'eta me'ẽ ta oho. Ame'ẽ tama'e ke rehe nde emuhepy eho. Aja rahã, ame'ẽ ta'a ke amõ jãpĩ ta. Aja rahã, nde rehe har sehar ta hendu ame'ẽ ke te'e, aja upa ngã ukwa ta. Moise je'ẽha rehe nde erehendu katu tĩ, aja upa ngã ukwa ta tĩ. ²⁵ Jesu rehe amõ awa ta jurujar katu tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta. Amukwehe we ame'ẽ ta pe paper pinim jande jamondo. Kuja japandu:

“(Ma'e'ã riki tupã aja amõ ukwaha jupe naĩ.)
 Ame'ẽ ruwa koty ngã mi'u ke amõ moĩ.
 Ame'ẽ ke pe'u ym.

So'o ruwy ke pe'u ym tĩ.

So'o juwyk aja amõ ta te'e jukwa ame'ẽ rukwer ke pe'u ym tĩ.

Amõ kũjã rehe eka'u te'e ym.

Amõ sawa'e rehe eka'u te'e ym tĩ.”

—Aja amõ awa ta pe jande jamupinim — aja Tian pandu.

²⁶ (Ame'ẽ ke rehe Páu hendu katu.) A'erehe tumeme sawa'e ta ke a'e raho. Ame'ẽ ku'ẽ rahã, jundéu awa ta ukwa aja ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ame'ẽ ta namõ ipy'a ngi a'e juhyk oho. Upa rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe a'e ixex oho. Jundéu awa tama'e pa'i ta pe weraha mangaha ke a'e pandu oho. Myja rahã, ipy'a juhykiha upa ta my, ame'ẽ ke pandu oho. Ame'ẽ weraha uhyk rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ma'e ke a'eta werur ta. Tupã pe me'ẽ ta, ame'ẽja saka. Aja Tupã rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ katu ta. Sawa'e ta pame katu te werur ta. Páu werur ta tĩ.

Páu ke jundéu awa ta pyhyk

²⁷ Awa po wajar mokōi wera upa tate rahã, Páu rehe amō jundéu awa ta usak. Asia ywy pe har ta ke a'eta. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe a'eta usak ehe. Ngã hetaha ta pe ame'ẽ ta pandu pandu hũ. Pe, muparahy. Pe, Páu ke hetaha ta pyhyk. ²⁸ A'eta hãtã pandu:

—Jundéu awa ta! Pejur! Kome'ẽ sawa'e riki jundéu awa ta rehe har katu ym pandu. “Moise je'ẽha rehe pehendú ym” aja a'e pandu oho tĩ. “Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ riki jaxer” aja a'e pandu oho tĩ. Aja upa kome'ẽ ywy rupi a'e pandu pandu oho. Kome'ẽ jumu'eha renda keruhũ riki katu te, aja jande jakwa. Anĩ. A'ep amō awa ta ke a'e muhyk raho apo. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta ke a'eta. A'erehe kome'ẽ renda keruhũ ke a'e mujaxer — aja ngã hetaha ta pandu hũ.

²⁹ Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe Toro ke Páu muhyk, aja a'eta ukwaha naĩ. A'erehe aja pandu, ma'e, mujaxeriha rehe har pandu. Toro riki Ese ok ta pe har ke a'e. Amō awa ke a'e. Jundéu awa ym ame'ẽ ke a'e. Kwehe Jerusarẽ ok ta rape rupi Páu wata ixo rahã, Toro namō a'e wata ixo. Ame'ẽ ke rehe hetaha ta usak. A'erehe Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe raho aja ukwaha naĩ. (Anĩ. A'ep Páu raho ym.)

³⁰ Upa ok ta rupi muka'u ka'u te'e hũ ngã ke. Páu koty ngã hetaha ta ujan oho. Pe, pyhyk. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ngi hykýi muhem raho. Pe, pahar jumu'eha renda keruhũ rukwen ke amō ta kynda. ³¹ Páu ke hetaha ta jukwa tar katu rahã, homa awa tama'e kapitã keruhũ pe amō pandu oho. Sonda tama'e kapitã keruhũ

ke a'e. “Upa Jerusarē ok ta pe har ta mutyapu tyapu hũ” aja pandu oho. ³² Pahar sonda ta namō kapitā keruhū ixoty ujan oho. Amō kapitā ta ke a'e raho tī. Ngā hetaha ta koty ujan oho. Kapitā keruhū rehe hetaha ta usak rahā, Páu ke a'eta poir. Petekiha ke putu'u ingi. Sonda ta rehe a'eta usak tī. ³³ Páu rehe kapitā keruhū uhyk rahā, a'e ke pyhyk. Sonda ta pe a'e pandu:

—Mokōi ita tupaham pe pepukwar! — aja kapitā keruhū pandu.

(Jaxer te ame'ē ke Páu aja kapitā keruhū ukwaha naī. A'erehe mokōi ita tupaham pe pukwar, aja pandu.)

Pe, hetaha ta pe a'e pandu:

—Awa sawa'e ko my? Myja jaxer ame'ē ke a'e ma'ema'e my? — aja kapitā keruhū pandu.

³⁴ Amō amō ta hātā pandu pandu. Amō koty koty pandu pandu, a'erehe muka'u ka'u te'e hũ. Ma'ewā mutyapu hũ my, ame'ē rehe har kapitā keruhū ukwa ym. A'erehe sonda ta pe a'e pandu:

—Sonda ta rok pe sawa'e ke peraho! — aja kapitā keruhū pandu.

³⁵⁻³⁶ Ok myta rehe Páu namō sonda ta uhyk rahā, hetaha ta parahy te hũ ehe. Haikwer rupi a'eta oho ixo. Hātā pandu hũ:

—Ererahā! Jajukwarahā! — aja hetaha ta pandu hũ.

A'erehe Páu ke ipo 'ar pe sonda ta raho. (Aja rahā, hetaha ta a'e ke pyhyk ym.)

Páu je'ēha ke

³⁷ Sonda ta rok pe Páu ke muxe tate rahā, sonda tama'e kapitā keruhū pe Páu pandu:

—Ne namõ ma'e ihẽ apandu tar katu — aja ipe.

Kapitã keruhũ pandu ipe:

—Ngere awa je'ẽha ke nde erekwa katu my?
(Ame'ẽ jõ ihẽ akwa katu) — aja Páu pe.

—Akwa katu ihẽ — aja Páu pandu.

³⁸—Aja rahã, eji ywy pe har aja ym nde. Amukwehe te ngã hetaha ta ke ame'ẽ eji ywy pe har mujy'ar. Heta te hũ ngã jukwaha ta ke a'e mujy'ar. Kuja, 4.000 hetaha ta ke. Awa nixói te ame'ẽ pe mujy'ar. Pe, kapitã keruhũ namõ jumai ixo — aja Páu pe kapitã keruhũ pandu.

³⁹Páu pandu:

—Anĩ. Ihẽ riki aja ym. Ko jundéu awa ihẽ. Tar ok ta pe har ihẽ. Esarahã! Ngã pe ihẽ apandu tar katu — aja kapitã keruhũ pe pandu. Syri ywy rehe Tar ok ta ihĩ. Ame'ẽ ke ok ta tiha te hũ!

⁴⁰Kapitã keruhũ pandu:

—Ererahã! Ngã pe ebandu — aja Páu pe.

Pe, myta 'ar pe Páu pu'am. Ipo ke mukatak. (Aja ngã je'ẽha ke a'e muputu'u ngã ngi.) Ngã putu'u rahã, Páu pandu ngã pe. Jundéu awa je'ẽha namõ pandu:

22

¹—Sa'e ta! Pehendu katurahã! Ihẽ mu ta! Pehendu katu tĩ. Tamũi ta! Pehendu katu tĩ. Ihẽ juehe har apandu ta pehẽ pe — aja Páu.

²Jundéu awa je'ẽha namõ Páu pandu pandu. Ame'ẽ rehe ngã hetaha ta hendu rahã, putu'u katu. Pe, Páu pandu pandu:

³—Kõ jundéu awa ihẽ. Tar ok ta pe har ihẽ. Syri ywy rehe ame'ẽ ok ta ihĩ. Jerusarẽ ok ta pe ihẽ tiha aho. Ngamari namõ ihẽ ajumu'e. Moise je'ẽha

rehe jande ramũi ta hendu katu. Ame'ẽ ke a'e mu'e katu te ihẽ ke tĩ. Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e tar katu te apo. Pehẽ aja ihẽ amukwehe te we tĩ. ⁴Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ amupyrara tĩ. Ajukwa tĩ. Sawa'e ta ke ihẽ apyhyk, pe, kyndaha pe ihẽ akynda araho tĩ. Kũjã ta aja tĩ. Apyhyk rahã, kyndaha pe ihẽ akynda araho tĩ. ⁵Ihẽ rehe har jundéu awa tama'e pa'i keruhũ pandu rahã, ma'e ke pekwa ta tĩ. Ihẽ apandu a'am ame'ẽ ke jetehar te ke, aja pekwa ta tĩ. Jundéu awa tama'e kapitã ta pandu rahã, pekwa ta tĩ. Ame'ẽ ta ngi paper pinim ihẽ apyhyk. Jande mu ta pe ame'ẽ ta mupinim. Ndama ok ta pe har ta pe mupinim. A'ep Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ apyhyk oho. Jerusarẽ ok ta pe amujywyr ta tipe. A'ep ame'ẽ ta ke amahy ta tipe — aja Páu pandu.

Tupã koty ipy'a ke Páu muruwak mondo ame'ẽ rehe har a'e pandu

(At 9.1-19; 26.12-18)

⁶A'e pandu tĩ:

—Ihẽ awata aho axo. Warahy jandar tate rahã, Ndama ok ta pe ahyk tate aho axo. Arahã pahar ywa ngi ihẽ rake rupi ma'e wera te hũ. ⁷Ywy rehe ihẽ a'ar. Jande je'ẽha aja ihẽ ahendu. Kuja ihẽ pe pandu: “Sáu! Ma'ewã ihẽ ke nde eremupyrara my?” aja ihẽ ahendu. ⁸Ihẽ apandu: “Sa'e! Awa nde my?” aja ipe. A'e pandu ihẽ pe: “Ihẽ riki Jesu. Nasare ok ta pe har ihẽ. Ihẽ ke nde eremupyrara erexo” aja ihẽ pe. ⁹Weraha rehe ihẽ namõ ixo ame'ẽ ta usak tĩ. Ihẽ pe ma'e pandu, ame'ẽ je'ẽha rehe a'eta hendu ym. ¹⁰Pe, ihẽ apandu: “Sawa'e! Ma'e ihẽ ama'e ta apo my?” aja ipe. Jandema'e

sawa'e te pandu: “Epu'am! Ndama ok ta pe eho. A'ep nde pe ma'e amō pandu ta. Tupã putar ame'ẽ ke nde erema'ema'e ta. Upa katu te ame'ẽ rehe har nde pe amō pandu ta” aja ihẽ pe. ¹¹ Wera te hũ, a'erehe ihẽ reha ym te. A'erehe ihẽ po ke ihẽ namō ixo ame'ẽ ta pyhyk. Pe, Ndama ok ta pe aja te'e ihẽ ke a'eta muhyk raho.

¹² —A'ep amō sawa'e ixo. Her Anani. Tupã rehe a'e ipy'a katu. Jande ramũi je'ẽha rehe a'e hendu katu tĩ. Sawa'e katu ame'ẽ ke a'e, aja upa jundéu awa ta pandu pandu. Ndama ok ta pe ixo ame'ẽ ta ke aja pandu pandu ehe har. ¹³ A'e riki ihẽ rehe uhyk. Ihẽ rake pu'am. Pe, ihẽ pe pandu: “Sáu! Jesu rehe nde erejuru jar katu, a'erehe nde riki ihẽ mu apo 'y. Ma'e ke rehe esak katu tĩ” aja ihẽ pe. Pahar ma'e ke rehe ihẽ asak tĩ. Ama'ã katu ehe tĩ. ¹⁴ Pe, ihẽ pe a'e pandu tĩ: “Nde rehe Tupã usak katu. Jande ramũi ipy'a moĩ moĩ katu ehe. A'e riki nde rehe usak katu. A'e putar ame'ẽ ke nde pe a'e mujekwa. Ta'yr katu te ame'ẽ ke a'e. A'e ke mujesak nde pe. Ta'yr je'ẽha ke nde pe a'e mujekwa tĩ. ¹⁵ Nde eresak ame'ẽ ke upa ngã pe nde erepandu pandu ta. Nde erehendu ame'ẽ ke upa ngã pe nde erepandu pandu ta tĩ. Ta'yr rehe har upa ngã pe nde erepandu pandu ta ereho. ¹⁶ Apo jahorahã! Epu'am. Jesu rehe nde erejuru jar katu. A'erehe, ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'ema'eha ke nde py'a ngi Tupã juhyk katu. Nde ke ihẽ amujahuk ta. (Aja rahã, Jesu kotyhar ke nde apo 'y, aja nde eremujekwa ta ngã pe)” aja ihẽ pe Anani pandu. A'erehe a'e pandu ame'ẽ ke ihẽ ama'e — aja Páu pandu.

Amō awa ta pe Páu ke Tupã mondo ame'ẽ rehe har Páu pandu

¹⁷ A'e pandu tĩ:

—Jerusarẽ ok ta pe ihẽ ajoywyr aho. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ihẽ axo. Tupã namõ ihẽ apandu pandu aĩ rahã, ihẽ keraiha aja ihẽ asak. ¹⁸ Kuja ihẽ asak. Ihẽ pe Jesu mujekwa: “Ihẽ rehe har nde erepandu pandu. Ame'ẽ ke sehar ta putar ym. A'erehe pahar Jerusarẽ ok ta ke ehijar eho” aja ihẽ pe. ¹⁹ Pe, ihẽ apandu ipe: “Sawa'e! Anĩ. Kuja sehar ta ukwa katu. Amõ amõ jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ihẽ axe aho. Pe, nde rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ apyhyk. ²⁰ Ame'ẽ ta ke ihẽ apirok hũ tĩ. Pewe amõ tĩ. Nde rehe har Esete pandu pandu. A'e ke ngã jukwa rahã, a'ep ihẽ axo tĩ. Jukwa rahã: ‘Ere’ aja ihẽ apandu tĩ. Jukwaha tama'e mundeha ke ihẽ namõ a'eta hijar. Ame'ẽ ke Jerusarẽ ok ta pe har ta ukwa katu. A'erehe se ihẽ apyta tar katu. Se nde rehe har ihẽ apandu tar katu rĩ” aja ihẽ apandu ipe. ²¹ A'e pandu: “Anĩ. Eho! Paite nde ke ihẽ amondo ta. Amõ awa ta pe nde ke ihẽ amondo ta. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta koty amondo ta” aja ihẽ pe a'e pandu — aja Páu pandu.

²² “Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta koty Páu mondo ta.” Ame'ẽ ke rehe jõ ngã hetaha ta hendu. Pe, hãtã te hũ a'eta pandu pandu:

—Pemuhem pemondo! Pejukwarahã! A'e manõ ta me'ẽ te'e — aja pandu pandu hũ.

²³ Ahem hũ tĩ. A'etama'e mundeha ke a'eta mukatak katak hũ. Ywy ku'i ke omombor hũ tĩ. (Aja parahy te ha ke mujekwa.) ²⁴ Ame'ẽ ke rehe kapitã keruhũ usak rahã, sonda ta pe a'e pandu:

—Sonda ta rok pe Páu ke pemuxe peraho. So'o pিরer tupaham pe a'e ke pepirok. A'e ke jande japirok rahã, a'e pandu ta. Ma'erehe jundéu awa ta ahem ahem hũ my? Ame'ẽ rehe har a'e pandu ta. Aja rahã, jande jakwa ta — aja kapitã keruhũ pandu.

²⁵ Pe, so'o pিরer tupaham pe Páu ke sonda ta pukwar u'am rahã, amõ sondama'e kapitã pe Páu pandu. Hake pu'am ame'ẽ pe pandu:

—Ma'e aka'u te'eha ihẽ ama'e my? Ama'e ym my? Ame'ẽ rehe har pekwa ym we rĩ. A'erehe ihẽ ke pepirok rahã, katu ym. Homa awa ke so'o pিরer tupaham pe amõ pirok ym tĩ. Ko homa awa ihẽ — aja Páu pandu.

²⁶ Ame'ẽ ke kapitã hendu rahã, kapitã keruhũ pe a'e pandu oho:

—Anĩ. Ma'e nde erema'e erexo my? Homa awa ke a'e. A'e ke nde erepirok rahã, katu ym — aja kapitã pandu.

²⁷ A'erehe Páu pe kapitã keruhũ pandu oho:

—Erandu ihẽ pe rahã! Homa awa ke nde my? — aja Páu pe.

Pe, Páu pandu:

—A'e tỹ — aja ipe.

²⁸ Pe, sonda tama'e kapitã keruhũ pandu:

—Homa awa aja ihẽ amuruwak rahã, ame'ẽ pe tamatarer ihẽ amuhepy hũ — aja ipe.

Páu pandu:

—Anĩ ihẽ. Homa awa aja ihẽ mãi pusu ngi ihẽ a'ar — aja ipe.

²⁹ Ame'ẽ ke sonda ta ukwa rahã, Páu ke sonda ta tate pirok, ame'ẽ ta hijar oho. Páu riki homa awa

aja kapitã keruhũ ukwa rahã, a'e kyje. Páu ke a'e mupukwar, a'erehe kyje.

Ngã panduha renda pe Páu pu'am

³⁰ Páu rehe har jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ. Ame'ẽ rehe har sonda tama'e kapitã keruhũ ukwa tar katu te. A'erehe ame'ẽ ku'ẽ rahã, Páu ke a'e poir. Ita tupaham ke a'e jirar ingi. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta ke a'e mujy'ar tĩ. Ngã panduha rendama'e kapitã ta ke a'e mujy'ar tĩ. Ame'ẽ ta ruwa koty Páu ke a'e mupu'am raho. Ehe har a'e ukwa tar katu.

23

¹ Ngã panduha renda pe ixo ame'ẽ ta rehe Páu usak usak katu. Pandu ngã pe:

—Sa'e ta! Pehendu katurahã! Ihẽ rehe har Tupã ukwa katu. Akyje ym ingi. Sawa'e katu ame'ẽ aja ihẽ axo — aja Páu pandu.

² Anani riki jundéu awa tama'e pa'i keruhũ. Páu rake pu'am ame'ẽ ta pe a'e pandu:

—Páu juru ke penupã — aja.

³ Ame'ẽ ke rehe Páu hendu rahã, Anani pe je'ẽha a'e mujywyr:

—Katu ym ne je'ẽha! Ne je'ẽha aja nde ke Tupã mahy ta tĩ. Mokõi nde erekwaha namõ nde erexo. Moise je'ẽha aja ym ihẽ rehe har nde erekwa ereĩ. Ame'ẽ rehe nde erehendu ym tĩ. Amõ ta pe nde erepandu: “Páu juru ke penupã” aja, a'erehe Moise je'ẽha rehe nde erehendu ym. Katu ym aja — aja Páu ipe.

⁴ Pe, Páu rake pu'am ame'ẽ ta pandu ipe:

—Pa'i keruhũ rehe har katu ym nde erepandu. Tupãma'e parakyha ke a'e — aja Páu pe.

⁵ Pe, Páu pandu:

—Sa'e ta! A'e riki pa'i keruhū ame'ē ke ihē akwa ym. Akwa rahā, aja ihē apandu ym ta tipe. Tupā je'ēha rehe kuja amō mupinim:

“Pehēma'e kapitā rehe har katu ym aja epandu ym” aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī.

—Pa'i keruhū riki jandema'e kapitā tī, ame'ē ihē akwa rahā, katu ym aja ihē apandu ym ta tipe — aja Páu pandu.

⁶ Pe, ngā panduha renda pe har ta rehe Páu usak katu rahā, wajar riki sanduse kotyhar ta ke, aja a'e ukwa. Amō wajar parise kotyhar ta ke, aja a'e ukwa tī. A'erehe panduha renda pe hātā a'e pandu:

—Sa'e ta! Pehendu katurahā! Ihē pái aja parise kotyhar ke ihē tī. Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera katu ta muhem aja ihē akwa. Ame'ē ke ihē rehe har pekwa ta peī apo — aja Páu pandu.

⁷ Ame'ē ke a'e pandu rahā, sanduse ta namō parise ta je'ē je'ē hātā tā ngā jupe. A'erehe mokōihar aja ngā ukwaha ngā uī. Amō amō ta sanduse ta aja ukwa uī. Amō amō ta parise ta aja ukwa uī. ⁸ Manō ame'ē ke kwera ym te ta, aja sanduse ta ukwaha naī. Anī. Manō ame'ē ta kwera katu ta, aja parise ta ukwa. Tupā je'ēha rahoha ta nixói te, aja sanduse ta ukwa. Anī. Tupā je'ēha rahoha ta pete'e ixo, aja parise ta ukwa. Awa'ā nixói te, aja sanduse ta ukwaha naī. Anī. Awa'ā namō awa ixo, aja parise ta ukwa. ⁹ A'erehe je'ē je'ē hātā tā hū ngā jupe. A'erehe hetaha ta pukái pukái we hū rī. Pe, parise ta ngi har amō ta pu'am. Moise je'ēha mu'eha ta ke a'eta. Hātā a'eta pandu:

—Páu rehe ma'e katu ym ame'ẽ ke jamahem ym. Awa'ã aja ame'ẽ pandu katu ipe nahã my. Tupã je'ẽha rahoha pandu katu ipe nahã my — aja mu'eha ta pandu.

¹⁰ Ngã je'ẽ je'ẽ hãtã tã te we hũ rĩ. Páu ke hetaha ta mohok mohok ta raho. Ame'ẽ ngi sonda tama'e kapitã keruhũ kyje. A'erehe sonda ta pe a'e pandu:

—Hetaha ta pyter pe peho. Páu ke pepyhyk peraho ngã ngi. Pehẽ rok pe a'e ke peraho — aja kapitã keruhũ pandu.

¹¹ Ame'ẽ pytun rahã, Páu rake Jesu pu'am uwyr. Pandu ipe:

—Nde py'ahu aja exo. Jerusarẽ ok ta pe ihẽ rehe har nde erepandu pandu ta kÿ. Aja Hom ok ta pe ihẽ rehe har nde erepandu pandu ta kÿ tĩ — aja Páu pe pandu.

Páu ke amõ ta jukwa tar katu

¹² Ame'ẽ ku'ẽ rahã, amõ jundéu awa ta jy'ar. Pandu pandu ngã jupe:

—Páu ke jajukwa ta jaho. Apo a'e ke jajukwa ym rahã we, ma'e ke ja'u ym te ta rĩ. Y ke ja'u ym te ta tĩ. A'e ke jajukwa ym rahã, mã peja jande ke Tupã mahy ta. Jande jamanga katu — aja a'eta jupe.

¹³ Aja pandu ame'ẽ ta heta ixo. Aja awa pypa mokõi i'ar koty te we sawa'e ta pandu. ¹⁴ Ame'ẽ ta pa'ihu ta pe pandu oho. Tamũi ta pe pandu oho tĩ. Kuja pandu:

—Páu ke jajukwa ym rahã, mã peja jande ke Tupã mahy ta. Páu ke jajukwa ym rahã we, ja'u ym te ta ma'e ke rĩ. Aja jande japandu katu jande jupe. ¹⁵ A'erehe sonda tama'e kapitã keruhũ pe je'ẽha pemondo. Ngã panduha rendama'e kapitã

ta namō johu pemondo. Kuja te'e pemondo ipe: “Páu rehe har jakwa katu te we ta rī. A'erehe panduha renda pe erur!” aja kapitā keruhū pe te'e pehē johu pemondo. Pe, Páu ke a'e werur ixo rahā, japor ta ehe. A'e ke jajukwa ta — aja sawa'e ta pandu.

¹⁶ Ame'ē panduha rehe Páu rendyr imembyr sawa'e hendu. A'erehe sonda ta rok pe a'e ixo oho. Upa hendu ame'ē ke rehe har Páu pe a'e pandu.

¹⁷ A'erehe amō sonda tama'e kapitā pe Páu pandu: —Ejurahā! Ko esarahā! Kapitā keruhū pe kome'ē kurumī eraho. Ma'e ke kurumī pandu ta ipe — aja ipe.

¹⁸ Pe, sonda tama'e kapitā keruhū pe kurumī ke kapitā raho. Kapitā keruhū pe sonda pandu:

—Se kyndaha pe Páu ixo. Ihē pe a'e pukái. Nde pe kome'ē kurumī ihē arur, aja a'e putar. Nde pe ma'e ke kurumī pandu ta, aja ihē pe a'e pandu tī — aja sonda tama'e kapitā pandu ipe.

¹⁹ Pe, kurumī po rehe kapitā keruhū pyhyk raho. Se koty we kurumī namō jō a'e oho. Pandu ipe:

—Ma'e ihē pe nde erepandu ta my? — aja kurumī pe.

²⁰ Kurumī pandu ipe:

—Nde pe jundéu awa ta ma'e ke pandu ta uwyr, aja a'eta ukwa. “Koī ngā panduha renda pe Páu ke eraho” aja nde pe a'eta pandu ta. Ehe har a'eta ukwa katu te we ta rī, aja a'eta pandu ta. Anī. A'eta te'e pandu ta. ²¹ Apandu nde pe. Ame'ē ta rehe ehendu ym. Awa pypa mokōi i'ar koty te we sawa'e ta ixo. Ame'ē ta kanim ta harō u'am. Páu ke ame'ē ta jukwa ym rahā we, ma'e ke u'u ym te ta, aja ame'ē ta manga katu. Apo upa katu a'eta pe.

Ne je'ēha rehe a'eta harō u'am — aja kapitā keruhū pe kurumī pandu.

²² Pe, Páu rendyr imembyr sawa'e pe kapitā keruhū pandu:

—Ere. Ihē pe nde erepandu, ame'ē ke amō pe epandu ym — aja kurumī pe pandu.

Pe, kurumī ke hok pe kapitā keruhū mujywyr mondo.

Ser ruwa koty Páu pu'am

²³ Páu ke amō ta jukwa tar katu. Ame'ē ngi sonda tama'e kapitā keruhū kyje. A'erehe mokōi sonda tama'e kapitā ta pe a'e pandu:

—Pejur! Pesarahā! Kuja, 200 sonda ta ke pemujy'ar. Amō 70 sonda ta kahwa 'ar pe oho ame'ē ta ke pemujy'ar tī. Amō 200 sonda ta myra rehe har itatakwar namō wata ame'ē ta ke pemujy'ar tī. Upa pemoī katu. Pe, i'i atu pytun rahā, Sesaréi ok ta pe pehē johu peho. ²⁴ Kahwa 'ar pe Páu ke peraho tī. (Aja rahā, jundéu awa ta Páu ke jukwa ym ta.) Pe, Ser rehe pemuhyk katu — aja kapitā keruhū pandu.

²⁵ Ser riki kapitā tī. Pe, kuja paper rehe sonda tama'e kapitā keruhū mupinim:

²⁶ Ser! Kapitā katu te ame'ē ke nde.

Ko nde pe ihē amupinim āi. Katuha nde pe ihē amondo axo.

²⁷ Kome'ē sawa'e ke jundéu awa ta pyhyk. Páu ke. Tate jukwa. Homa awa ke a'e, aja ihē akwa. A'erehe sonda ta namō ixoty ihē aho. Pe, a'e ke ihē apyhyk ajo'ok ngā ngi. ²⁸ Jundéu awa ta ngi ihē apyhyk ajo'ok. Ma'erehe a'e ke jundéu awa ta pyhyk my, ame'ē rehe har ihē akwa tar katu.

A'erehe ngã panduha renda pe Páú ke ihẽ araho. ²⁹ Pe, kuja ihẽ akwa. Jundéu awa ramũi ta ukwa ame'ẽ ke rehe Páú hendu ym. A'erehe ehe har jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ. Ma'e katu ym ame'ẽ ke a'e ma'ema'e ym. A'erehe marã ka ym a'e ke amõ jukwaha. Marã ka ym kyndaha pe mupytaha tĩ.

³⁰ Páú ke jundéu awa ta jukwa ta, aja ihẽ pe amõ pandu uwyr. A'erehe pahar nde koty a'e ke ihẽ amondo ta aja akwa. “Ser koty Páú rehe har pepandu peho” aja Páú rehe parahy ame'ẽ ta pe ihẽ apandu tĩ.

Karáú Risi

Aja sonda tama'e kapitã keruhũ mupinim.

³¹ Pe, kapitã keruhũ je'ẽha aja sonda ta ma'ema'e. Ame'ẽ pytun rahã, Antipa ok ta pe Páú ke a'eta raho. ³² Ame'ẽ ku'ẽ rahã, sonda ta wata ame'ẽ ta jywyr oho. Sonda ta rok pe jywyr oho. Amõ sonda ta anĩ. Kahwa 'ar pe sonda ta oho, ame'ẽ ta jõ Páú namõ oho we rĩ. ³³ Pe, Sesaréi ok ta pe muhyk rahã, kapitã pe paper pinim ke a'eta me'ẽ. Páú ke a'eta muhyk rahõ ipe tĩ. ³⁴⁻³⁵ Upa paper pinim ame'ẽ ke rehe kapitã usak rahã, Páú pe a'e pandu:

—My pehar ywy pe har ne my? — aja Páú pe.

A'e pandu ipe:

—Siri ywy pe har ihẽ — aja ipe.

Ame'ẽ ke kapitã ukwa rahã, a'e pandu:

—Nde rehe har pandu ame'ẽ ta uhyk uwyr rahã, nde rehe har ihẽ ahendu ta — aja Páú pe kapitã pandu.

Pe, sonda ta pe a'e pandu:

—Kyndaha pe Páu ke pekynda peraho. “Eroma'e kapy” aja pandu ame'ẽ pe peraho. Pesak katu ehe — aja kapitã pandu.

24

Páu rehe har jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ

¹ Awa po wajar peteĩhar upa ukwer rahã, Sesaréi ok ta pe Anani oho. Jundéu awa tama'e pa'i keruhũ ke a'e. Amõ tamũi ta namõ a'e oho. Sawa'e ma'e pandu katu te ame'ẽ ke a'eta raho tĩ. Her Ter. Kapitã ruwa koty a'eta pu'am ta. Pe, Páu rehe har a'eta pandu ta. ² Pe, Páu ke sonda ta muhyk rahã, kuja Páu rehe har Ter pandu pandu. Kapitã pe pandu:

—Ser! Katu ame'ẽ ke nde! Nde riki kapitã rahã, yman atu jajumai ym ha aja jaxo katu. Nde erekwa katuha rupi jundéu awa ta pe katu ame'ẽ ke nde erema'ema'e. Upa kome'ẽ ywy rupi katu ame'ẽ ke nde erema'ema'e. ³ A'erehe katu aja jakwa katu. Jande rury katu nde rehe tĩ.

⁴ —I'i atu rahã, nde ke ihẽ amupyta ym ta se. A'erehe nde pe ihẽ apandu. Eharõ we rĩ. Ihẽ je'ẽha rehe ehendu katu we rĩ. ⁵ Páu riki ma'e jaxer ame'ẽ ke ma'ema'e. Amõ amõ ta renda rupi oho rahã, jundéu awa ta ke a'e muparahy. Pe, mutyapu hũ ngã ke. Jesu riki Nasare ok ta pe har. Jesu kotyhar tama'e kapitã ke Páu. ⁶ Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ a'e mujaxer tar katu. Arahã a'e ke japyhyk. [Jande ramũi ta je'ẽha rupi ehe har jakwa tar katu. ⁷ Anĩ. Jande rehe sonda tama'e kapitã keruhũ uhyk uwyr. Her Risi. Pyrãtãha namõ jande ngi Páu ke a'e pyhyk raho. ⁸ Pe: “Ehe har pandu

ame'ë ta Ser koty peho” aja jande pe a'e pandu. A'erehe ko jande ja'am.] Apo Páu pe nde erepandu rahã, nde erekwa katu ta tĩ. Upa katu te ehe har japandu ame'ë ke jetehar te ke, aja nde erekwa ta tĩ — aja Ser pe Ter pandu.

⁹ Kapitã pe Páu rehe har jundéu awa ta je'ë je'ë hũ tĩ. Upa katu te Ter je'ëha riki jetehar te ke, aja a'eta pandu pandu ipe tĩ.

Ser pe Páu pandu pandu

¹⁰ Pe, Páu pe kapitã ipo pandu: “Ere rahã!” aja. Pe, Páu pandu ipe:

—Yman jande anam ta rehe har nde erekwa katu, aja ihë akwa katu. (A'erehe jundéu awa ta rehe har nde erekwa katu, aja akwa.) A'erehe nde pe ihë juehe har ihë apandu rahã, ihë rury katu.

¹¹ Amukwehe we Jerusarë ok ta pe ihë aho. Awa py mokõi aker apo. Tupã rehe ihë py'a amoĩ moĩ katu aho. Ame'ë rehe har nde erekwa tar katu rahã, amõ pe epandurahã! ¹² Ihë ke jundéu awa ta usak rahã, amõ ta namõ ihë aje'ë hãtã tã ym. Amõ ta ke ihë amuparahy ym. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ihë axo rahã, aja ym. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ihë axo rahã, aja ym tĩ. Amõ ta ke ihë amuparahy ym tĩ. Ok ta rape rupi ihë axo rahã, aja ym tĩ. Amõ ta ke ihë amuparahy ym tĩ. ¹³ Ihë rehe har katu ym a'eta pandu, ame'ë ke jetehar te ke, aja marã ka ym amõ mujekwaha. Jetehar te aja ym.

¹⁴ —Apo kuja ihë apandu nde pe. Jande ramũi ta aja Tupã rehe ihë py'a amoĩ moĩ katu tĩ. Amõ kotyhar rehe ihë ajurujar katu. Ame'ë ke te'e, aja a'eta ukwaha ngã jupe. Upa katu te Moise mupinim

ame'ē ke rehe ihē ahendu katu. Upa katu te Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim, ame'ē ke rehe ihē ahendu katu tī. ¹⁵ Upa katu te manō ame'ē ta ke Tupā mukwera katu ta muhem. Katu ame'ē ta ke mukwera katu ta muhem. Katu ym ame'ē ta ke mukwera katu ta muhem tī. Ame'ē ke rehe peme'ē sawa'e ta jurujar katu. Peme'ē sawa'e ta aja ihē ajurujar katu tī. ¹⁶ A'erehe katu ihē ama'ema'e tar katu axo. Aja te'eha ihē axo. Ame'ē ke Tupā ukwa katu. Ngā ukwa katu tī.

¹⁷ —Yman atu, Jerusarē ok ta pe ihē axo ym rī. A'ep ihē aho ramō. Ima'e ym te ame'ē ta pe tamatarer ihē araho. ¹⁸ Tupā pe ma'e ke ihē ame'ē aho tī. Aja ihē py'a ihē amoī moī axo ehe. Arahā Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ihē rehe jundéu awa ta usak. Jande ramūi ta je'ēha aja ihē py'a upa juhyk rahā, ihē rehe a'eta usak. Ihē namō heta ym ngā ixo. Ngā mutyapu hū ym tī. ¹⁹ Asia ywy ngi jundéu awa ta uwyr ame'ē ta a'ep ixo. Ame'ē ta riki se uwyr rahā, katu ta tipe. Pe, nde pe a'eta pandu ta tipe rahā, katu tiki. (Anī. Se ame'ē ta uwyr ym.) Ihē rehe har ma'e pandu tar katu rahā, ame'ē ta riki pandu katu ta tipe. ²⁰ Anī rahā, peme'ē sawa'e ta ihē rehe har pandu katu. Amukwehe ngā panduha renda pe ihē apu'am rahā, ma'e katu ym ihē rehe har ame'ē ta ukwa my? Ame'ē ke a'eta pandu rahā, katu tiki. ²¹ Ame'ē ta pyter pe ihē apu'am a'am rahā, kuja ihē hātā apandu: “Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera katu ta muhem. Ame'ē rehe ihē ajurujar katu. A'erehe apo ihē rehe har pekwa pekwa peī” aja ihē apandu. Ame'ē riki katu ym, aja a'eta ukwa rahā, ame'ē jō ihē pe a'eta pandu katu ta — aja Páu

pandu.

²² Jesu rehe ngã jurujar katu, ame'ẽ rehe har Ser ukwa katu. Pe, a'e pandu:

—A'ewan apo. Sonda tama'e kapitã keruhũ uhyk uwyr rahã, nde rehe har ihẽ akwa ta — aja Páu pe. (Sonda tama'e kapitã keruhũ rer Risi.)

Pe, ngã pe Ser pandu:

—Peho apo — aja.

²³ Sonda tama'e kapitã pe a'e pandu tĩ:

—Kyndaha pe Páu ke ekynda eraho. Esak katu ehe. A'e wata katu te'e. Ma'e ke ehe katu ame'ẽ ta me'ẽ tar katu ipe rahã, a'eta me'ẽ katu ipe — aja Ser pandu.

Ser namõ Páu pandu pandu. Tusi namõ pandu pandu tĩ.

²⁴ Heta ym ukwer rahã, ngã panduha renda pe Ser uhyk tĩ. Hakehar namõ uhyk. Her Tusi. A'e riki jundéu awa ke. Pe, amõ pe Ser pandu:

—Páu ke emuhyk — aja ipe.

Páu ke amõ muhyk rahã, Páu je'ẽha rehe Ser hendu hendu. Myja Jesu Kirisutu rehe amõ jurujar katu, ame'ẽ rehe har Páu pandu pandu ipe.

²⁵ Myja katu ame'ẽ ke sawa'e ma'ema'e my, ame'ẽ rehe har Páu pandu pandu ipe tĩ. Katu ym ipy'a pe ma'e ukwa ame'ẽ ke amõ ma'ema'e rahã, katu ym. Ame'ẽ rehe har a'e pandu pandu ipe tĩ. 'Ar ke Tupã manga katu. Arahã upa ngã rehe har a'e ukwa ta. Katu my? Katu ym my? Ame'ẽ ke ukwa ta. Ame'ẽ rehe har a'e pandu pandu ipe tĩ. Ame'ẽ ke Ser hendu rahã, a'e mukahem. Páu pe a'e pandu:

—Eho apo. Amõ wera rahã, nde pe ihẽ apukái ta aho — aja Ser pandu.

²⁶ Poiriha rehe tamatarer ke Páu me'ẽ ta ipe my, aja riki Ser putar. A'erehe amõ amõ wera rahã, Páu pe a'e pukái pukái oho. Inamõ a'e pandu pandu.

²⁷ Mokõi warahy 'ar aha oho rahã, amõ homa awa tama'e kapitã pu'am. Her Por Set. Ser renda ke pe a'e pu'am. Jundéu awa ta ke Ser muhury tar katu, a'erehe kyndaha pe Páu ke a'e mupyta rĩ.

25

Kapitã keruhũ koty Páu oho tar katu

¹ Sesaréi ok ta pe Set uhyk uwyr. A'e riki homa awa tama'e kapitã apo 'y. Pe, mahapyr ukwer rahã, Sesaréi ok ta ke a'e hijar oho. Jerusarẽ ok ta pe oho. ² A'ep inamõ jundéu awa tama'e pa'ihu ta pandu pandu. Jundéu awa tama'e kapitã ta pandu pandu inamõ tĩ. ³ Páu rehe har a'eta je'ẽ je'ẽ hũ ipe. Pe, Set pe a'eta pandu:

—Jerusarẽ ok ta pe Páu ke emuhyk — aja Set pe a'eta pandu.

Pe rupi Páu uwyr ixo rahã, Páu ke a'eta jukwa ta, aja a'eta manga katu a'eta jupe. ⁴ A'erehe muhykiha rehe a'eta pandu ipe. Anĩ. Set pandu:

—Anĩ. Kyndaha pe Páu ixo. Sesaréi ok ta pe ixo. A'ep ihẽ ajywyr tate aho. ⁵ A'ep ihẽ namõ pehẽma'e kapitã ta oho rahã, katu tiki. Ma'e jaxer ame'ẽ ke Páu ma'ema'e rahã, ame'ẽ rehe har a'eta pandu pandu ta a'ep — aja jundéu awa ta pe Set pandu.

⁶ Jerusarẽ ok ta pe Set pyta we rĩ. Jande popa ukwer nahã my. Awa po wajar mahapyr nahã my. Pe, Sesaréi ok ta pe a'e jywyr oho. Ame'ẽ ku'ẽ rahã, ngã panduha renda pe a'e wapyk oho. Amõ pe a'e pandu:

—Se Páu ke emuhyk erur — aja.

⁷Páu uhyk rahã, hake rupi jundéu awa ta juramã u'am ehe. Jerusarẽ ok ta ngi uhyk uwyr ame'ẽ ta juramã u'am ehe. Páu ma'e jaxer ame'ẽ ke ma'ema'e aja a'eta je'ẽ je'ẽ hũ. Anĩ. Ame'ẽ ke jetehar te ke aja a'eta mujekwa ym ngã pe. ⁸Pe, Páu pandu:

—Anĩ. Ma'e jaxer ame'ẽ ke ihẽ ama'e ym. Jundéu awa ta je'ẽha rehe ahendu ym aja ym axo. Ahendu katu ehe. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ke aja tĩ. Ame'ẽ ke amujaxer ym tĩ. Homa awa tama'e kapitã keruhũ rehe aja tĩ. Ihẽ juru ai ym ehe tĩ — aja ngã pe Páu pandu.

⁹Jundéu awa ta ke Set muhury tar katu tipe. A'erehe Páu pe a'e pandu:

—Jerusarẽ ok ta pe nde ereho ta my? A'ep nde rehe har ihẽ akwa ta. Nde rehe har peme'ẽ ta je'ẽ je'ẽ hũ. Ame'ẽ ke jetehar te my, ame'ẽ ke ihẽ akwa ta — aja Set pandu.

¹⁰Páu pandu:

—Anĩ ta. Ko ngã panduha renda pe ihẽ apu'am a'am. Homa awa tama'e kapitã keruhũ je'ẽha rupi ihẽ ke amõ ukwa rahã, katu tiki. Jundéu awa ta pe ma'e jaxer ame'ẽ ke ihẽ ama'e ym. ¹¹Ame'ẽ ke nde erekwa katu. Amõ ka'u te'eha ke ma'e, ame'ẽ ke kapitã keruhũ je'ẽha rupi sonda ta jukwa katu ta. Aja ihẽma'e rahã, ko ihẽ axo. Ihẽ akanim ym ta aho. Anĩ. Ihẽ rehe har jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ, ame'ẽ ke jetehar te ym rahã, ame'ẽ ta pe ihẽ ke me'ẽ ym ta awa. Ihẽ ke amõ jukwa ym ta. A'erehe kuja ihẽ aputar. Ihẽ rehe har Sesa ukwa ta — aja Páu pandu. (Sesa riki homa awa tama'e kapitã keruhũ.)

¹² Pe, amõ kapitã ta namõ Set pandu pandu. Pe, Páu pe pandu:

—Nde rehe har Sesa ukwa ta, aja nde ereputar. Aja rahã, ixoty nde ke ihẽ amondo ta — aja Set pandu.

Angi namõ Páu pandu pandu. Mbereni namõ pandu pandu tĩ.

¹³ Heta ukwer rahã, Sesaréi ok ta pe amõ kapitã uhyk uwyr. Her Angi. Kũjã namõ a'e uhyk uwyr. Her Mbereni. Uhyk rahã, Set pe katuha rehe har a'eta pandu oho. ¹⁴ Amõ amõ wera rahã, a'ep a'eta pyta rĩ. Pe, Páu rehe har Set pandu a'eta pe:

¹⁵ —Kyndaha pe Páu ke Ser mupyta. Pe, Jerusarẽ ok ta pe ihẽ ahõ rahã, Páu rehe har jundéu awa tama'e pa'ihu ta je'ẽ je'ẽ hũ ihẽ pe. Tamũi ta aja tĩ. Je'ẽ je'ẽ hũ tĩ. Pe, ihẽ je'ẽha rupi Páu ke a'eta jukwa tar katu. ¹⁶ Anĩ. Aja homa awa ke jukwa te'e ym, aja jundéu awa ta pe ihẽ apandu. Ehe har je'ẽ je'ẽ hũ ame'ẽ ta pandu pandu py. Juehe har amõ pandu pandu tĩ. Upa rahã, ame'ẽ rehe har amõ ukwa katu. Pe, katu ym ma'e ame'ẽ ke sonda jukwa katu. Katu ym ma'e ym rahã, jukwa ym awa. Aja jundéu awa ta pe ihẽ apandu.

¹⁷ Se jundéu awa ta uhyk rahã, ihẽ aharõ ym. Pahar ame'ẽ ku'ẽ rahã, ngã panduha renda pe ihẽ awapyk aho. Amõ pe ihẽ apandu: “Se Páu ke emuhyk erur” aja ipe. ¹⁸ Pe, jundéu awa ta pu'am rahã, Páu rehe har a'eta je'ẽ je'ẽ hũ. Ma'e jaxer ame'ẽ ke Páu ma'e. Ame'ẽ rehe har a'eta je'ẽ je'ẽ ta, aja ihẽ akwa. ¹⁹ Anĩ. Aja ym. Amõ ke rehe jundéu awa ta jurujar katu. Ame'ẽ rehe har a'eta je'ẽ je'ẽ hũ. Kuja a'eta je'ẽ je'ẽ. Sawa'e manõ. Her Jesu.

Manõha ngi a'e kwera katu uhem, aja Páu pandu. Ame'ẽ rehe har a'eta je'ẽ hãtã tã hũ. ²⁰ Myja ame'ẽ rehe har ihẽ akwa ta my? Akwa ym. A'erehe Páu pe ihẽ apandu: “Jerusarẽ ok ta pe nde ereho ta my? A'ep nde rehe har ihẽ akwa ta” aja ipe. ²¹ Anĩ. Aja Páu putar ym. Kuja a'e pandu: “Anĩ. Ihẽ rehe har homa awa tama'e kapitã keruhũ ukwa ta” aja ihẽ pe Páu pandu. A'erehe sonda pe ihẽ apandu: “Kyndaha pe Páu ke eraho. Esak katu ehe” aja ipe. Heta ym ukwer rahã, Sesa koty a'e ke ihẽ amondo ta — aja Set pandu.

²² Pe, Set pe Angi pandu:

—Páu je'ẽha rehe ihẽ ahendu tar katu tĩ — aja ipe.

Set pandu:

—Koĩ nde erehendu ta — aja Angi pe.

²³ Ame'ẽ ku'ẽ rahã, kapitãma'e mundeha ke Angi munde. Ima'e ke munde. Mbereni aja tĩ. Mundeha katukwer ame'ẽ ke munde tĩ. Pe, ngã panduha renda pe a'eta ixehõ. Katukweriha aja a'eta ixehõ. Sonda tama'e kapitã keruhũ ta ixehõ tĩ. Ok tama'e kapitã ta ixehõ tĩ. ²⁴ Pe, Set pandu rahã, Páu ke amõ muhyk werur. Pe, Set pandu:

—Angi! Ehendu katurahã! Upa se jy'ar uwyr ame'ẽ ta! Pehendu katu tĩ. Kome'ẽ sawa'e rehe pesarahã! Ehe har upa jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ ihẽ pe. Jerusarẽ ok ta pe har ta je'ẽ je'ẽ hũ. Se ame'ẽ ta uwyr rahã, je'ẽ je'ẽ hũ tĩ. “Ejukwa” aja ame'ẽ ta pandu hũ. ²⁵ Amõ ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ẽ ke sonda ta jukwa ta. Páu aja ma'e ym, aja ihẽ akwa. Anĩ. Ehe har Sesa ukwa ta, aja a'e putar. A'erehe ixoty a'e ke ihẽ amondo

ta, aja akwa. ²⁶ Sesa pe paper pinim ihẽ amondo ta. Mã ma'e Páu rehe har ihẽ amupinim ta my? Akwa ym ihẽ. A'erehe pehẽ pyter pe Páu ke ihẽ arur. Angi! Nde pe arur tĩ. Ehe har jande jahendu ta. Aja rahã, ma'e ke Sesa pe ihẽ amupinim ta my? Ame'ẽ ke ihẽ akwa ta. ²⁷ Sesa pe kome'ẽ sawa'e ihẽ apukwar ta amondo. Ehe har ihẽ amupinim ym rahã, ihẽ riki aka'u te'e, aja amõ ta ukwa ta. (A'erehe ehe har jakwa ta apo 'y) — aja Set pandu.

26

Angi namõ Páu pandu pandu

¹ Páu pe Angi pandu:

—Nde juehe har epandu katu — aja ipe.

Pe, iyywa ke Páu mupuku. (Aja kapitã pe: “Katu” aja ipo pe pandu.) Kuja kapitã pe juehe har a'e pandu:

²—Angi! Nde riki ihẽ rehe har nde erehendu ta, a'erehe ihẽ rury katu. Ihẽ rehe har jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ. Ame'ẽ rehe har upa katu te nde pe ihẽ apandu ta apo. ³ Jundéu awa ramõi ta ukwa ame'ẽ ke nde erekwa katu te. Amõ koty koty hamõi ta ukwa ame'ẽ rehe har ngã je'ẽ hãtã tã hũ, ame'ẽ rehe har nde erekwa katu te tĩ. A'erehe ihẽ rury katu tĩ. Apo nde pe ihẽ apandu. Ewapyk katu we eĩ rĩ. Ehendu katu we rĩ.

⁴—Kurumĩ ngi har ihẽ rehe har upa jundéu awa ta ukwa katu. Ihẽ rekoha pe ihẽ axo rahã, ihẽ rehe har ame'ẽ ta ukwa katu. Jerusarẽ ok ta pe ihẽ axo rahã, ihẽ rehe har ame'ẽ ta ukwa katu tĩ. ⁵ Jande ramõi ta ukwa ame'ẽ ke rehe parise ta hendu katu te. Aja parise hendu katuha rehe amõ ta uhyk ym. Aja kurumĩ ngi har parise kotyhar ihẽ. Ame'ẽ ke

jundéu awa ta pandu tar katu rahã, jetehar te ke aja a'eta pandu katu ta tipe. ⁶ Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta muhem, aja jande ramõi ta pe a'e pandu katu. Ame'ẽ ke rehe ihẽ ajurujar katu, a'erehe ko ihẽ rehe har pekwa peĩ apo. ⁷ Awa py mokõi jy'ariha renda pe jande anam ta ihĩ. Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta muhem. Ame'ẽ ke rehe a'eta harõ ixo. A'erehe Tupã rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ. Pytun rahã aja tĩ. Wera rahã aja tĩ. Moĩ moĩ katu tĩ. Kapitam! Esarahã! Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta muhem, ame'ẽ rehe ihẽ ajurujar katu tĩ. A'erehe ihẽ rehe har jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ. ⁸ Manõ ame'ẽ ta ke Tupã mukwera katu ta muhem. Ma'ewã ame'ẽ rehe pehẽ pejurujar ym my?

⁹—Yman Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ amahy rahã, katu tiki, aja ihẽ akwa. Jesu riki Nasare ok ta pe har a'e. ¹⁰ Jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ amahy hũ. Aja Jerusarẽ ok ta pe ihẽ ama'ema'e. Jundéu awa tama'e pa'i keruhũ je'ẽha rupi Jesu kotyhar ta ke kyndaha pe ihẽ akynda araho. Heta ihẽ akynda araho. Ame'ẽ ta ke amõ ta jukwa ta, aja ihẽ akwa rahã: “Ererahã” aja ihẽ apandu tĩ. ¹¹ Upa jundéu awa tama'e jy'ariha renda rupi ame'ẽ ta ke ihẽ amahy hũ. Heta te hũ jahy rahã, aja te'e ihẽ axo rĩ. Ame'ẽ ta ke ihẽ amupyrara hũ rahã, jurujar katuha ke a'eta hijar ta, aja ihẽ akwaha. Amõ amõ ok ta pe jundéu awa tama'e jy'ariha renda ihĩ. Upa katu te ame'ẽ rupi ihẽ amupyrara aho. Ihẽ aparahy te hũ, a'erehe ame'ẽ rupi ihẽ amupyrara aho — aja Páu pandu.

Jesu rehe Páu jurujar katu ame'ẽ rehe har a'e

*pandu**(At 9.1-19; At 22.6-16)*¹² A'e pandu tĩ:

—A'erehe Ndama ok ta pe ihẽ aho. Jesu kotyhar ta ke ihẽ amupyrara aho. Pa'ihu ta je'ẽha rupi ihẽ aho. ¹³ Ihẽ ke a'eta mondo tĩ. Kapitam! Ehendurahã! Warahy jandar rahã, pe rupi ihẽ aho axo rahã, ywa ngi ihẽ rake rupi wera te hũ. Ihẽ namõ oho ixo ame'ẽ ta rake rupi aja tĩ. Wera te hũ tĩ. Warahy weraha 'ar koty te we hendyha ihẽ asak. ¹⁴ Upa katu te ywy rehe jande ja'ar jakwap. Jundéu awa je'ẽha ke ihẽ ahendu. Kuja pandu ihẽ pe: “Sául! Ma'ewã ihẽ ke nde eremupyrara my? Tapi'iruhu aja te'e nde tĩ. Tapi'iruhu ke ijar mujan mujan mondo rahã, myra rãxĩ pe a'e kutuk kutuk. Ame'ẽ rehe i'u ke tapi'iruhu te'e mujywyr rahã, jeje te'e jumahy. Aja nde juehe te'e nde erejumahy erexo tĩ” aja ihẽ ahendu. ¹⁵ Ihẽ apandu: “Sa'e! Awa nde my?” aja ipe. Pe, jandema'e sawa'e te pandu: “Ihẽ riki Jesu. Ihẽ ke nde eremupyrara. ¹⁶ Apo epu'am. Ihẽma'e miasu nde apo 'y, aja nde pe ihẽ apandu ajur. A'eramõ ihẽ rehe nde eresak, ame'ẽ rehe har amõ ta pe nde erepandu ta. Yman atu rahã, ihẽ rehe nde eresak ta tĩ. Ame'ẽ rehe har amõ ta pe nde erepandu ta tĩ. ¹⁷ Nde rehe ihẽ asak katu ta, a'erehe nde ke jundéu awa ta jukwa ym ta. Nde ke jundéu awa aja ym ame'ẽ ta jukwa ym ta tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe amondo ta. Apo amõ awa ta pe nde ke ihẽ amondo ta. ¹⁸ Aja rahã, ame'ẽ ta ke nde eremu'e rahã, ma'e ke ame'ẽ ta ukwa katu ta. Ima'e katu ym ukwaha ngi upa Tupã ukwa katuha koty a'eta muruwak ta oho. Satana kotyhar ta aja a'eta ixo. Ame'ẽ ta ke Tupã

kotyhar ta aja nde eremuruwak ta tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e. Pe, ihẽ rehe a'eta jurujar katu rahã, Tupã ipy'a jywyr ta a'eta rehe. Pe, Tupã usak katu ame'ẽ ta namõ a'eta ixo ta tĩ” aja ihẽ pe Jesu pandu — aja Páu pandu.

Tupã je'ẽha ke Páu pandu pandu oho ame'ẽ rehe har a'e pandu

¹⁹ A'e pandu tĩ:

—Ihẽ pe Jesu pandu, a'erehe upa katu te a'e pandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e. Ywa ngi ihẽ pe a'e pandu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e. Angi! Ehendu katurahã! ²⁰ Kuja ihẽ apandu aho: “Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak katu pemondo. Katu ame'ẽ ke pema'ema'e. Aja rahã, Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak katu pemondo, aja ngã pe pemujekwa ta” aja Ndama ok ta pe ihẽ apandu py. Aja Jerusarẽ ok ta pe ihẽ apandu aho tĩ. Aja upa Jundéi ywy rupi ihẽ apandu aho tĩ. Aja amõ awa ta pe ihẽ apandu aho tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe apandu.

²¹ A'erehe Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ihẽ axo rahã, ihẽ ke jundéu awa ta pyhyk. Ihẽ ke jukwa ta tipe. ²² Anĩ. Ihẽ rehe Tupã pyrara usak. A'erehe ihẽ ke jundéu awa ta jukwa ym. A'erehe upa ngã pe myrandu katu ke ihẽ apandu pandu apo rĩ. Kapitã ta pe ihẽ apandu. Kapitã ym ame'ẽ ta pe ihẽ apandu tĩ. Ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim ame'ẽ ke ihẽ apandu tĩ. Moise mupinim ame'ẽ ke ihẽ apandu tĩ. Kuja ame'ẽ ta mupinim: ²³ “Kirisutu ke amõ ta mupyrara ta. Jukwa ta tĩ. Pe, manõha ngi a'e riki kwera katu uhem py. Aja rahã, awa ta ke Tupã muhã katu

ta. Ame'ẽ myrandu katu ke jundéu awa ta pe amõ pandu ta. Amõ awa ta pe pandu ta tĩ. Jundéu awa aja ym ame'ẽ ta pe” aja ymanihar ta mupinim. Ame'ẽ ke ihẽ apandu tĩ — aja Páu pandu.

²⁴ Aja juehe har Páu pandu pandu rahã, hãtã Set pandu ipe:

—Páu! Nde riki ereka'u te'e! Paper rehe nde erejumu'e hũ, a'erehe nde ereka'u te'e — aja ipe.

²⁵ Páu pandu:

—Set! Anĩ! Aka'u te'e ym ihẽ! Jetehar te ke ihẽ apandu. ²⁶ Ame'ẽ rehe har Angi ukwa katu tĩ, a'erehe ihẽ akyje ym ha namõ ihẽ apandu. Ame'ẽ rehe har upa katu te ngã pandu, a'erehe upa katu te a'e ukwa, aja ihẽ akwa katu. ²⁷ Angi! Myrandu katu ke Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim. Ame'ẽ rehe nde erejurujar katu my? Nde erejurujar katu, aja ihẽ akwa — aja Páu pandu.

²⁸ Páu pe Angi pandu:

—Mã! Pahar Jesu rehe ihẽ ke nde eremujurujar katu ta tipe — aja ipe.

²⁹ Páu pandu ipe:

—Pahar nahã my? Yman atu rahã nahã my? Ihẽ aja Jesu rehe nde erejurujar katu rahã, katu tiki. A'eramõ ihẽ je'ẽha rehe hendu ame'ẽ ta upa katu te jurujar katu rahã, katu tĩ. Aja Tupã namõ ihẽ apandu pandu. Kuja ihẽ ke amõ pukwar, aja amõ ta ke pukwar. Ame'ẽ ke jõ ihẽ aputar ym — aja Páu pandu.

³⁰ Pe, upa Páu pandu rahã, Angi pu'am. Mbereni pu'am tĩ. Amõ kapitã pu'am tĩ. Upa katu te amõ ta pu'am tĩ. ³¹ Soroka pe uhem oho rahã, ame'ẽ ta pandu pandu a'eta jupe:

—Ma'e jaxer ame'ẽ ke Páu ma'e ym. A'e ke sonda jukwa rahã, katu ym. Kyndaha pe kynda rahã, katu ym tĩ — aja a'eta jupe.

³² Pe, Set pe Angi pandu:

—“Ihẽ rehe har Sesa ukwa ta” aja Páu pandu ym rahã, a'e ke jande japoir ta tipe — aja pandu.

27

Hom ok ta koty Páu oho

¹ Pe, Hom ok ta pe Páu ke kapitã mondo ta aja a'e panduha. Hom ok ta Itar ywy rehe ihĩ. (Hom ok ta pe Sesa riki Páu rehe har ukwa ta. Sesa riki homa awa tama'e kapitã keruhũ.) Jarusu keruhũ pe mondo ta. Ko ihẽ aho inamõ tĩ. Ihẽ Ruk. Sonda tama'e kapitã pe Páu ke amõ raho. Kapitã rer Jur. Homa awa tama'e kapitã keruhũma'e miasu ke sonda ta. Ame'ẽ kapitã ke Jur. Amõ heta kyndaha pe oho ame'ẽ ta ke Jur raho tĩ. ² Jande namõ Arita oho tĩ. Tesaron ok ta pe har a'e. Masendo ywy pe Tesaron ok ta ihĩ. Pe, jarusu keruhũ pe jande johu japor jaho. Ame'ẽ jarusu keruhũ riki Atami ok ta pe har ke. Asia ywy rymy'y rupi ame'ẽ jarusu keruhũ oho tate. Y rymy'y rupi heta ok ta ihĩ. Ame'ẽ rupi oho tate. ³ Pe, jande jaho. Ame'ẽ ku'ẽ rahã, Sinõ ok ta pe jahyk jaho. Páu rehe Jur usak katu, a'erehe jarusu keruhũ ngi Páu uhem katu. Ehe katu ame'ẽ ta rehe a'e usak oho. Pe, Páu pe ame'ẽ ta ma'e ke me'ẽ katu. (Upa rahã, jarusu keruhũ pe Páu jywyr tĩ.) ⁴ A'engi jarusu keruhũ pe jaho tĩ. Jarusu keruhũ rehe ywytu juwapi hũ uwyr, a'erehe ypa'ũ jywa katu kotyhar rupi jaha jaho. (Ame'ẽ rupi ywytu jupeju katu ym.) Ypa'ũ

rer Xi. ⁵ Y rupi jaha jaho. Siri ywy rake rupi jaho. Pansi ywy rake rupi jasa jaho tĩ. Pe, Mi ok ta pe jahyk jaho. Risi ywy pe Mi ok ta ihĩ. ⁶ A'ep amõ jarusu keruhũ ke sonda tama'e kapitã mahem. Ame'ẽ jarusu keruhũ Arexandiri ok ta pe har ke. Itar ywy pe ame'ẽ oho ta. A'erehe ame'ẽ pe jande ke kapitã mondo. Pe, jande jaho tĩ.

⁷ Heta wera rahã, wewe katu jande jaho jaxo. Pe, weweha rupi Sini ok ta rake jande jahyk jaho. Ywytu juwapi hũ ehe, a'erehe warahy jurukwã koty marã ka ym ohoha, iapyr kotyhar rupi. A'erehe amõ ypa'ũ rake rupi jande jaho. Ypa'ũ rer Kere. (Ame'ẽ rupi ywytu jupeju katu ym.) ⁸ Samo ywy rake rupi jande jaho. Y rymy'y rupi wewe katu jande jaho. Pe, weweha rupi jarusurupa pe jahyk jaho. Jarusurupa rer: "Jarusurupa katu te." Ame'ẽ ngi Raséi ok ta kotete ihĩ.

⁹ A'ep heta te hũ jaker. Pe, ma'e weraha asa oho. Ymani'har aja ngã py'a ke Tupã juhyk, aja jundéu awa ta ukwa ukwa ixo. Arahã jundéu awa ta ma'e ke u'uha hijar. Ame'ẽ weraha asa oho. Apo y rupi oho rahã, katu ym. Mãte hũ te'e riki ywytu ke. A'erehe kuja Páu pandu:

¹⁰ —Sa'e ta! Pehendu katurahã! Sengi jaho rahã, katu ym, aja ihẽ akwa. Jarusu keruhũ ke ywytu keruhũ mujaxer ta. Jarusu keruhũ pe ma'e raho ame'ẽ ke kanim ta tĩ. Jande ke aja ta tĩ. Jamanõ ta tĩ — aja Páu pandu.

¹¹ Anĩ. Páu je'ẽha rehe sonda tama'e kapitã hendu ym. Jarusu keruhũ jar je'ẽha rehe a'e hendu katu. Jarusu keruhũ rahoha ta je'ẽha rehe hendu katu tĩ. Ame'ẽ ta oho rahã, katu tiki, aja ukwaha.

¹² Aman ndy'ar rahã, ame'ẽ jarusurupa pe pyta

rahã, katu ym. Mãte hũ te'e ywytu ke. A'erehe upa tate sawa'e ta pandu: "Jahorahã" aja. Seni ok ta pe uhyk rahã, katu tiki, aja ukwaha. Kere ypa'ũ rehe Seni ok ta ihĩ. Ame'ẽ riki jarusurupa katu te me'ẽ ke. Ywytu keruhũ jupeju ym ehe. A'ep aman ndy'ar rahã, pyta ta tipe.

Y ramũi pyter pe aman keruhũ uhyk uwyr

¹³ Pe, warahy jurukwã koty ngi ywytu jupeju katu ym. Iapyr koty ngi jupeju katu ym. A'erehe oho rahã, katu tiki, aja sawa'e ta ukwaha. Pe, jarusu keruhũ mupytaha ke y ngi sawa'e ta jo'ok. Pe, jande jaho. Kere ypa'ũ rake rupi jande jasa jaho. Y rymy'y te rupi jaho. ¹⁴ Jaho we rahã, jande rehe ywytu keruhũ uhyk. Mãte hũ te'e ywytu ke. Ame'ẽ pe sawa'e ta her moĩ: "Nonde" aja ipe. Ame'ẽ ngi sawa'e ta kyje te hũ. ¹⁵ Kere ypa'ũ ngi jupeju uwyr. Jarusu keruhũ rehe junupã uwyr. Tumaha koty marã ka ym ohoha. A'erehe jarusu keruhũ ke jande jamuruwak. Ywytu keruhũ namõ jarusu keruhũ oho. ¹⁶ Amõ ypa'ũ ra'yr rake rupi jande jasa jaho rahã, ywytu pyrãtã ym jupeju. Ypa'ũ ra'yr rer Káu. Arahã y ngi amõ jarusu ke jande jamuhem. Ame'ẽ rehe jande japaraky hũ. ¹⁷ Jarusu ke hykýi raho ame'ẽ ke y ngi jande jamuhem. Ame'ẽ ke jarusu keruhũ 'ar pe mou katu. Pe, jarusu keruhũ ku'a rupi pukwar katu. Tupaham hajyk ame'ẽ pe pukwar katu. Rim ywy rymy'y rupi ywy ku'i heta ihĩ. Ame'ẽ rehe jarusu keruhũ jutukwa ta my. Aja ngã ukwaha, a'erehe kyje ingi. A'erehe pan keruhũ ke mujy. Pe, jarusu keruhũ ke ywytu keruhũ te'e raho. ¹⁸ Ame'ẽ ku'ẽ rahã, mãte hũ te'e jupeju te hũ rĩ. Aman pihun tĩ.

A'erehe ma'e ngā raho ame'ē ke y pe ngā ombor indo. (Aja jarusu keruhū ke muwewi.) ¹⁹ Ame'ē ku'ē rahā, jarusu keruhū pe har ke y pe jande jambor indo. Jande po pe jambor. (Aja jarusu keruhū ke muwewi tī.) ²⁰ Heta wera rahā, warahy rehe jande jasak ym. Jahy rata ta rehe jasak ym tī. Ywytu keruhū jupeju we hū. Aman ukyr hū tī. A'erehe jande ke upa ta y jukwa ta nahā my, aja jakwaha.

²¹ Heta ukwer rahā, ma'e ke ngā u'u ym. Pe, ngā pyter pe Páu pu'am. Pandu ngā pe:

—Sa'e ta! Kwehe we ihē je'ēha rehe pehendu rahā, Kere ypa'ū ngi jajur ym ta tipe. Upa ma'e ke kanim ym ta tipe tī. ²² Apo pehē pe ihē apandu. Pehē py'a ke pemātā. Manō ym te ta awa apo. Jarusu keruhū jō kanim ta oho. ²³ Tupā kotyhar ke ihē. Ihē py'a ihē amoī moī katu ehe tī. Pytun rahā, ihē rehe Tupā je'ēha rahoha uhyk uwyr. Tupā muwyr ame'ē ke ihē rehe uhyk uwyr. ²⁴ Pe, ihē pe a'e pandu: “Páu! Ekyje ym! Homa awa tama'e kapitā keruhū ruwak koty nde erepu'am ta ereho. (‘Sesa’ aja her. Ame'ē ruwa koty nde erepu'am ta ereho.) Nde rehe Tupā usak katu, a'erehe upa jarusu keruhū pe ne namō oho ame'ē ta manō ym ta” aja ihē pe pandu. ²⁵ Sa'e ta! A'erehe pehē py'a ke pemātā! Tupā manga katu ame'ē ke ihē akwa katu. Ihē pe Tupā je'ēha rahoha pandu, aja uhyk katu ta. ²⁶ Amō ypa'ū rehe jande ke ywytu keruhū muhyk ta raho — aja Páu pandu.

²⁷ Pe, awa py tumeme jaker. Y ramūi rupi jande jaho rī. Y ramūi rer Menditeha. Jande ke ywytu keruhū raho rī. Pytun pyter tate rahā,

ywy rehe jahyk tate, aja jarusu keruhũ rahoha ta ukwa. ²⁸ A'erehe y pe typyha mangaha ke ame'ẽ ta ombor. Manga rahã, 36 met aja ukwa. Jande jaho we rahã, a'eta manga tĩ. Typa we oho ixo, aja ukwa. Kuja, 27 met aja mangaha. ²⁹ Ita rehe jarusu keruhũ jutukwa ta. Ame'ẽ ngi ngã kyje. A'erehe y pe tumeme jarusu keruhũ mupytaha ke a'eta mujy mondo. Jarusu keruhũ tangwa ngi mujy mondo. Pe, weraha ke ngã harõ ixo. Kyje ixo tĩ. ³⁰ Pe, jarusu ra'yr ke jarusu keruhũ rahoha ta mujy mondo. Kuja ame'ẽ ta te'e pandu:

—Jarusu keruhũ ãpũi rehe amõ mupytaha ke jande japukwar ta — aja te'e pandu.

A'eta uhem tar katu oho ingi. (A'eta jõ ma'e ypa'ũ pe oho tar katu. Jarusu keruhũ ke hijar tar katu oho.) A'erehe te'e pandu. ³¹ Pe, sonda tama'e kapitã pe Páu pandu. Sonda ta pe pandu tĩ. Kuja pandu:

—Jarusu keruhũ pe peme'ẽ rahoha ta pyta ym rahã, marã ka ym jande johu jahemiha — aja Páu pandu.

³² A'erehe jarusu ra'yr ham ke sonda ta mondok. Pe, jarusu ra'yr ke jeje te'e y raho.

³³ Wera tate rahã, Páu pandu:

—Pehẽ mi'u ke pe'u. Awa py tumeme jande jaker rahã, peharõ pexo. Arahã pehẽ mi'u ke pe'u ym te. ³⁴ A'erehe pehẽ pe ihẽ apandu. Pe'u apo. Aja rahã, y pe pejupetẽ peho rahã, pehẽ pyrãtã katu ta. Pemanõha ngi pekyje ym. Manõ ym ta awa apo 'y — aja Páu pandu.

³⁵ Upa pandu rahã, mbeju ke Páu pyhyk. Hetaha ta pyter pe Páu pu'am. Tupã pe a'e pandu:

—Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande pe jande mi'u ke nde eremuwyr katu — aja Tupã pe.

³⁶ Pe, mbeju ke a'e mopok. Pe, u'u u'am. Ame'ē ke rehe ngã usak rahã, upa katu te hury katu. Upa katu te u'u tĩ. ³⁷ Jarusu keruhũ pe heta ngã ixo. Kuja, 276 hetaha ta. ³⁸ Uhyk ngã u'u rahã, jarusu keruhũ ke a'eta muwewi tĩ. A'erehe y pe ahúi aja me'ē ke a'eta omombor indo. Jarusu keruhũ pe raho, ame'ē ke a'eta.

Jarusu keruhũ upen

³⁹ Wera rahã, ka'a my'y ke jarusu keruhũ rahoha ta ukwa ym. “Ma'e ywy my?” Ngã ukwa ym. Pe, y rymy'y xanduha ngã usak. A'ep ywy ku'i heta. Ame'ē pe jarusu keruhũ ke a'eta mujan ta mondo, aja ukwa. ⁴⁰ Uhyk ta nahã my? Manga ta. A'erehe jarusu keruhũ mupytaha ham ke mondok. Y pe hijar oho. Jarusu keruhũ mujereha ke jirar tĩ. Pe, pan keruhũ ke mupu'am. Jarusu keruhũ ãpũi koty ihĩ ame'ē ke mupu'am. Aja rahã, iãpũi koty ywytu mupeju ta raho. Pe, y rymy'y koty jande jaho. ⁴¹ Pe, mokõi y rumaha ihĩ ame'ē rehe jahyk jaho. A'ep ywy ku'i rehe jarusu keruhũ jutukwa. Iãpũi ke mupyta katu. Tangwa anĩ. Tangwa ke rehe y kotok keruhũ nupã hũ. Mupen mupen ixo.

⁴² Y rymy'y rehe kyndaha pe oho ame'ē ta jupetē uhyk rahã, ujan ta oho ingi, aja sonda ta ukwaha. A'erehe upa katu te jukwa ta, aja sonda ta pandu pandu a'eta jupe. ⁴³ Anĩ. Páu ke sonda tama'e kapitã jukwa tar ym. A'erehe sonda ta jukwa ta ame'ē ke a'e muputu'u a'eta ngi. Pe, kuja a'e pandu:

—Upa katu te pejupetē katu ame'ē ta y pe pepor py. Y rymy'y rehe pejupetē pehyk peho. ⁴⁴ A'engi pejupetēha ke pekwa ym ame'ē ta peho. Myrape ke rehe pepyhyk pyhyk peho. Aja peho. Jarusu keruhū upen ame'ē ke rehe pepyhyk tī. Aja peho tī — aja kapitā pandu.

Aja upa katu te y rymy'y rehe jande jahyk jaho. Manō ym te awa. Y jukwa ym awa.

28

Máu ypa'ū rehe jande jaxo

¹ Upa y ngi jande jahem rahā, Máu ypa'ū rehe jande jaxo, aja jakwa. ² Jande rehe a'ep pe har ta hury katu. Pe, aman ukyr ukyr we rī. Rysā riki. A'erehe tata ke a'ep pe har ta hapy. Jande pe pandu:

—Pejumaku pejur rī — aja a'ep pe har ta pandu.

³ Myra kurer ke Páu kakwar. Ame'ē ke tata pe a'e moī rahā, ame'ē ngi mbói uhem. (Haku, a'erehe uhem.) Pe, Páu po ke su'u. Jixiko u'am ehe. ⁴ Ame'ē ke a'ep pe har ta usak rahā, pandu pandu a'eta jupe:

—Peme'ē riki amō ke jukwa ame'ē ke te'e nahā my. Y pe manō ym. Apo a'e ke Tupā mahy nahā my, a'erehe manō ta — aja a'ep pe har ta ukwaha naī.

⁵ Anī. Ipo ke Páu mukatak. Pe, tata pe mbói u'ar. Ahy ym ipe. Ipo ke punga ta nahā my, aja a'ep pe har ta ukwaha. ⁶ Pahar manō ta nahā my, aja ukwaha tī. I'i ngā harō u'am. Anī. Ahy ym te ipe. A'erehe amō koty a'ep pe har ta ukwa.

—A'e riki Tupā — aja a'ep pe har ta ukwaha a'eta jupe.

⁷ Ame'ẽ ypa'ũ rehe kapitã ixo. Her Pu. Ima'e kupixa kotete ihĩ. Jande pe a'e pandu:

—Ihẽ rok pe pepyta katu — aja jande pe.

Pe, mahapyr jaker rahã, a'ep jande jaxo. Upa jande pe ma'e ke a'e me'ẽ me'ẽ hũ. ⁸ Pu pái riki myrape 'ar pe te'e túi. Haku katu te oup. Ka'a hũ tĩ. Ipuxi huwy hũ tĩ. Kapy pe Páu ixo oho ixoty. Tupã namõ a'e pandu. Pe, iãkã rehe ipo ke Páu mujar. Aja mukatu. ⁹ Ame'ẽ ke ypa'ũ pe har ta ukwa rahã, upa katu te ahy ixo ame'ẽ ta ke Páu rehe mujy'ar werur. Upa katu te Páu mukatu. ¹⁰ Jande pe ame'ẽ ta ma'e ke werur werur hũ. Ngã mi'u ke werur hũ. A'engi jarusu keruhũ pe jande jaho rahã, jande pe nixói ma'e ke, ame'ẽ ke upa katu te jande pe werur tĩ.

Hom ok ta pe jande jahyk jaho

¹¹ Ame'ẽ ypa'ũ rehe mahapyr jahy jande jamukanim. Pe, amõ jarusu keruhũ pe jande japor jaho. Ame'ẽ riki Arexandiri ok ta pe har ke. Kuja her ke ijar mupinim ipe: “Nio” aja. Aman ndy'ar rahã, ame'ẽ ypa'ũ rehe ame'ẽ pyta rĩ. Ame'ẽ pe jande jaho. ¹² A'engi Siraku ok ta pe jande jahyk jaho. A'ep mahapyr jande jaker. ¹³ A'engi jande jaho tĩ. Jarusu keruhũ pe jaho. Y rymy'y rupi jande jaho. Pe, Heji ok ta pe jahyk jaho. Ame'ẽ ku'ẽ rahã, warahy jurukwã koty ngi ywytu jupeju peju uĩ tĩ. Iapyr koty ngi jupeju peju uĩ tĩ. Pe, mokõi jaker rahã, Posuorĩ ok ta pe jahyk jaho. A'ep jarusu keruhũ ngi jande jahem jaho. ¹⁴ A'ep Jesu kotyhar ta rehe jasad. Jande pe ame'ẽ ta pandu:

—Awa po wajar mokõi pytun rahã, jande namõ pepyta rĩ — aja.

A'erehe japyta rĩ. A'engi Hom ok ta keruhũ pe jawata jahyk jaho. ¹⁵ A'ep Jesu kotyhar ta ixo. Jande jahyk tate, aja ame'ẽ ta hendu rahã, pe rupi jande rehe usak uwyr. Amõ ta Pasa Api ok ta pe uhyk uwyr. A'ep jande rehe harõ u'am tĩ. Amõ ta Teréi Wen ok ta pe uhyk uwyr. A'ep jande rehe harõ ixo tĩ. Upa ame'ẽ ta rehe Páu usak rahã, hury katu. Tupã pe Páu pandu:

—Ne jõ riki katu te me'ẽ ke — aja Páu.

Hom ok ta keruhũ pe Páu ixo

¹⁶ Hom ok ta pe jande jahyk rahã, Páu pe sonda tama'e kapitã pandu:

—Ok pe nde jeje epyta katu — aja ipe.

Pe, peteĩ jõ sonda usak ehe.

¹⁷ Mahapyr ukwer rahã, jundéu awa tama'e kapitã ta ke Páu mujy'ar. Ame'ẽ ta jy'ar uwyr rahã, Páu pandu:

—Sa'e ta! Jundéu awa ta rehe katu ym ame'ẽ ke ihẽ ama'e ym. Jande ramũi ta ukwa: “Ame'ẽ ke katu ym” aja ihẽ apandu ym tĩ. Jerusarẽ ok ta pe ihẽ axo rahã, kyndaha pe ihẽ ke amõ ta kynda raho. Pe, homa awa ta koty ihẽ ke amõ ta kynda raho. ¹⁸ Ihẽ rehe har jundéu awa ta je'ẽ je'ẽ hũ. Anĩ. Ihẽ rehe har ma'e aka'u te'eha ama'ema'eha mahem ym ngã. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, ame'ẽ ke sonda ta jukwa ta. Aja ihẽ pe nixói te. A'erehe ihẽ ke homa awa ta poir tar katu.

¹⁹ Anĩ. Ame'ẽ ke jundéu awa ta putar ym. A'erehe kuja ihẽ apandu: “Sesa riki ihẽ rehe har ukwa ta” aja ihẽ apandu. (Sesa riki homa awa tama'e kapitã keruhũ.) Pesarahã! Jundéu awa ta pe ihẽ je'ẽha nixói. ²⁰ A'erehe pehẽ ke ihẽ amujy'ar. Ko

pehẽ rehe ihẽ asak a'am. Pehẽ namõ ihẽ apandu a'am. Manõ ame'ẽ ta kwera katu ta, aja jundéu awa ta ukwa. Ame'ẽ ke rehe ihẽ ajurujar katu tĩ, a'erehe ita tupaham pe ihẽ ke amõ pukwar — aja Páú pandu.

²¹ Pe, jundéu awa tama'e kapitã ta pandu:

—Jande pe paper pinim ke jundéi ywy pe har ta mondo ym. Nde rehe har ame'ẽ ta mupinim ym. A'engi myrandu ke amõ ta werur ym tĩ. Jaxer nde rehe har amõ ta pandu ym tĩ. ²² Kuja jõ jahendu. Amõ amõ ta renda rupi Jesu kotyhar ta rehe har ngã je'ẽ je'ẽ hũ. A'erehe Jesu rehe nde erejurar katu, ame'ẽ rehe har jahendu tar katu — aja Páú pe kapitã ta pandu.

²³ Pe, weraha ke Páú namõ a'eta manga. Ame'ẽ weraha uhyk rahã, Páú ixo ame'ẽ pe heta jy'ar uwyr ehe. Pe, Tupã rehe har ngã pe pandu pandu.

—Jesu riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e. Jundéu awa ta harõ hũ ame'ẽ ke a'e. Pe, ixoty amõ ipy'a muruwak rahã, Tupã kotyhar aja ixo. “Ihẽma'e ke a'e” aja Tupã pandu ta — aja Páú pandu pandu hũ.

Mu'e mu'e hũ tĩ. Moise mupinim ame'ẽ ke ngi Jesu rehe har ngã pe a'e mujekwa tipe. Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ta mupinim, ame'ẽ ngi Jesu rehe har mujekwa tipe tĩ. Aja pytuniwe pandu pandu. Aja te'e pytun oho. ²⁴ Páú je'ẽha ke amõ amõ ta pyhyk katu. Jurujar katu ehe. Amõ ta anĩ. Amõ amõ ta jurujar ym ehe. ²⁵ Anĩ. Juja ym ngã je'ẽha ke. Páú ke a'eta hijar tate rahã, kuja Páú pandu ngã pe:

—Isai riki Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. Tupã'ã je'ẽha rupi jande ramũi ta pe mujekwa.

Ame'ë riki jetehar te ke. ²⁶ Isai pe Tupã'ã mujekwa: “Jundéu awa ta pe epandu eho” aja. Pe, Tupã je'ëha ke kuja Isai pandu oho:
 “Jundéu awa ta! Pehendu hendu tipe. Anĩ. Pekwa ym ta.

Pesak pesak tipe. Anĩ. Ame'ë ke pekwa ym ta tĩ.

²⁷ Pejuru jar tar ym ehe.

Pehendu tar ym, a'erehe ipo pe pehẽ pyakwar ke pekynda, ame'ëja saka.

Pesak tar ym, a'erehe pehẽ reha ke pejupyk, ame'ëja saka. Pekwa tar ym.

Tupã koty pehẽ py'a ke pemuruwak ym pemondo. A'erehe pehẽ rehe Tupã ipy'a jywyr ym” aja Isai pandu pandu.

²⁸ —Apo pekwa katurahã! Amõ awa ta pe Tupã je'ëha ke japandu ta. Jundéu awa aja ym ame'ë ta pe japandu ta. Awa ta ke Tupã muhã katu ta, aja japandu ta. Ame'ë ta hendu katu ta — aja Páu pandu.

²⁹ [Upa Páu pandu rahã, jundéu awa ta uhem oho ingi. A'eta je'ë hãtã tã te hũ ngã jupe.]

³⁰ Mokõi warahy 'ar rahã, hok ixoha rehe Páu muhepy. Ijar pe tamatarer ke a'e me'ë. Hok muhepyha ke. Páu rehe heta ngã usak uwyr. Upa katu te ame'ë ta rehe Páu hury katu. ³¹ Pe, kuja Páu pandu:

—Tupã koty pehẽ py'a ke pemuruwak rahã, Tupã pandu ta: “Ihẽma'e ke pehẽ” — aja.

Jesu Kirisutu rehe har mu'e mu'e katu tĩ. Páu pandu rahã, kyje ym ngã ngi. Pandu ym ngã:

—Epandu ym Tupã rehe har. Epandu ym Kirisutu rehe har — aja Páu pe pandu ym te ngã.

(A'erehe Jesu rehe har Páu pandu pandu hũ ngã
pe. Mu'e mu'e hũ tĩ.)
Upa.

cliv

Tupã Je'ẽha
New Testament in Kaapor (BR:urb:Kaapor)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kaapor

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kaapor

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
b46cc831-baa9-5b98-bd3d-1fb9f0357a11